2.50

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/spilleren0000fmdo

NASJONALFORLAGETS
TOLSTOI-SERIE

1928

Printed in Norway
P. Andersen A-S boktrykkeri

F. M. DOSTOJEVSKI

SPILLEREN

OVERSATT FRA RUSSISK
AV
C. FOSSE

NASJONALFORLAGET A/S
OSLO 1928

SPILLEREN

I.

Endelig er jeg kommet tilbake efter fjorten dagers fravær. Våre herskaper har allerede vært tre dager i Roulettenburg. Jeg tenkte at de vilde vente på mig — Gud vet med hvor stor lengsel, men jeg tok feil. Generalen så ytterst selvbevisst ut, han talte nedlatende med mig et øieblikk og sendte mig så til sin søster. Det var klart at de hadde opdrevet penger et eller annet sted. Det forekom mig til og med at generalen var litt skamfull når han så på mig. Marja Filippovna var meget optatt og talte flyktig med mig; pengene tok hun dog, talte dem og hørte på hele min rapport. Til middag ventet man Mesenzoff, en franskmann og dessuten en englender; som skikk og bruk er, når der er penger, straks skal der gis diner — à la Moskva. Da Polina Aleksandrovna fikk se mig, spurte hun hvorfor jeg hadde vært så lenge borte. Derpå gikk hun sin vei uten å vente på noget svar. Selvfølgelig gjorde hun dette med hensikt. Vi må dog en gang komme til en forklaring. Meget hadde hopet sig op nu.

Man anviste mig et lite værelse i fjerde etasje i

hotellet. Alle her vet at jeg hører til «generalens suite». Efter alt å dømme har det lykkes dem å gjøre sig bemerket. Man anser her generalen for å være en av de rikeste russiske stormenn. Ennu før middagen bad han mig, foruten andre hverv, å veksle to tusenfrancssedler. Jeg vekslet dem i hotellets kontor. Nu vil man betrakte oss som millionærer i det minste en hel uke. Jeg vilde ta Mischa og Nadja og gå en tur med dem; men fra trappen kalte man mig tilbake til generalen. Han hadde plutselig funnet for godt å skaffe sig underretning om hvor jeg vilde føre dem hen. Dette menneske er absolutt ikke i stand til å se mig i øinene; han vilde nok meget gjerne gjøre det, men jeg svarer ham hver gang med et så gjennemtrengende, d. v. s. respektstridig, blikk at han blir forvirret. I en meget svulstig tale, idet han knyttet den ene setning til den andre så han til sist tapte tråden, lot han mig forstå at jeg skulde spasere med barna et sted i parken lengst mulig borte fra kurhuset. Til slutt blev han ganske ergerlig på sig selv og tilføide strengt: «Forresten kan De for mig gjerne føre dem til kurhuset, til ruletten. De må undskylde mig,» tilføide han; «men jeg vet at De er temmelig lettsindig og kanskje også i stand til å spille. Uaktet jeg ikke er Deres opdrager og heller ikke ønsker å påta mig en sådan rolle, har jeg i ethvert fall i det minste rett til å ønske at De så å si ikke kompromitterer mig.»

«Men jeg har jo aldeles ingen penger,» svarte jeg rolig, «for å tape i spill må man jo ha nogen.»

«De skal straks få dem,» svarte generalen, idet han blev litt rød, rotet litt i sitt skrivebord og slo

op i sin notisbok, hvor det viste sig at jeg hadde 120 rubler til gode hos ham.

«Hvorledes skal vi beregne dette,» sa han, «vi må omgjøre dem til thaler. Se her, ta 100 thaler med en rund sum, resten skal De visselig ikke tape.»

Jeg tok pengene uten å si et ord.

«For øvrig ber jeg Dem ikke ta mine ord ille op, De blir så lett fornærmet . . . Når jeg gjorde en sådan bemerkning, da var det så å si for å advare Dem, og dertil har jeg visselig ingen rett . . .»

Da jeg før middag vendte hjem med barna, møtte jeg et helt optog av ridende og kjørende. Våre herskaper var ridd ut for å bese en ruin. To prektige kalesjer, smukke hester! Frøken Blanche satt i den ene sammen med Marja Filippovna og Polina; franskmannen, englenderen og vår general var til hest. De forbigående stanset og så på dem; de vakte opsikt; bare det ikke vil gå galt med generalen. Jeg beregnet at de med de 4000 francs som jeg hadde bragt, og den sum som det åpenbart hadde lykkes dem å skaffe sig her, nu hadde syv eller åtte tusen francs; men det er for lite for frøken Blanche.

Frøken Blanche bor også i vårt hotell sammen med sin mor; også franskmannen holder til et sted her. Tjenerne kaller ham Monsieur le comte, frøken Blanches mor kalles Madame la comtesse; nå, kanskje de også virkelig er comte og comtesse.

Jeg visste nok at m. le comte ikke vilde kjenne mig igjen når vi møttes ved middagen. Generalen vilde visselig ikke ha tenkt på å gjøre oss bekjent med hverandre eller i det minste å presentere mig for ham; men m. le comte har vært i Russland og

vet hvor ubetydelig den fugl er som man kaller utschitel (huslærer). Forresten kjenner han mig meget godt. Men — for å si sannheten — jeg møtte frem til middagen uten å være anmodet derom; generalen må visst ha glemt å ordne dette, ellers hadde han sikkerlig sendt mig til table d'hôte. Jeg kom altså av mig selv, så generalen tilkastet mig et misfornøid blikk. Den gode Marja Filippovna anviste mig straks plass; men møtet med mr. Astley hjalp mig, og jeg hørte nu til deres selskap, enten de vilde eller ikke.

Denne underlige englender traff jeg for første gang i Prøisen, på jernbanen, hvor vi satt like overfor hverandre; det var den gang jeg reiste efter mitt herskap, og så traff jeg ham på en reise i Frankrike og til sist i Schweiz — i løpet av to uker to ganger — og se, nu traff jeg ham plutselig i Roulettenburg. Aldri i mitt liv har jeg møtt et mere genert menneske; han er genert inntil det tåpelige, og selv vet han sikkerlig om det; ti han er slett ikke så dum. Forresten er han et elskverdig og stille menneske. Ved vårt første møte i Prøisen innledet jeg en samtale med ham. Han fortalte mig at han den sommer hadde vært på Nordkapp, og at han svært gjerne vilde besøke markedet i Nishnij-Novgorod. Jeg vet ikke hvorledes han er blitt bekjent med generalen; det forekommer mig at han er grenseløst forelsket i Polina. Da hun trådte inn, blev han rød som ild. Han var meget glad over at jeg satt ved siden av ham til bords, og det ser ut som han anser mig som sin opriktige venn.

Ved bordet førte franskmannen det store ord;

han var likegyldig og viktig mot alle. I Moskva, husker jeg, løi han folk ørene fulle. Han talte nu forferdelig meget om finanser og om russisk politikk. Generalen vågde en og annen gang å motsi ham — men beskjedent, bare så vidt han ikke skulde tilsidesette sin egen verdighet aldeles.

Jeg var i en underlig sinnsstemning; naturligvis stilte jeg mig allerede før halvparten av middagen var gått, det vanlige og daglige spørsmål hvorfor jeg drar omkring med denne general og ikke for lenge siden er reist fra dem. Av og til kastet jeg et blikk på Polina Aleksandrovna; hun la aldeles ikke merke til mig. Enden blev at jeg blev rasende og besluttet å spille grobian.

Det begynte med at jeg uten videre, høilydt og uten å være tiltalt, blandet mig i de andres samtale. Især hadde jeg lyst til å binde an med franskmannen. Jeg vendte mig til generalen og bemerket plutselig ganske høit og bestemt, idet jeg visstnok tillike avbrøt ham, at det i sommer var næsten aldeles umulig for en russer å spise ved table d'hôte i noget hotell. Generalen fikserte mig med et forbauset blikk.

«Hvis De er et menneske med noen selvaktelse,» fortsatte jeg, «vil De utvilsomt utsette Dem for fornærmelser, og De må finne Dem i å bli krenkende behandlet. I Paris og ved Rhinen, ja, også i Schweiz, sitter der ved table d'hôtene så meget tysk pakk og franskmenn som sympatiserer med dem, at det er umulig å si et ord hvis man bare er russer.»

Jeg sa dette på fransk. Generalen så på mig uten riktig å vite om han skulde bli sint eller bare forundre sig over at jeg kunde glemme mig så aldeles.

«Det ser ut som en eller annen et eller annet sted har gitt Dem en leksjon,» sa franskmannen likegyldig og foraktelig.

«I Paris hadde jeg først en strid med en polakk,» svarte jeg, «derpå med en fransk officer, som hjalp polakken. Men efterpå gikk en del av franskmennene over på min side da jeg fortalte dem hvorledes jeg vilde spytte i kaffeen til den pavelige nuntius.»

«Spytte?» spurte generalen med et verdig uttrykk av forbauselse og kastet et blikk omkring på selskapet. Franskmannen betraktet mig mistroisk.

«Ja, nettop,» svarte jeg. «Da jeg to hele dager var overbevist om at jeg kanskje vilde komme til å gjøre en liten reise til Rom i våre anliggender, gikk jeg til den hellige faders kancelli i Paris for å la mitt pass visere. Der møtte jeg en liten abbed på 50 år, tørr og med et koldt fysiognomi. Han hørte høflig på mig og bad mig meget tørt om å vente litt. Uaktet jeg hadde hastverk, satte jeg mig dog for å vente, trakk frem «Opinion nationale» og gav mig til å lese de forferdeligste krenkelser mot Russland. Imidlertid hørte jeg hvorledes nogen gikk gjennem sideværelset til monseigneur; jeg så hvorledes min abbed bukket. Jeg henvendte mig til ham med min førstnevnte bønn; ennu tørrere enn før bad han mig å vente. En liten stund efter kom ennu en ukjent, i forretningsanliggender, det var en østerriker. Man hørte på hvad han vilde og lot ham straks føre ovenpå. Da blev jeg meget ergerlig; jeg reiste mig, gikk bort til abbeden og sa ham bestemt at når det var så at abbeden gav audiens, kunde han vel også avgjøre min sak. Plutselig vek abbeden et

skritt tilbake med et uttrykk av ubeskrivelig forbauselse. Han kunde simpelthen ikke forstå hvorledes en ubetydelig russer kunde stille sig like med monseigneurs gjester. I den mest uforskammede tone, likesom han gledet sig over å kunne krenke mig, ropte han idet han målte mig fra topp til tå: «De tror da vel ikke at monseigneur vil renoncere på sin kaffe for Deres skyld?» Da skrek jeg meget sterkere enn han: «Så skal De vite at jeg spytter i monseigneurs kaffe! Hvis De ikke øieblikkelig ordner med mitt pass, så går jeg selv til ham.»

«Hvad! I det øieblikk kardinalen sitter hos ham!» skrek abbeden, idet han forskrekket vek tilbake, styrtet mot døren og strakte armene ut som et kors og med en mine at han heller vilde dø enn slippe mig inn.

Da svarte jeg ham at jeg var en kjetter og barbar, og at alle disse erkebiskoper, kardinaler, monseigneurs osv. osv. var mig fullstendig likegyldige. Kort sagt, jeg gjorde mine til at jeg ikke vilde gi mig. Abbeden så på mig med et blikk, hvori der lå et grenseløst hat, rev så mitt pass til sig og bragte det ovenpå. Et øieblikk efter var det allerede visert. Se her, om De selv vil ta det i øiesyn.» Jeg tok passet frem og viste det romerske visum.

«De har da . . .» begynte generalen.

«Det som frelste Dem, var at De utgav Dem for kjetter og barbar,» bemerket franskmannen leende, «det var ikke så dumt.»

«Skulde man virkelig betrakte oss russere på den måte? Der sitter de — våger ikke å mukke og er om mulig rede til å nekte at de er russere. I det minste begynte man i Paris i mitt hotell å vise

mig langt mere opmerksomhet da jeg fortalte om min strid med abbeden. En tykk polsk herre, som hadde vist sig aller fiendtligst mot mig ved table d'hôte, kom nu til å stå tilbake for mig. Franskmennene fant sig endog i det, da jeg fortalte dem at jeg for to år siden hadde sett et menneske som en fransk jeger i 1812 hadde skutt på bare for å få skutt ladningen ut av sitt gevær. Dette menneske var den gang ennu et 12 år gammelt barn, og det hadde ikke lykkes familien å komme bort fra Moskva.

«Det er ikke mulig,» bruste franskmannen op, «en fransk soldat vil aldri skyte på et barn!»

«Imidlertid var det så,» svarte jeg. «En aktverdig kaptein som nu har tatt avskjed, har fortalt mig det, og jeg har selv sett arret på hans kinn efter kulen.»

Franskmannen begynte nu å tale meget og fort. Generalen var straks rede til å støtte ham; men jeg anbefalte ham å gjennemlese f. eks. et utdrag av «Optegnelser» av general Perovskij, som i 1812 var i fangenskap hos franskmennene. Til sist avbrøt Marja Filippovna samtalen og begynte å tale om noget annet. Generalen var meget misfornøid med mig fordi franskmannen og jeg næsten hadde begynt å skrike til hverandre. Men mr. Astley syntes å like min strid med franskmannen. Da vi reiste oss fra bordet, foreslo han mig å drikke et glass vin sammen. Om aftenen lyktes det mig å få tale et kvarters tid med Polina Aleksandrovna. Samtalen foregikk på en spasertur. Alle var gått henimot parken til kurhuset. Polina satte sig på en benk like overfor fontenen, og lot Nadenka leke med bar-

na i nærheten. Jeg lot også Mischa gå til fontenen, og vi blev endelig alene.

Naturligvis begynte vi først med forretningene. Polina blev likefrem sint da jeg bare kunde overlevere henne syv hundre gylden. Hun hadde vært sikker på at jeg bragte henne i det minste to tusen gylden eller endog mere på hennes brillanter, som jeg hadde pantsatt i Paris.

«Jeg behøver penger, det koste hvad det vil,» sa hun — «og de må skaffes; ellers er jeg fortapt.»

Jeg begynte å spørre om hvad der var hendt mens jeg var borte.

«Intet annet enn at vi har fått to efterretninger fra Petersburg: først at babuschka (bestemor) var meget dårlig, og to dåger efter, tror jeg, at hun var død. Denne underretning var kommen fra Timofei Petrovitsch,» tilføide hun, «og han er en sannferdig mann. Vi venter bare på den siste avgjørende efterretning.»

«Så lever altså alle her i forventning?» spurte jeg.

«Ganske visst, alle og alt. Vi har alle i et halvt år satt vårt håp til dette ene.»

«Har De også håp?» spurte jeg.

«Jeg er jo ikke i slekt med henne, jeg er bare generalens stedatter; men jeg vet sikkert at hun vil erindre mig i sitt testamente.»

«Jeg tror De vil få svært meget,» sa jeg bestemt.

«Ja, hun holdt av mig; men hvorledes kommer De til denne formodning?»

«Si mig,» spurte jeg istedenfor å svare, — «vår marquis B. er også innvidd i alle familiehemmeligheter, er det så?»

«Men hvorfor interesserer De Dem for dette?» spurte Polina, idet hun så gretten og koldt på mig.

«Det skulde jeg mene; hvis jeg ikke tar feil, har det lykkes generalen å låne penger hos ham.»

«De gjetter meget riktig.»

«Nå, vilde han også ha lånt ham penger, hvis han ikke hadde visst noget om bestemor? La De merke til at han, da der ved bordet blev sagt noget om babuschka, kalte henne «la baboulinka»? Hvilke fortrolige og vennskapelige hentydninger!»

«Ja, De har rett. Så snart han får vite at der også er tilfalt mig noget ifølge testamentet, så vil han straks fri til mig. Var det dette De ønsket å få vite?»

«Først skal fri? Jeg trodde at han for lenge siden hadde gjort det?»

«De vet utmerket godt at han ikke har gjort det!» sa Polina ergerlig. — «Hvor har De truffet denne engelskmann?» tilføide hun efter et øieblikks taushet.

«Jeg visste at De straks vilde spørre mig om ham.»

Jeg fortalte henne om mine tidligere sammentreff med mr. Astley på reiser. Han er generт og forelsket, og det er han visst i Dem allerede?»

«Ja, han er forelsket i mig,» svarte Polina.

«Og han er sikkerlig ti ganger rikere enn franskmannen. Mon franskmannen virkelig eier noget? Er ikke det tvilsomt?»

«Nei, det er det ikke. Han eier et eller annet slott. Generalen sa det aldeles bestemt til mig igår. Nu, er De nu fornøid?»

«Jeg vilde i Deres sted ubetinget ta engelskmannen.»

«Hvorfor?» spurte Polina.

«Franskmannen er penere; men han har en dårligere karakter; engelskmannen derimot er, bortsett fra at han er en hederlig karakter, ti ganger rikere,» svarte jeg.

«Ja, men så er franskmannen marquis, og han er klokere,» svarte hun med den aller roligste mine.

«Er det også sikkert?» fortsatte jeg som tidligere.

«Aldeles sikkert.»

«Mine spørsmål mishaget henne i høieste grad, og jeg så at hun hadde lyst til å ergre mig ved tonen og brutaliteten i sine svar. Jeg sa det straks til henne.»

«Det morer mig virkelig at De ergrer Dem. Det er nettop det De må gi som betaling for at jeg tillater Dem å komme med sådanne spørsmål og formodninger.»

«Jeg anser mig fullt ut berettiget til å gjøre Dem alle slags spørsmål,» svarte jeg rolig, «og det fordi jeg er rede til å betale hvilken som helst pris for dem, og mitt liv anser jeg for intet verd.»

Polina begynte å le.

«De sa til mig siste gang vi var på Slangeberget, at De var rede til på mitt første ord å styrte Dem hodekulls ned i avgrunnen, som der er tusen fot dyp, tror jeg. En eller annen gang skal jeg uttale dette ord bare for å se om De virkelig vil betale, og vær sikker på at jeg skal holde ord. Jeg hater Dem, og det fordi jeg har tillatt Dem så meget, og ennu

mere hater jeg Dem fordi jeg behøver Dem. Men så lenge jeg behøver Dem, må jeg skåne Dem.»

Hun reiste sig. Hun hadde talt i vrede. I den siste tid endte alltid vår samtale i hissighet og vrede, ja, i rent sinne.

«Tillat mig å spørre Dem, hvem er frøken Blanche?» spurte jeg da jeg ikke vilde slippe henne uten forklaring.

«De vet selv hvem frøken Blanche er. Her er ikke kommet noget nytt til i den siste tid. Frøken Blanche vil sikkert bli generalinne, — naturligvis hvis ryktet om bestemors død bekrefter sig, fordi frøken Blanche og hennes mor og hennes fetter marquisen vet alle meget godt at vi er ruinert.»

«Og det er sikkert at generalen er forelsket?»

«Nu er det ikke tid til å tale om det. Hør her og husk det: ta disse syv hundre floriner og gå og spill, vinn for mig på ruletten mest mulig; jeg må nu ha penger, det koste hvad det vil.»

Da hun hadde sagt det, ropte hun på Nadenka og gikk til kurhuset, hvor hun sluttet sig til vårt herskap. Jeg bøide av til venstre til den første den beste sidevei og hengav mig til mine tanker og min forundring. Det var som jeg hadde fått et slag i hodet efter hennes befaling å gå til ruletten. Forunderlig: jeg hadde noget å tenke på; men imidlertid fordypet jeg mig ganske i analyse av mine følelser overfor Polina. Det er sant jeg følte mig lettere i de to uker jeg hadde vært borte, enn nu på gjenkomstens dag, uaktet jeg på reisen lengtet som en avsindig og opførte mig som jeg var forrykt, ja, i søvne så jeg henne hvert øieblikk for mig. En gang — det var i Schweiz — sovnet jeg inn

i kupéen og hadde visst begynt å tale høit med Polina, så jeg bragte mine medreisende til å le høit. Og ennu en gang stilte jeg mig nu det spørsmål: elsker jeg henne? Og ennu en gang var jeg ikke i stand til å svare på det, det vil si, rettere sagt, jeg gav mig igjen for hundrede gang det svar at jeg hater henne. Ja, hun var mig forhatt. Der var øieblikk — især hver gang våre samtaler sluttet — at jeg vilde ha gitt mitt halve liv om jeg fikk kvele henne. Jeg sverger at hvis det hadde vært mulig å bore en skarp kniv langsomt i hennes bryst, så vilde jeg, forekommer det mig, ha gjort det med en viss nydelse. Men imidlertid sverger jeg ved alt som er hellig, at hvis hun på utsikten på Slangeberget virkelig hadde sagt til mig: «Kast Dem ned!» så hadde jeg straks gjort det og det med en viss nydelse. Jeg visste det. Hvorledes det nu enn er, saken må bli avgjort på en eller annen måte. Hun forstår alt dette beundringsverdig godt, og tanken på at jeg fullstendig sikkert og nøiaktig er mig bevisst hvor uopnåelig hun er for mig, hvor umulig opnåelsen av mine fantasier er — den tanke skaffer henne en overordentlig stor nydelse, det er jeg overbevist om; hvorledes kunde hun ellers, så forsiktig og klok som hun er, være så fortrolig og åpenhjertet overfor mig? Det forekommer mig at hun inntil nu har sett på mig som hin keiserinne i oldtiden som klædte av sig i nærvær av sin slave, idet hun ikke holdt ham for et menneske. Ja, mer enn én gang har hun behandlet mig som om jeg ikke var et menneske . . .

Dog, jeg hadde fått det hverv av henne — å vinne på ruletten, det koste hvad det vil. Jeg hadde ikke

tid til å reflektere over: til hvad og hvor hurtig hun måtte vinne, og hvilke nye ideer der måtte være opstått i dette alltid spekulerende hode. Hertil var der åpenbart i disse to uker kommet en mengde nye fakta som jeg ennu ikke hadde nogen anelse om. Alt dette måtte jeg gjette, komme til bunns i alt, og det så snart som mulig. Men foreløbig hadde jeg ikke tid til det, jeg måtte begi mig til ruletten.

II.

Jeg må tilstå, dette var ubehagelig for mig; uaktet jeg nok hadde bestemt mig til å spille, hadde jeg dog ikke tenkt å begynne for andre. Dette gjorde mig endog litt forvirret, og jeg trådte inn i spillesalen med en følelse av ergrelse. Fra det første øieblikk av var der intet som tiltalte mig der inne. Jeg kan ikke utstå dette lakeivesen i avisføljetongene i hele verden og især i våre russiske aviser, hvor våre føljetongskrivere næsten hver vår forteller om to ting: for det første om den usedvanlige prakt og luksus i spillesalene i rulettebyene ved Rhinen, og for det annet — om de hauger av gull som skal ligge på bordene der. Man betaler dem dog ikke noget for dette; det skjer bare, fortelles der, av uegennyttig tjenstvillighet. Der er ikke nogen prakt i disse elendige saler, og gull er der ikke blott ikke i hopevis, men det er knapt å se. Ganske visst, i løpet av sesongen dukker der vel op en eller annen særling, enten en engelskmann eller en asiat, en tyrker som det skjedde i sommer, der plutselig taper eller vinner overmåte meget. Alle de andre spiller med små innsatser, og i almindelighet ligger der alltid meget lite penger på bordet.

Da jeg var trådt inn i spillesalen — for første gang i mitt liv— besluttet jeg mig til ikke å spille på en stund. Der var også stor trengsel av mennesker. Men selv om jeg hadde vært alene, vilde jeg snarere ha gått min vei, tror jeg, enn begynt å spille. Jeg skal tilstå at mitt hjerte banket, og jeg var ikke koldblodig; jeg visste det sikkert og hadde allerede for lengst besluttet at jeg ikke skulde forlate Roulettenburg på den måte; der vilde aldeles bestemt skje noget radikalt og avgjørende i min skjebne. Således må og således skal det være. Hvor latterlig det enn kan synes at jeg ventet mig så meget av ruletten, så synes jeg at den av alle hevdede mening at det er dumt og avsindig å vente sig noget av spill,er ennu latterligere. Hvorfor skulde spill være slettere enn hvilken som helst annen måte å tjene penger på, f. eks. ved handel? Ett er sikkert, at av hundre vinner bare én. Men — hvad raker det mig?

Jeg besluttet i ethvert fall først å se på og ikke foreta noget alvorlig i aften. Hvis der denne aften hendte noget, så skulde det kun ha karakteren av noget uventet og overfladisk, — således hadde jeg bestemt det. Hertil kom at jeg måtte lære selve spillet nærmere å kjenne; ti til tross for de tusener beskrivelser av ruletten som jeg hadde lest med sådan begjærlighet, forstod jeg absolutt intet av dens innretning før jeg selv hadde sett det.

Det første inntrykk var så heslig — på en viss måte moralsk frastøtende og stygt. Jeg taler på ingen måte om de begjærlige og urolige ansikter som i dusin- og hundrevis omringer spillebordene. Jeg ser absolutt ikke noget stygt i ønsket om å vinne

hurtigst mulig og mest mulig. Jeg har alltid funnet den tanke hos en velnæret og velstillet moralist meget dum, når han til en som for å rettferdiggjøre sig, sa: «Man spiller jo med små innsatser,» gav dette svar: «Så meget verre, fordi da er det smålig vinnesyke.» Ganske visst, en liten gevinst og en svær gevinst — det er ikke likegyldig. Det er relativt. Hvad der er lite for en Rotschild, er en meget stor sum for mig, og med hensyn til profitt og gevinst, så handler menneskene ikke bare ved ruletten men overalt bare slik at den ene kan ta eller vinne noget fra den andre. Om gevinst og profitt overhodet er noget slett, det er et annet spørsmål. Men det vil jeg ikke avgjøre her. Da jeg selv i høieste grad var grepet av ønsket om å vinne, fant jeg at all denne gevinst og alt det smussige ved gevinster, om man vil, ved min inntreden i salen var likesom mere tiltalende, mere beroligende. Det er da meget smukt å se at man ikke generer sig for hverandre, men handler åpent og frimodig. Ja, og hvorfor skulde man vel bedra sig selv? Det vilde være en høist intetsigende beskjeftigelse uten den minste beregning. Særlig frastøtende syntes jeg ved det første blikk, at den aktelse for spillet, det alvor, ja, den ærefrykt var, som stod preget i ansiktet på dette pakk som trengte sig om spillebordene. Derfor blir der her skjelnet skarpt mellem det spill som man kaller *mauvais genre,* og det som er tillatt for et anstendig menneske. Der er to slags spill: det gentlemansmessige, og det annet, det plebejiske, vinnebegjærlige, det spill som pakket driver. Her blir der strengt skjelnet mellem disse, og hvor simpel er ikke denne skjelnen i virkeligheten! En gentle-

man kan f. eks. sette fem eller ti louisdorer, sjelden mere — forresten kan han også sette tusen francs, hvis han er meget rik — men han setter dem egentlig kun for spillets skyld, kun for fornøielsens skyld, bare for å se på hvorledes gevinst og tap arter sig; men han vil på ingen måte interessere sig for gevinsten. Vinner han, kan han f. eks. le høit og gjøre sin bemerkning til en eller annen av de omkringstående, kanskje han også setter en gang til og fordobler innsatsen ennu en gang, men kun av nysgjerrighet for å iaktta chancene og beregne dem, men ikke med noget plebejisk ønske om å vinne. Med ett ord, han må ikke betrakte disse spillebord, rulett og trente en quarante, anderledes enn som en fornøielse der er istandbragt til hans tidsfordriv. Han må heller ikke ha nogen mistanke om de beregninger og feller som banken er grunnlagt og bygget på. Det vilde også være overmåte godt om han f. eks. syntes at alle disse andre spillere, alt dette pakk som skjelver for sin gylden, var fullstendig likeså rike og gentlemanlike som han selv og utelukkende spiller alene til tidsfordriv og for fornøielsens skyld. Dette fullkomne ubekjentskap med virkeligheten og uskyldige syn på menneskene, vilde i sannhet være overmåte aristokratisk. Jeg så hvorledes mange mødre skjøv frem sine uskyldige, smukke døtre på femten, seksten år, gav dem nogen gullmynter og lærte dem hvorledes de skulde spille. Den unge dame vant eller tapte, i begge tilfelle smilte hun allikevel og gikk sin vei meget fornøid. Vår general skred også høitidelig og verdig hen til et bord. En lakei ilte til for å gi ham en stol, men han la ikke merke til tjeneren.

Meget langsomt tok han sin pung op, meget langsomt tok han op av pungen tre hundre francs i gull, satte dem på sort og vant. Han tok ikke gevinsten, men satte den igjen. Sort kom ut igjen; heller ikke denne gang tok han gevinsten, og da rødt kom ut den tredje gang, tapte han på én gang tolv hundre francs. Smilende forlot han bordet og hadde bestått prøven. Jeg er overbevist om at hans hjerte krympet sig, og at han hvis hans innsats hadde været dobbelt eller tredobbelt så stor, neppe hadde kunnet bevare selvbeherskelsen, men hadde vist sin indre bevegelse. Forresten — under mitt nærvær vant franskmannen tredve tusen francs, tapte dem så igjen, men var like fornøid og røbte ingen sinnsbevegelse. En ekte aristokrat må ikke røbe sine følelser, ikke en gang om han taper hele sin formue. Penger må i den grad stå så langt under det som passer for en gentleman, at det næsten ikke er verd å bekymre sig om dem. Ganske visst er det meget aristokratisk aldeles ikke å legge merke til alt dette smuss hos hele dette pakk eller hos sine omgivelser. Undertiden er det motsatte ikke mindre fornemt: nemlig å legge merke til, d. v. s. iaktta eller endog betrakte nøie, alt dette pakk likesom gjennem lorgnetten, men dog ikke anderledes enn at man anser hele denne hop og alt dette smuss som en adspredelse i sitt slags, som et skuespill som er istandbragt for å more en gentleman. Man kan selv trenge sig inn i denne mengde, men man må i sitt blikk og sin mine uttrykke den fullstendige overbevisning, at man selv kun er tilskuer og aldeles ikke hører med til dette selskap. Forresten må man ikke altfor ivrig betrakte dem; dette vil igjen ikke være

gentlemanlike, fordi denne scene under alle omstendigheter ikke er verd stor og altfor ivrig iakttagelse. Imidlertid forekom det mig personlig at alt dette er verd endog en meget nøie betraktning, især for den som er kommet, ikke bare for å se, men som selv opriktig og med god samvittighet regner sig til dette pakk. Hvad min egen moralske overbevisning angår, er der her ikke plass for den under disse betraktninger. La det være så at jeg taler for å lette min samvittighet. Men se her hvad jeg har å bemerke: hvad der i den siste tid forekom mig forferdelig motbydelig, det var å legge en eller annen moralsk målestokk på mine handlinger og mine tanker. Det var noget ganske annet som nu behersket mig . . .

Pakket spiller i virkeligheten meget simpelt. Den tanke er heller ikke fjern fra mig at der ved spillebordet begåes mange av de almindeligste tyverier. Krupierene, som sitter ved enden av bordet og ser efter innsatsene og gjør beregninger, har uhyre meget arbeide. Se, disse er også noget pakk! Det er for største delen franskmenn. Forresten gjør jeg overhodet disse iakttagelser og bemerkninger ikke for å beskrive ruletten; jeg merker mig dette for mig selv for å vite hvorledes jeg skal forholde mig for fremtiden. Jeg har f. eks. lagt merke til at det ikke er noget usedvanlig når en eller annen hånd strekkes ut fra bordet og tar til sig det som man har vunnet. Der opstår strid, ikke sjelden støi, og — man ber godhetsfullt om bevis og vidner for at innsatsen var deres.

I begynnelsen var alt dette ganske uforståelig for mig; jeg kunde bare anstille gjetninger og skjønte

så litt efter litt at innsatsene blir gjort på tall, like og ulike, og på farver. Av Polina Aleksandrovnas penger besluttet jeg i aften bare å forsøke hundre gylden. Den tanke at jeg ikke begynte spillet for mig selv, gjorde mig litt forvirret. Følelsen var høist ubehagelig, og jeg vilde hurtigst mulig befri mig for den. Det forekom mig at jeg, når jeg begynte for Polina, undergrov min egen lykke. Var det virkelig ikke mulig å komme i berøring med spillebordet uten straks å bli grepet av overtro? Jeg begynte med at jeg tok op fem friedrichsdorer, d. v. s. femti gylden, og satte dem på like tall. Hjulet gikk rundt, og der kom tretten — jeg hadde tapt. Med en pinlig følelse, bare for å gjøre ende på saken og gå min vei, satte jeg ennu fem friedrichsdorer på rødt. Rødt kom ut. Jeg satte ti friedrichsdorer, rødt kom igjen ut. Jeg satte igjen alt på én gang, rødt kom igjen ut. Av de firti friedrichsdorer som jeg hadde fått, satte jeg tyve på de tolv mellemste tall uten å vite hvad der vilde komme ut av dette. Man utbetalte mig det tredobbelte. På denne måte hadde jeg istedenfor ti friedrichsdorer plutselig åtti. På grunn av en uvant og underlig følelse blev det så uutholdelig for mig at jeg besluttet å gå min vei. Det forekom mig at jeg ikke vilde ha spilt så, hvis jeg hadde spilt for mig selv. Jeg satte allikevel ennu en gang alle åtti friedrichsdorer på like tall. Denne gang kom fire ut; man utbetalte mig åtti friedrichsdorer til, så tok jeg hele hopen, hundreogseksti friedrichsdorer, og begav mig avsted for å opsøke Polina.

De spaserte alle sammen ensteds i parken, og det lyktes mig først å få tale med henne efter aftens-

bordet. Denne gang var franskmannen ikke der, og generalen var pratsom; blandt annet anså han det for nødvendig ennu en gang å bemerke at han ikke ønsket å se mig ved spillebordet. Efter hans mening vilde det kompromittere ham hvis jeg en gang kom til å tape altfor meget; — «men selv om De skulde vinne svært meget, vilde jeg også da være kompromittert,» tilføide han med en meget betydende mine. «Jeg har visstnok ingen rett til å bestemme noget angående Deres handlinger; men De vil selv innrømme . . .» Han fullendte som sedvanlig ikke sin tale. Jeg svarte tørt at jeg hadde meget lite penger, og at jeg følgelig ikke kunde tape påfallende meget hvis jeg innlot mig på å spille. Da jeg gikk op på mitt værelse, fikk jeg anledning til å overlevere Polina hennes gevinst, og jeg meddelte henne da at jeg en annen gang ikke vilde spille mere for henne.

«Hvorfor?» spurte hun urolig.

«Fordi jeg vil spille for mig selv,» svarte jeg idet jeg forundret betraktet henne, — «det vil forstyrre mig.»

«De er altså fremdeles overbevist om at ruletten er Deres eneste håp og redning?» spurte hun ironisk. Jeg svarte igjen meget alvorlig at det var så; hvad min tillit til utvilsomt å vinne angikk, så la den være latterlig, jeg innrømmer det; men hun skulde la mig få være i fred.

Polina Aleksandrovna holdt fast ved at jeg absolutt måtte dele min gevinst idag halvt med henne, og gav mig åtti friedrichsdorer, idet hun foreslo at jeg skulde fortsette å spille på denne betingelse. Jeg avslo bestemt og for siste gang og erklærte at

jeg ikke kunde spille for andre, fordi jeg ikke vilde det, og fordi jeg da sikkert vilde tape.

«Og dog setter jeg selv, hvor dumt det enn er, næsten alt mitt håp til ruletten,» sa hun eftertenksomt. «Derfor må De for enhver pris fortsette å spille med mig på halvpart, det vil De naturligvis gjøre.»

Dermed forlot hun mig uten å høre på mine yderligere innvendinger.

III.

Hele gårsdagen talte hun dog ikke et eneste ord med mig om spill. Ja, igår undgikk hun overhodet å tale med mig. Hennes tidligere opførsel mot mig har ikke forandret sig det ringeste. Hun viser den samme fullstendige ringeakt i omgangen og ved våre møter, ja, endog forakt og hat. Hun vil overhodet ikke skjule sin motvilje mot mig, det ser jeg. Men likeså litt søker hun å skjule at hun behøver mig til et eller annet øiemed, og at hun vil ha mig i reserve til et eller annet formål. Mellem oss har der dannet sig et forunderlig forhold, som i mange deler er uforståelig for mig, — når jeg tar i betraktning den stolthet og det høisinn som hun viser alle. Hun vet f. eks. at jeg elsker henne inntil vanvidd, hun tillater mig endog å tale om min lidenskap, — og hun kunde vel ikke på nogen annen måte tydeligere vise mig sin forakt enn nettop derved at hun tillater mig å tale til henne om min kjærlighet uhindret og fritt. Dette betyr formodentlig: «Jeg akter dine følelser i den grad for intet at det er mig komplett likegyldig hvad du taler til mig om, eller hvad du føler for mig.» Om sine egne anliggender pleide hun før å tale meget med

mig; men hun har dog aldri vært åpenhjertet. Ja, mere enn det, i sin ringeakt for mig var der f. eks. noget visst raffinert: hun vet — la mig si, at jeg kjenner en eller annen omstendighet fra hennes liv eller noget som gjør henne meget urolig. Hun forteller mig selv noget om sin tilstand, hvis hun behøver mig på en eller annen måte for sine formål, enten som slave eller som visergutt; men hun forteller mig alltid nettop kun så meget som er nødvendig å vite for et menneske som skal brukes til visergutt, og — om jeg ikke kjenner sakenes sammenheng, om hun også selv ser hvorledes jeg pines og foruroliges ved hennes plager og uro, så anser hun mig aldri verdig til å bli fullstendig beroliget ved vennlig åpenhet fra hennes side, og det uaktet hun ikke sjelden har latt mig utføre ærender som ikke blott har vært møisommelige, men også farlige — så hun er efter min mening forpliktet til å være opriktig mot mig. Ja, lønner det sig da å bekymre sig om mine følelser og over at jeg også er urolig og kanskje tre ganger mere bekymret og besværet av hennes sorger og vanskjebne enn hun selv!

Allerede for tre uker siden visste jeg at hun hadde til hensikt å spille på ruletten. Hun hadde forberedt mig på at jeg måtte spille for henne, fordi det ikke var passende for henne å gjøre det selv. Av tonefallet i hennes ord bemerket jeg at hun hadde en alvorlig sorg, og at det ikke blott var det simple ønske å vinne penger. Hvad var penger i og for sig for henne? Nei, her er et bestemt mål, her er visse omstendigheter som jeg nok kan gjette, men som jeg ennu ikke kjenner. Naturligvis vilde

den fornedrelses- og slavetilstand som hun holder mig i, kunne gi mig anledning — hvad de meget ofte gir — til å spørre henne selv ugenert og likefrem. Siden jeg i hennes øine er en slave og en altfor intetsigende skapning, kunde hun vel ikke føle sig krenket over min brutale nysgjerrighet. Men saken er at hun nok tillater mig å gjøre henne spørsmål; men hun svarer ikke på dem. Av og til legger hun overhodet ikke merke til dem. Se, således har vi det mellem oss!

Igår talte man meget hos oss om et telegram som var avsendt til Petersburg allerede for fire dager siden, og som der ikke var kommet noget svar på. Generalen var øiensynlig nervøs og tankefull over det. Saken dreier sig naturligvis om bestemor. Franskmannen er også nervøs. Igår eftermiddag f. eks. talte de lenge og alvorlig sammen. Den opførsel franskmannen viser oss alle, er usedvanlig stolt og likegyldig. Her passer særlig det ordsprog: «Sett ham til bordet, så setter han føttene på bordet.» Også mot Polina viser han likegyldighet som grenser til uhøflighet; forresten deltar han med fornøielse i de felles spaserturer til kurhuset eller i rideturer og kjøreturer utenfor byen. Jeg har allerede lenge visst om visse forbindelser som består mellem franskmannen og generalen. De har i kompani lagt planer til en fabrikk i Russland; jeg vet ikke om planen er gått i stå, eller om de fremdeles taler om den. Foruten dette har jeg tilfeldigvis fått vite noget om en familiehemmelighet; franskmannen hjalp ifjor generalen, idet han gav ham tredve tusen for å dekke det manglende av de betrodde offentlige midler, da han skulde ta avskjed fra sitt

embede. Naturligvis har han generalen i klemmen; men nu, nettop nu spiller frøken Blanche hovedrollen i alt dette, og jeg er sikker på at jeg i dette stykke ikke tar feil.

Hvem er denne frøken Blanche? Her hos oss heter det at hun er en fornem fransk dame, som reiser sammen med sin mor og er i besiddelse av en kolossal formue. Det er også bekjent at hun er i slekt med vår marquis, om enn meget fjernt, kusine eller tremenning. Man sier at franskmannen og frøken Blanche, før sin reise til Paris, i sin omgang med hinannen var langt mere ceremonielle, de stod likesom i et finere og mere delikat forhold til hinannen; men nu arter deres bekjentskap, vennskap og slektskap sig likesom mere plumpt, på en viss måte mere fortrolig. Kanskje anser de vår stilling i den grad slett at de ikke finner det nødvendig å gjøre for mange ceremonier eller genere sig for oss. Allerede forleden dag merket jeg hvorledes mr. Astley betraktet frk. Blanche og hennes mor. Jeg fikk inntrykk av at han kjente dem. Jeg fikk også inntrykk av at vår franskmann hadde truffet mr. Astley før. Forresten er mr. Astley så genert, undselig og taus, at man næsten kan stole på ham — han sladrer ikke av skole. I det minste hilser franskmannen knapt på ham og ser næsten ikke på ham, følgelig kan han ikke være bange for ham. Dette kan man nok forstå; men hvorfor ser frk. Blanche næsten ikke på ham? Det er så meget mere forunderlig som marquisen igår lot et ord falle om ham. Han sa plutselig under den almindelige konversasjon, jeg husker ikke i hvilken anledning — at mr. Astley var kolossalt rik, og at han kjente til

det. Da måtte dog frk. Blanche også se på mr. Astley! Generalen befinner sig overhodet i en uroens tilstand. Det er forståelig; hvad kan ikke et telegram om tantens død nu bety for ham!

Uaktet jeg sikkert trodde at Polina undgikk å tale med mig, og det likesom i en bestemt hensikt, så påtok ogsa jeg selv mig en kold og likegyldig mine. Hele tiden tenkte jeg at hun vel vilde komme. Derfor har jeg både igar og idag vendt min opmerksomhet særlig mot frøken Blanche. Stakkars general, han er dog til syvende og sist fortapt. Forelske sig i fem og femti års alderen, og det med slik brennende lidenskap, — det er i sannhet en ulykke. Legg så hertil at han er enkemann og har barn, en fullstendig ruinert formue, gjeld og så til slutt denne kvinne som han har kommet til å forelske sig i. Frøken Blanche er smukk. Men jeg vet ikke om man forstår mig, når jeg sier at hun har et av disse ansikter som kan skremme en. Jeg for min del har alltid været redd den slags kvinner. Hun er sannsynligvis fem og tyve år gammel. Hun er høi med brede, runde skuldrer; hennes hals og bryst er yppig, hudfarven mørkegul. Hennes hår er sort som tusj og så svært at det vilde være nok til to frisyrer. Øinene er sorte, og det hvite i øinene er gulaktig; hennes blikk er frekt. Tennene er blendende hvite og lebene alltid pomadiserte; hun dufter av muskus. Hun klær sig effektfullt, rikt, chic, men tillike med megen smak. Hender og føtter er beundringsverdige. Hennes stemme er en kraftig kontra-alt. Når hun ler høit, viser hun sine tenner; men i almindelighet sier hun ikke meget, men ser frekk ut, — i det minste når Polina og Marja Filipp-

ovna er til stede. Merkverdig nok forlyder det at Marja Filippovna skal reise til Russland. Jeg synes at frk. Blanche er uten enhver dannelse, måskje hun ikke har større forstand; men så er hun mistroisk og slu. Jeg tror at hennes liv ikke har gått hen uten eventyr. Ja, når jeg skal være opriktig, tror jeg endog at marquisen ikke er hennes slektning og moren ikke hennes rette mor. Men det er oplyst at hun og moren i Berlin, hvor vi kom sammen med dem, hadde nogen nokså fornemme bekjentskaper. Hvad selve marquisen angår, synes jeg det er tvilsomt at han er marquis; men at han tilhører det fornemme selskap, således som her f. eks., i Moskva og enkelte steder i Tyskland, det er der ingen tvil om. Jeg vet ikke hvorledes det forholder sig hermed i Frankrike. Man sier at han eier et slott. Jeg trodde at der i disse to uker var løpet meget vann ut, og dog vet jeg ennu ikke sikkert om der er sagt noget avgjørende mellem frk. Blanche og generalen. Alt avhenger nu til slutt av vår stilling, d. v. s. av hvor mange penger generalen kan vise dem. Hvis der f. eks. kom underretning om at bestemor ikke var død, da er jeg sikker på at frk. Blanche straks vilde forsvinne. Jeg synes det er både underlig og latterlig at jeg er blitt en slik sladderhank. O, hvor motbydelig alt dette er! Hvilken nydelse vilde det ikke være for mig å komme bort fra alt og alle her! Men, kan jeg da reise bort fra Polina, kan jeg da la være å spionere omkring henne? Spionasje er i sannhet en simpel beskjeftigelse; men hvad vedkommer det mig?

Både igår og idag har mr. Astley interessert mig. Ja, jeg er overbevist om at han er forelsket i Po-

lina. Det er merkverdig og samtidig latterlig hvor meget blikket hos et genert og inntil sykelighet kysk menneske som er grepet av kjærlighet, kan uttrykke, og det nettop da, når dette menneske heller kunde synke i jorden enn ved et ord eller et blikk uttale eller gi uttrykk for noget. Mr. Astley møter oss meget ofte på våre spaserturer. Han tar hatten av og går forbi, idet han selvfølgelig holder på å dø av ønsket om å slutte sig til oss. Hvis man opfordrer ham til det, avslår han det straks. På alle hvilesteder, i kursalen, ved musikkpaviljongen eller foran fontenen, stanser han ufeilbarlig ensteds ikke langt fra vår benk; og hvor vi ellers kan være, i parken, i skogen eller på Slangeberget — behøver man bare å heve øinene og se sig om, og absolutt sikkert vil ensteds, enten på nærmeste sti eller bak en busk, en snipp av mr. Astley komme til syne. Jeg tror han søker en anledning til å tale med mig privat. Idag morges møttes vi og vekslet da et par ord. Stundom taler han likesom så forferdelig usammenhengende. Han hadde neppe sagt «god dag» før han begynte:

«Ah, frøken Blanche ... jeg har sett mange sådanne kvinner som frøken Blanche . . .»

Han taug idet han kastet et betydningsfullt blikk på mig. Hvad han vilde si med det, vet jeg ikke, fordi han på mitt spørsmål om hvad det skulde bety, med et listig smil rystet på hodet og tilføide:

«Det er nok så . . .»

«Er frøken Pauline glad i blomster?»

«Jeg vet ikke, jeg vet aldeles ikke, svarte jeg.

«Hvorledes? De vet det ikke!» ropte han i den høieste forundring.

«Jeg vet ikke, jeg har aldeles ikke lagt merke til det,» gjentok jeg leende.

«Hm! Det bringer mig på en forunderlig tanke.»

Han nikket og gikk videre. Han så forresten tilfreds ut. Vår samtale var ført på det sletteste fransk.

IV.

I dag har det vært en latterlig, heslig, absurd dag. Klokken er nu elleve om aftenen. Jeg sitter i mitt lille kammer og gjennemlever dagen i tankene. Det begynte med at jeg om morgenen måtte gå til ruletten for å spille for Polina Aleksandrovna. Jeg tok alle hennes hundre og seksti friedrichsdorer, men på to betingelser: for det første, at jeg ikke vilde spille på halvpart, d. v. s. hvis jeg vinner, vil jeg ikke ta noget av gevinsten; og for det annet, at Polina om aftenen skulde gi mig forklaring om hvad hun behøvde så mange penger til, og hvor mange penger hun måtte ha. Jeg kan ikke på nogen måte tenke mig at det bare skulde være for pengenes skyld. Det er åpenbart at det må være med et eller annet formål at hun behøver penger og det så snart som mulig. Hun lovte mig forklaring på dette, og jeg gikk. I spillesalene var der en forferdelig stor mengde. Hvor frekke de så ut og hvor begjærlige! Jeg trengte mig midt inn i mengden og stilte mig ved siden av croupieren; litt engstelig begynte jeg å prøve spillet, idet jeg satte to og tre gullstykker hver gang. Imidlertid gjorde jeg mine iakttagelser og la merke til forskjellige

ting; det forekom mig at beregningen i og for sig har liten betydning og iallfall ikke er av den viktighet som mange spillere tillegger den. De sitter der med sine oplinjerte papirstykker, merker sig omdreiningene, regner, beregner chancene, gjør overslag, setter til slutt — og taper akkurat som vi andre dødelige som spiller uten beregning. Men jeg har dog gjort en slutning som synes å være riktig: der er virkelig i rekken av de tilfeldige chancer om just ikke noget system, så dog en viss orden, hvilket i sannhet er meget påfallende. Således pleier f. eks. efter de tolv mellemste sifre de tolv siste å komme ut; to ganger kommer — la oss anta det — disse tolv siste ut, og så går det over til de tolv første. Efter å ha falt på de tolv første, går det igjen over til de midterste, faller så her 3—4 ganger i trekk og går så over til de tolv siste, hvor det igjen faller to ganger og går så over til de første, faller igjen én gang på disse og går så igjen over til de midterste efter å ha truffet tre ganger, og på denne måte fortsetter det i løpet av en halvannen eller to timer. En, tre, to; en, tre, to. Det er meget morsomt. En annen dag eller en annen morgen går det f. eks. så at rødt veksler med sort og omvendt; det skjer hvert øieblikk og uten enhver orden, således at det ikke treffer mere enn to, tre ganger i rad på rødt eller på sort. Dog, en annen dag eller en annen aften kommer rødt f. eks. alene ut slag i slag, mere enn to og tyve ganger i rad; og således går det uforanderlig i løpet av nogen tid, f. eks. en hel dag. Mr. Astley har meddelt mig meget om dette; han stod hele morgenen ved spillebordene, men satte selv ikke en eneste gang. Hvad

mig angår, så tapte jeg alt til siste smule, og det fort. Jeg gikk like på saken, satte straks tyve friedrichsdorer på like tall og vant, satte atter og vant igjen og på samme måte to, tre ganger til. Jeg tror at der på en fem minutters tid var samlet fire hundre friedrichsdorer i mine hender. Da burde jeg ha gått min vei; men der opkom en underlig følelse hos mig, en lyst til å uteske skjebnen, gi den en nesestyver, rekke tungen til den. Jeg satte den største sum som er tillatt, fire tusen gylden, og tapte. Ophisset ved dette tok jeg op alt som jeg hadde igjen, satte på det samme tall og tapte igjen; derpå forlot jeg spillebordet likesom bedøvd. Jeg forstod ikke en gang hvad der var foregått med mig, og straks før middagen gav jeg Polina Aleksandrovna meddelelse om mitt tap. Inntil da hadde jeg slentret omkring i parken.

Ved middagen var jeg igjen i en ophisset sinnsstemning. Franskmannen og frk. Blanche spiste igjen sammen med oss. Det viste sig at frk. Blanche om morgenen hadde vært i spillesalen og hadde sett mine heltegjerninger. Denne gang begynte hun å tale med mig likesom litt mere opmerksomt. Franskmannen gikk mere åpent til verks og spurte mig likefrem — om jeg hadde tapt mine egne penger. Det forekom mig at han hadde en mistanke til Polina. Kort sagt, noget må der ligge under. Jeg løi straks og sa at det var mine egne.

Generalen var høist forbauset. Hvor hadde jeg fått så mange penger fra? Jeg forklarte ham at jeg hadde begynt med ti friedrichsdorer, at jeg seks eller syv ganger i rad fordoblet innsatsen, og at dette innbragte mig fem—seks tusen gylden, og at

jeg så tapte alt i to ganger. Det lød i sannhet meget sannsynlig. Mens jeg fortalte dette, skottet jeg bort til Polina; men jeg kunde ikke lese noget i hennes ansikt. Men hun lot mig lyve og rettet ikke på mig; av dette sluttet jeg at jeg måtte lyve og skjule at jeg hadde spilt for henne. I ethvert fall, tenkte jeg ved mig selv, er hun pliktig til å gi mig forklaring, og hun har jo lovt å meddele mig også andre ting.

Jeg ventet at generalen vilde gjøre en eller annen bemerkning til mig; men han taug. I stedet merket jeg på hans ansikt uttrykk av bevegelse og uro. Måskje var det i hans trykkede formuesomstendigheter simpelthen tungt å høre at en så betydelig hop penger i løpet av et kvarter var kommet og straks efter forsvunnet mellem hendene på en så uoverlagt dumrian som jeg.

Jeg har en mistanke om at han igår aftes har hatt et varmt opgjør med franskmannen. De låste sig inne og talte lenge og heftig om et eller annet. Franskmannen gikk sin vei tilsynelatende sint over noget; men idag tidlig kom han igjen til generalen, sannsynligvis for å fortsette samtalen fra igår.

Da franskmannen hadde hørt om mitt tap, bemerket han bitende, næsten ondskapsfullt, til mig, at man måtte være fornuftigere. Jeg vet ikke hvorfor han tilføide, at av russerne var der mange som spilte; men efter hans mening var de ikke duelige nok til å spille.

«Men efter min mening er ruletten spesielt opfunnet for russerne,» sa jeg. Og da franskmannen lo foraktelig til min uttalelse, bemerket jeg til ham at sannheten sikkerlig var på min side; ti når jeg

talte om russerne som spillere, så dadlet jeg dem meget mere enn jeg roste dem, og man kunde følgelig tro mig.

«Hvormed begrunner De Deres mening?» spurte franskmannen.

«Dermed at i katekismen for dyd og ære hos den siviliserte vesteuropéer er dyktigheten til å erhverve kapital i sin historiske utvikling næsten blitt til et hovedpunkt. Men russeren er ikke blott udyktig til å erhverve kapital, men han øder den på en ubetenksom og heslig måte. Ikke desto mindre trenger også vi russere penger,» tilføide jeg, «og følgelig er vi meget glade og begjærlige efter sådanne anledninger som f. eks. ruletten gir, hvor man plutselig, i løpet av et par timer, kan bli rik uten nogen møie. Dette er meget tillokkende for oss, og siden vi spiller ubetenksomt, uten nogen møie, så taper vi også!»

«Det er tildels riktig,» bemerket franskmannen selvtilfreds.

«Nei, det er ikke riktig, og De skulde skamme Dem over å tale så om Deres fedreland,» bemerket generalen strengt og inntrengende.

«Om forlatelse,» svarte jeg ham, «sannheten er at det ennu ikke er bekjent hvad der er styggest: enten denne russiske heslighet eller den tyske dyktighet til å spare ved hederlig flid.»

«Hvilken skammelig tanke!» ropte generalen.

«Hvilken russisk tanke!» ropte franskmannen.

Jeg lo, jeg hadde fryktelig god lyst til å gjøne med dem.

«Jeg vilde heller tilbringe hele mitt liv som no-

made i et kirgisertelt,» skrek jeg, «enn jeg vilde bøie mig for den tyske avgud.»

«Hvilken avgud?» skrek generalen, som allerede begynte å bli alvorlig sint.

«Tyskernes evne til å ophobe rikdom. Jeg har ikke vært her lenge, men dog lenge nok, så det jeg her har hatt anledning til å iaktta og gjennemskue, oprører min tatarske natur. Ved Gud, jeg ønsker ikke å ha slike dyder! Jeg hadde igår anledning til å reise ti verst omkring. Det er nøiaktig det samme som står i de belærende tyske billedbøker; overalt her hos dem er der i ethvert hus en «vater», som er forferdelig dydig og overordentlig hederlig. Ja, han er så hederlig at man blir bange ved å komme i hans nærhet. Jeg kan ikke utstå hederlige folk som man må være bange for å komme nær. Enhver sådan «vater» har sin familie, og om aftenen leser de alle høit belærende bøker. Over huset suser alme- og kastanjetrær. Solnedgang, på taket en stork, og alt er så usedvanlig poetisk og rørende. Bli ikke sint, general; men la mig fortelle noget ennu mere rørende. Jeg husker selv hvorledes min far som nu er død, under lindetrærne i vår lille have om aftenen leste høit for mig og min mor av lignende bøker . . . Jeg kan følgelig selv dømme herom. Nå, således lever enhver familie her i fullstendig slaveri og lydighet mot familiefaren. Alle arbeider som okser, og alle samler penger som jødene. La oss anta at «vater» allerede har hopet sammen så og så mange gylden og har bestemt å overgi sin eldste sønn sitt håndverk og et lite stykke jord; derfor gir man datteren ingen medgift, og hun blir gammel jomfru. Av den samme grunn sel-

ger man den yngste sønn til å bli tjener eller soldat, og pengene legger man til familiekapitalen. Det er sant, således gjøres det her; jeg har forespurt mig derom. Alt dette gjøres ikke av annen grunn enn av hederlighet, av en overdreven hederlighet, ja i den grad at den solgte yngste sønn tror at man ikke har solgt ham av annen grunn enn hederlighet, og dette er idealet, når selve ofret gleder sig over at man fører det til slakterbenken. Og hvad nu videre? Videre ser vi at det ikke er lettere for den eldste; der er hos ham en Amalchen, til hvem han har bundet sitt hjerte; men han kan ikke gifte sig fordi der ennu ikke er opspart så og så mange gylden. Og så venter de, sedelig og opriktig, og går med smil til ofringen. Amalchen begynner å visne, tørre hen. Til slutt, om tyve år, er formuesforfatningen blitt bedre, gyldene er hederlig og dydig sammenspart. «Vater» velsigner sin eldste firtiårige og den femogtredveårige Amalchen med det innsunkne bryst og den røde nese. Ved denne anledning gråter han, preker moral og dør. Den eldste blir fra nu av en dydig far og begynner den samme historie. Så efter femti eller seksti år har sønnesønn av den første «vater» virkelig bragt i stand en betydelig kapital og overgir så sin sønn, denne sin, denne sin igjen, og efter fem eller seks generasjoner opstår selve baron Rotschild eller Hoppe & Co., eller pokker vet hvem. Nå, hvilket ophøid skue: hundre- eller to hundreårig arvelig flid, tålmodighet, forstand, ærlighet, karakter, fasthet, beregning og en stork på taket! Hvad mer ønsker De? Det er dog det mest ophøide av alt, og fra dette standpunkt begynner de selv å bedømme

verden, og de skyldige, d. v. s. de som er mere eller mindre lik dem, henretter de straks. Nå, se således forholder det sig. Jeg vil heller leve et utsvevende liv på russisk vis eller forbedre mine formuesomstendigheter ved ruletten. Jeg vil ikke efter fem generasjoner bli Hoppe & Co. Jeg behøver penger for mig selv og anser ikke mitt hele jeg som noget nødvendig og som et tilhang til kapitalen. Jeg vet at jeg har sagt forferdelig meget nonsens; men kanskje det også er så. Det er min overbevisning.»

«Jeg vet ikke om der er meget sannhet i det som De har sagt,» bemerket generalen eftertenksom; «men jeg vet for visst at De er utålelig med Deres overdrivelser når man har tillatt Dem å gå en smule utenfor beskjedenhetens grenser . . .»

Som sedvanlig talte han ikke til ende. Når vår general har begynt å tale om noget som er om bare en smule betydningsfullere enn den sedvanlige daglige samtale, så taler han ikke til ende. Franskmannen satt med opspilte øine og hørte på mig. Han hadde næsten ikke forstått noget av det jeg hadde sagt. Polina satt og så hen for sig med stolt likegyldighet. Det så ut som hun ikke blott ikke hadde hørt på mig, men også overhørt alt det som denne gang blev talt ved bordet.

V.

Hun var usedvanlig melankolsk; men straks vi reiste oss fra bordet, befalte hun mig å gå en tur med henne. Vi tok barna med oss og begav oss henimot parken til fontenen.

Da jeg var i en meget oprømt stemning, plapret jeg dumt og brutalt ut med det spørsmål: Hvorfor vår marquis Degrier, franskmannen, ikke bare ikke ledsaget henne nu når hun gikk ut, men ikke en gang talte med henne hele dagen?

«Fordi han er en simpel fyr,» svarte hun på en eiendommelig måte. Jeg hadde ennu aldri hørt fra hennes munn en sådan uttalelse om Degrier; jeg tidde derfor stille, da jeg var bange for å forstå årsaken til hennes pirrelighet.

«Og la De merke til at han idag ikke harmonerte med generalen?»

«De ønsker å få vite hvad der er i veien,» svarte hun tørt og hissig. «De vet at generalen har pantsatt alt hos ham, hele sin eiendom; og hvis bestemor ikke dør, tar franskmannen ufortøvet alt det i besiddelse som er pantsatt hos ham.»

«Så det er virkelig sant at alt er pantsatt hos ham? Jeg har nok hørt om det; men jeg visste ikke at det virkelg dreide sig om alt.»

«Og hvorledes skulde det ellers være?»

«Nu, da adjø, frk. Blanche,» bemerket jeg. «Hun vil da ikke bli generalinne! Vet De hvad, jeg tror generalen er så forelsket i henne at han, om mulig, skyter sig en kule for pannen hvis frk. Blanche forstøter ham. Det er farlig å forelske sig så i hans alder.»

«Ja, jeg også tror at der vil skje noget med ham,» bemerket Polina Aleksandrovna eftertenksomt.

«Og hvor storartet vil det ikke være,» skrek jeg, «på en simplere måte kunde hun ikke vise at hun vilde gifte sig med ham bare for pengenes skyld. Her er heller ikke tatt hensyn til det sømmelige, alt er gått for sig uten ceremonier. Underlig! Og med hensyn til bestemor, hvad kan være mere komisk og simpelt enn å sende telegram på telegram med spørsmål: er hun død, er hun død? Å, hvad synes De om dette, Polina Aleksandrovna?»

«Det er alt sammen noget vanvidd,» sa hun med uvilje, idet hun avbrøt mig. «På den annen side undrer jeg mig over at De er i så godt humør. Hvad er De glad over? Er det over at De har tapt mine penger?»

«Hvorfor gav De mig dem for å spille dem bort? Jeg har sagt Dem at jeg ikke kan spille for andre, aller minst for Dem. Jeg utfører lydig hvad De måtte befale mig; men resultatet avhenger ikke av mig. Jeg advarte Dem jo at der intet vilde komme ut av det. Si mig, er De meget nedslått over at De har tapt så mange penger? Hvad behøver De så mange penger til?»

«Hvad skal disse spørsmål være til?»

«Men De har jo selv lovt mig å gi forklaring. Hør

her: jeg er fast overbevist om at jeg vil vinne når jeg begynner for mig selv — jeg har tolv friedrichsdorer. Da vil De kunne få hos mig så meget De behøver!»

Hun satte op en foraktelig mine.

«Bli ikke sint på mig,» fortsatte jeg, «for et sådant tilbud. Jeg er i den grad gjennemtrengt av bevisstheten om at jeg er et null for Dem, d. v. s. i Deres øine, så at De endog kan motta penger av mig. De behøver ikke å føle Dem krenket over en gave fra mig. Dessuten har jeg jo tapt Deres penger.»

Hun kastet et hurtig blikk på mig, og da hun merket at jeg talte irritert og sarkastisk, avbrøt hun igjen samtalen.

«De kan ikke ha nogen interesse av å kjenne mine formuesomstendigheter. Hvis De vil vite det, så kan jeg si Dem: jeg er rett og slett i gjeld. Jeg har lånt penger og skulde gjerne ville betale dem tilbake. Nu har jeg fått den dumme og selsomme tanke at jeg ubetinget vil vinne her ved spillebordet. Hvorledes jeg er kommen på denne tanke, forstår jeg ikke; men jeg tror på den. Hvem vet, kanskje jeg tror på den fordi der ikke er levnet mig nogen annen chance å velge mellem.

«Eller fordi det er altfor nødvendig for Dem å vinne. Dette er akkurat som med den druknende som griper efter et halmstrå. Innrøm selv at hvis han ikke holdt på å drukne, vilde han ikke ha tatt halmstråret for en tømmerstokk.»

Polina var forbauset.

«Hvorledes,» spurte hun, «har De ikke selv satt Deres håp til det samme? For to uker siden har De

i det vide og brede sagt mig at De var fullstendig sikker på å vinne her på ruletten, og De overtalte mig til å tro at jeg derfor ikke måtte betrakte Dem som avsindig; eller spøkte De bare den gang? Men jeg husker De talte så alvorlig at det var umulig å ta det for spøk.»

«Det er sant,» sa jeg tankefull, «jeg var til den tid fullstendig overbevist om at jeg skulde vinne. Jeg må også tilstå for Dem at De nu har bragt mig på det spørsmål, hvorfor mitt vemmelige og skammelige tap idag ikke har efterlatt nogen tvil hos mig. Jeg er, tross det, fullstendig overbevist om at jeg, når jeg først begynner å spille for mig selv, ufeilbarlig vil vinne.»

«Hvorfor er De så absolutt sikker på det?»

«Om De så vil . . . jeg vet ikke. Jeg vet bare at jeg *må* vinne, at det også er min eneste redning. Se derfor er det kanskje at jeg tror at jeg ufeilbarlig vil vinne.»

«Altså, for Dem er det også aldeles nødvendig, siden De er så fanatisk overbevist derom?»

«Jeg vedder at De tviler på at jeg er i stand til å føle en alvorlig trang.»

«Det er mig likegyldig,» svarte Polina stille og rolig. «Om De vil, ja, jeg tviler på at noget alvorlig piner Dem. De kan nok pines, men ikke alvorlig. De er et tankeløst og ubestandig menneske. Hvad skal De ha penger til? Blandt alle de fornuftgrunner som De den gang fremstilte for mig, fant jeg ikke en eneste alvorlig.»

«A propos,» avbrøt jeg. «De sa at De måtte betale en gjeld. Vel, det er altså en gjeld! Det er vel ikke til franskmannen?»

«For nogen spørsmål! De er da svært skarp i dag. De er vel ikke drukken?»

«De vet at jeg tillater mig å si alt, og jeg spør undertiden meget åpenhjertig. Jeg gjentar, jeg er Deres slave, og man generer sig ikke for slaver, og en slave kan heller ikke krenke.»

«Alt dette er noget tøv! Jeg kan ikke utstå denne Deres slaveteori.»

«Merk Dem at jeg ikke taler til Dem om mitt slaveri, fordi jeg ønsker å være Deres slave, men simpelthen — jeg taler som om det er et faktum der aldeles ikke avhenger av mig.»

«Si like ut, hvad behøver De penger til?»

«Hvorfor behøver De å vite det?»

«Som De vil,» svarte hun og gjorde stolt en bevegelse med hodet.

«De utstår ikke slaveteorien; men De fordrer slaveri: «svare, men ikke tenke!» Godt, la det så være! De spør hvad jeg behøver penger til? Hvortil? Penger er alt!»

«Jeg forstår; men derfor behøver man ikke å bli vanvittig, om man ønsker sig dem. De går jo endog like til ekstase, til fatalisme. Her må der være noget, et bestemt mål. Tal uten omsvøp, jeg vil det.»

Hun begynte likesom å bli sint, og jeg likte forferdelig godt at hun utspurte mig med sådan iver.

«Naturligvis er det et bestemt mål,» sa jeg; «men jeg er ikke i stand til å forklare hvilket. Det er intet annet enn at jeg med penger vil være et annet menneske også for Dem — og ikke en slave.»

«Hvorledes? Hvorledes vil De opnå det?»

«Hvorledes jeg vil opnå det? Hvorledes, De forstår ikke en gang hvorledes jeg kan opnå at De vil

komme til å se på mig anderledes enn som på en slave. Nu, ser De, det er nettop det jeg ikke ønsker, sådan forandring og mangel på forståelse.»

«De har sagt at dette slaveri er for Dem en nydelse. Jeg har også selv trodd det var så.»

«De har selv tenkt det,» skrek jeg med en forunderlig følelse av nydelse. «Akk, hvor Deres nesvishet er herlig. Nu, ja, ja, å være Deres slave — er en nydelse. Der er, der er en nydelse i det å stå på det siste trin av fornedrelse og intetsigenhet,» fortsatte jeg i mitt vanvidd. «Pokker vet, kanskje det også er en nydelse i knutten, når den legger sig på ryggen og river kjøttet i stykker . . . Men jeg vil kanskje få smake også andre nydelser. Generalen har nylig ved bordet i Deres nærvær preket moral for mig . . . for syv hundre rubler om året, og disse får jeg kanskje ikke en gang av ham. Marquis Degrier ser på mig med hevede øienbryn og legger på samme tid ikke merke til mig. Og jeg på min side har måskje den største lyst til å trekke marquisen efter nesen i Deres nærvær.»

«De taler som en grønnskolling. I enhver stilling kan man opføre sig med verdighet. Hvis det gjelder en kamp, så kan den heve en og ikke fornedre en.»

«Det er sagt som like ut av en forskrift! De formoder at jeg måskje ikke forstår å opføre mig med verdighet. Det vil si, at jeg vel er et aktverdig menneske, men at jeg ikke forstår å opføre mig med verdighet. Forstår De at det kan være så? Ja, sådan er alle russere, og vet De hvorfor? Fordi russerne er altfor rikt og mangesidig begavede til at de ikke hurtig skulde kunne søke sig en sømme-

lig form. Her dreier det sig om formen. For største delen er vi russere så rikt begavede at vi må ha genialitet for en sømmelig form. Nu, men genialitet finnes oftest ikke, fordi den overhodet sjelden eksisterer. Det er bare hos franskmennene, og la oss si hos nogen andre européere, at formen har festet sig så godt at man kan ha utseende av den høieste verdighet, men allikevel være det uverdigste menneske. Derav kommer det at formen betyr så meget hos dem. En franskmann vil tåle en krenkelse, en virkelig, alvorlig krenkelse, og ikke derfor sette op et surt ansikt; men en nesestyver vil han under ingen omstendigheter tåle, fordi det er tilintetgjørelsen av en fastsatt, århundrer gammel form for anstand. Derav kommer det at våre damer er så inntatt i franskmennene, fordi den ytre form hos dem er så god. Efter min mening er der forresten ikke nogen form; jeg ser i dem kun hanen, den galliske hane. Dette kan jeg forresten ikke forstå, fordi jeg ikke er dame. Kanskje er haner nettop det riktige. Ja, jeg har igjen våset, og De har ikke avbrutt mig. Avbryt mig oftere når jeg taler med Dem; jeg har slik lyst til å si alt, alt, alt. Jeg taper enhver form. Jeg er endog enig med Dem i at jeg ikke blott ikke har nogen form, men jeg har heller ikke nogen verdighet. Jeg meddeler Dem dette selv. Jeg bekymrer mig heller ikke om nogen verdighet. Alt står nu stille hos mig. De vet selv hvorfor. Jeg har ikke en eneste menneskelig tanke i hodet. I lang tid har jeg ikke visst hvad der skjer i verden, hverken i Russland eller her. Jeg har reist gjennem Dresden, og jeg husker ikke hvorledes Dresden var. De vet selv hvad der

har opslukt mig. Fordi jeg ikke har noget håp og i Deres øine er et null, så sier jeg like ut: jeg ser bare Dem overalt, alt annet er mig likegyldig. Hvorfor og hvorledes jeg elsker Dem, vet jeg ikke. De må vite at De kanskje ikke en gang er pen? Tenk Dem, jeg vet ikke om De er pen eller ikke, ikke en gang av ansikt! Deres hjerte er uten tvil ikke godt; Deres ånd er ikke edel, det er meget mulig.»

«Kanskje De gjør regning på å kjøpe mig for penger,» sa hun, «siden De ikke tror på min edelhet?»

«Når har jeg gjort regning på å kjøpe Dem for penger?» skrek jeg.

«De har talt så lenge at De ikke vet hvad De sier. Om De ikke tenker på å kjøpe mig, så tenker De dog på å kjøpe min aktelse for penger.»

«Nå, nei, det er slett ikke så. Jeg har sagt Dem at det er mig vanskelig å forklare mig. De knuser mig. Vær ikke sint på mig for mitt snakk. De forstår hvorfor det er umulig å bli sint på mig: Jeg er simpelthen avsindig. Men forresten er det likegyldig for mig om De også blir sint på mig. Der oppe hos mig på mitt værelse behøver jeg bare å tenke på og forestille mig raslen av Deres klær, og jeg er ferdig til å bite mine fingrer fordervet. Og hvorfor er De sint på mig? Fordi jeg kaller mig slave? Benytt Dem, benytt Dem av mitt slaveri, benytt Dem av det! Vet De at jeg en gang vil drepe Dem? Jeg vil ikke drepe Dem fordi jeg har ophørt å elske Dem eller fordi jeg er skinnsyk, — men sådan, jeg vil drepe Dem fordi jeg undertiden føler lyst til å spise Dem op. De ler . . .»

«Jeg ler slett ikke,» sa hun vred. «Jeg befaler Dem å tie.»

Hun stanset og kunde neppe trekke pusten av vrede. Ved Gud, jeg vet ikke om hun var smukk; men jeg syntes bestandig så godt om å se henne når hun blev stående sådan foran mig, og derfor søkte jeg ofte å fremkalle hennes vrede. Måskje hadde hun lagt merke til det og med vilje gjorde sig sint. Jeg sa det til henne.

«For noget avskyelig snakk,» ropte hun med uttrykk av vemmelse.

«Det er mig likegyldig,» fortsatte jeg. «Vet De også at det er farlig for oss å gå på tomannshånd — det er noget som mange ganger uimotståelig drar mig til å gjennempryle, lemleste, kvele Dem. Og tror De at det ikke vil komme dertil? De bringer mig til avsinn. Eller tror De jeg er bange for en skandale? Eller Deres vrede? Hvad gjør Deres vrede mig? Jeg elsker Dem uten håp, og jeg vet at jeg efter dette vil komme til å elske Dem tusen ganger mere. Hvis jeg en gang dreper Dem, så må jeg også drepe mig selv; nu vel, — så vil jeg utsette med å drepe mig selv så lenge som mulig for å få føle denne uutholdelige smerte å være Dem foruten. Vet De, jeg skal si Dem noget som er usannsynlig: jeg elsker Dem for hver dag mere og mere, og det er jo næsten umulig. Og efter det skulde jeg ikke være fatalist? Husk forleden dag på Slangeberget, jeg hvisket til Dem, utfordret av Dem: Si et ord, og jeg springer ned i avgrunnen. Hvis De hadde sagt dette ord, hadde jeg sprunget. Eller tror De virkelig ikke at jeg hadde sprunget?»

«For noget dumt snakk,» ropte hun.

«Det vedkommer mig aldeles ikke om det er dumt eller klokt,» ropte jeg. «Jeg vet bare at jeg i Deres nærvær må tale, tale, tale — og jeg taler. Jeg taper all egenkjærlighet i Deres nærvær, alt er mig likegyldig.»

«Hvorfor skulde jeg få Dem til å springe ut for Slangeberget?» sa hun tørt og likesom litt krenkende. «Det vilde være aldeles unyttig for mig.»

«Prektig!» skrek jeg, «De sa med hensikt dette prektige «unyttig» for å knuse mig. Jeg gjennemskuer Dem. Unyttig, sier De? Men en fornøielse er alltid nyttig, og en vill, grenseløs makt, endog om det bare er over en flue, det er også en nydelse i sitt slags. Mennesket er av naturen despot og ynder å være en som piner. De liker det forferdelig godt.»

Jeg husker hun så på mig med et eget stivt blikk. Det kan være at mitt ansikt gav uttrykk for alle mine meningsløse og urimelige følelser. Jeg erindrer nu at vår samtale den gang virkelig var sådan ord til annet, som jeg har beskrevet den. Mine øine var underløpne av blod. I munnvikene hadde skum størknet. Og hvad Slangeberget angår, sverger jeg ved min ære, også nu: hvis hun den gang hadde befalt mig å kaste mig ned, så hadde jeg gjort det. Om hun hadde sagt det bare for spøk, om hun hadde sagt det med uttrykk av forakt, om hun endog hadde spyttet på mig, så hadde jeg hoppet utfor!

«Nei, la så være, jeg tror Dem,» sa hun, men på en sådan måte som bare hun undertiden kan uttale det, med en sådan forakt og ondskap, med en sådan stolthet at jeg ved Gud var i stand til å drepe henne

på øieblikket. Hun risikerte meget. Jeg løi ikke angående det jeg hadde sagt henne herom.

«Er De feig?» spurte hun mig med ett.

«Jeg vet ikke, kanskje jeg er det. Jeg vet ikke . . . jeg har i lang tid ikke tenkt over det.»

«Hvis jeg nu sa til Dem: drep dette menneske, vilde De gjøre det?»

«Hvem?»

«Den som jeg måtte ønske.»

«Franskmannen?»

«Spør ikke, men svar, — den som jeg vilde vise Dem. Jeg vil vite om De nyss talte sannhet?»

Hun ventet så alvorlig og utålmodig på svar at jeg blev ganske underlig til mote.

«Ja, si mig endelig en gang hvad der her går for sig!» ropte jeg. «Er De kanskje bange for mig? Jeg ser selv all den forvirring som er her. De er stedatter til en ruinert og avsindig mann, som er optendt av lidenskap til denne djevel — Blanche; så denne franskmann med sin hemmelighetsfulle innflytelse på Dem, og se nu stiller De mig for alvor et sådant spørsmål. Si mig i det minste noget forat jeg kan orientere mig; ellers mister jeg forstanden og kommer til å gjøre et eller annet. Eller De generer Dem for å bære mig med Deres opriktighet? Er det da mulig at De kan genere Dem for mig?»

«Jeg taler overhodet ikke med Dem herom. Jeg har gjort Dem et spørsmål og venter svar.»

«Naturligvis vil jeg drepe den som De befaler mig,» ropte jeg; «men kan De da . . . vil De befale mig å gjøre det?»

«Tror De at jeg har ondt av Dem? Jeg gir be-

falingen, men selv blir jeg utenfor. Vil De kunne tåle det? Dog nei, hvad tenker jeg på. De vil nok utføre befalingen; men efterpå vil De komme og drepe mig, fordi jeg har våget å sende Dem avsted.»

Det var som jeg fikk et slag i hodet ved disse ord. Naturligvis hadde jeg den gang ansett hennes spørsmål halvt som en spøk, en utfordring; men allikevel hadde hun talt altfor alvorlig. Jeg var dog aldeles slagen over at hun hadde uttalt sig så, at hun tiltok sig en sådan rett over mig, at hun tilstod å ha en sådan makt over mig, og sa like ut: «Gå i fordervelsen; men jeg blir utenfor.» I disse ord lå der noget så kynisk og opriktig at det efter min mening var altfor meget. Hvorledes betraktet hun mig altså efter dette? Dette gikk dog langt ut over grensen for slaveri og fornedrelse. Når hun ser således på mig, da hever man mennesker til samme trin som en selv. Men hvor dum, hvor urimelig var ikke hele vår samtale, dog mitt hjerte bevde.

Plutselig satte hun i å le. Vi satt den gang på en benk foran de lekende barn likeoverfor det sted hvor ekvipasjene stanset og satte publikum av, i alléen foran kurhuset.

«Ser De den tykke baronesse?» ropte hun. «Det er baronesse Wurmerhelm. Hun er først kommet for tre dager siden. Ser De hennes mann, den lange, tørre prøiser, med stokk i hånden? Husker De hvorledes han forleden så på oss? Gå straks, tre frem for baronessen, ta hatten av og si noget til henne på fransk.»

«Hvorfor?»

«De svor på at De vilde springe ned av Slange-

berget. De svor på at De var beredt til å drepe, hvis jeg befalte det. Istedenfor alle disse mord og tragedier har jeg lyst til bare å få le. Gå uten innvending. Jeg vil se på hvorledes baronen pryler Dem med stokken.»

«De utfordrer mig; De tror at jeg ikke vil gjøre det?»

«Ja, jeg utfordrer Dem, gå, jeg vil det!»

«Som De vil, jeg går, uaktet dette er vill fantasi av Dem. Bare dette: vil der ikke av dette bli ubehageligheter for generalen og dermed også for Dem? Ved Gud, jeg bekymrer mig ikke om mig selv, men om Dem, — og om generalen. Og hvad er det for en fantasi å gå hen og fornærme en kvinne?»

«Nei, De er bare en pratmaker som jeg ser,» sa hun foraktelig. «Deres øine var ista underløpne av blod, — det kom forresten måskje derav at de hadde drukket meget vin til middagen. Ja, kanskje De tror jeg ikke selv forstår at dette er dumt og simpelt, og at generalen vil bli sint? Jeg ønsker simpelthen å få le litt. Nå, jeg vil, og dermed blir det! Hvorfor De skal fornærme damen? Man vil pryle Dem før De kommer så langt.»

Jeg reiste mig og gikk taus hen til baronessen for å utføre hvad hun hadde pålagt mig. Naturligvis var det dumt. Jeg forstod dog ikke hvorledes jeg skulde komme ut av vanskeligheten. Men da jeg begynte å gå hen mot baronessen, husker jeg hvorledes noget likesom hisset mig til denne skoleguttstrek. Jeg var i en forferdelig ophisset sinnsstemning, næsten som beruset.

VI.

Der var nu allerede hengått to dager siden hin dumme dag. Og hvor meget skrik, larm, snakk og støi! Og hvilken uorden, forvirring, dumhet og simpelhet kommer der ikke alltid ut av det; og jeg er årsak til alt. Undertiden synes hele saken å være latterlig, i det minste for mig. Jeg kan ikke gjøre mig regnskap for hvad der foregikk med mig, om jeg virkelig befinner mig i en ekstatisk tilstand eller om jeg simpelthen er kommet ut av banen og opfører mig stygt inntil man setter mig fast. Undertiden forekommer det mig at min forstand er forvirret. Og undertiden ser det ut som jeg ennu ikke er langt borte fra slyngelårene, fra skolebenken, og simpelthen gjør dumme guttestreker.

Polina, Polina er skyld i alt dette! Hvis hun ikke hadde vært, vilde der kanskje ikke blitt noget av denne strek. Hvem vet, kanskje jeg gjør alt dette i fortvilelse — hvor dumt det enn kan være å dømme slik. Og jeg forstår ikke, jeg forstår ikke hvad godt der er hos henne. Smukk er hun forresten, smukk, ja, smukk er hun. Hun har jo også bragt andre fra forstanden. Hun er høi og slank. Hun er meget smidig. Jeg synes man kunde slå en knute

på henne eller folde henne sammen. Hennes fotspor er smale og lange, det piner mig å se dem. Ja, det piner mig. Hennes hår har et rødlig skjær. Hennes øine er ekte katteøine; men hvor stolt og hovmodig forstår hun ikke å se med dem. Omtrent for fire måneder siden, da jeg nettop hadde tiltrådt min stilling, talte hun en aften med Degrier. Og hun så på ham på en måte at jeg, da jeg senere gikk op på mitt værelse for å legge mig, tenkte at hun nettop hadde gitt ham en ørefik, da hun stod foran ham og så på ham . . . Se, siden den aften er jeg forelsket i henne.

Dog, til saken.

Jeg gikk ned den lille sti til alléen, stilte mig midt i denne og ventet på baronessen og baronen. I fem skritts avstand tok jeg hatten av og bukket.

Jeg husker at baronessen var klædd i en grå silkekjole av umåtelig omfang og med foldebesetning, i krinoline og med slep. Hun er liten av vekst og usedvanlig tykk med en forferdelig tykk og nedhengende hake så at halsen aldeles ikke kunde sees. Hennes ansikt var purpurrødt. Hennes øine var små, ondskapsfulle og frekke. Hun går — likesom hun beviste alle en ære derved. Baronen er tørr og lang. Hans ansikt var, efter tysk skikk og bruk, skjevt og med tusen små folder; han bar briller, en mann på en 45 år. Hans ben begynner næsten like under brystet; det betegner rasen. Han er stolt som en påfugl, litt keitet. I hans ansiktsuttrykk var der noget enfoldig, som på sin måte erstattet skarpsinn.

Alt dette la jeg merke til i løpet av bare tre sekunder.

Mitt bukk og min hilsen med hatten vakte i begynnelsen neppe deres opmerksomhet. Kun baronen trakk lett på øienbrynene. Baronessen seilte like hen mot mig.

«Madame la baronne,» sa jeg høit og tydelig, idet jeg betonte hvert ord. «Jeg har den ære å være Deres slave.»

Derpå bukket jeg, satte hatten på og gikk forbi baronen, idet jeg høflig vendte ansiktet mot ham og smilte.

Hun hadde befalt mig å ta hatten av; men bukket og skøierstreken hadde jeg lagt til av mig selv. Pokker vet hvad der drev mig dertil. Jeg følte mig som jeg fløi ned av et berg.

«Hei!» skrek eller rettere sagt kaglet baronen, idet han sint og forbauset vendte sig mot mig.

Jeg vendte mig og blev stående i ærbødig forventning, idet jeg stadig så på ham og smilte. Han forstod øiensynlig ikke hvad det gjaldt og trakk øienbrynene sammen til non plus ultra. Hans ansikt blev mørkere og mørkere. Baronessen vendte sig også mot mig og så vred på mig uten å forstå hvad det var. De forbigående begynte å se på oss. Nogen blev også stående.

«Hei!» skrek baronen igjen med fordoblet kraft og raseri.

«Ja wohl!» sa jeg langtrukkent idet jeg blev ved med å se ham like i øinene.

«Sind Sie rasend?» skrek han og fektet med stokken, idet han syntes å bli engstelig. Måskje bevirket min drakt at han blev forvirret. Jeg var meget pent, næsten elegant klædt som en der utvilsomt hørte til det beste publikum.

«Ja, wo-o-ohl!» skrek jeg plutselig av all kraft, idet jeg trakk o'et ut likesom berlinerne, som i sin samtale hvert øieblikk bruker uttrykket: «Ja wohl» og herunder trekker mer eller mindre på o'et for å gi uttrykk for forskjellige nyanser i sine tanker og følelser.

Baronen og baronessen vendte sig hurtig og næsten løp bort fra mig i forskrekkelse. Av publikum begynte nogen å tale, andre så på mig uten å forstå hvad det var. Forresten husker jeg det ikke så nøie.

Jeg vendte om og gikk min vanlige gang hen til Polina Aleksandrovna. Men jeg hadde neppe gått omtrent hundre skritt bort mot hennes benk, da jeg så at hun reiste sig og begav sig tilbake til hotellet med barna.

Jeg innhentet henne på trappen.

«Jeg har utført . . . den dumme strek,» sa jeg da jeg nådde op på siden av henne.

«Nu, hvad så? Se til at De kommer ut av dette,» sa hun, idet hun ikke en gang så på mig, og steg så op av trappen.

Hele aftenen gikk jeg omkring i parken. Gjennem parken og derpå gjennem skogen kom jeg inn i et annet fyrstendømme. I en hytte spiste jeg eggerøre og drakk vin; for denne idyll tappet man mig for halvannen thaler.

Først klokken elleve vendte jeg hjem. Straks kom der bud til mig fra generalen.

Mitt herskap optar i hotellet to nr.: de har fire værelser. Det første er en stor salong med flygel. Ved siden av den er der også et stort værelse, det er generalens kabinett. Der ventet han mig. Han

stod midt i værelset i en høist majestetisk stilling. Degrier satt makelig på divanen.

«Min herre, hvad har De gjort, om man tør spørre?» begynte generalen idet han vendte sig mot mig.

«Jeg skulde ønske at De gikk like på saken,» sa jeg. «De vil sannsynligvis tale om mitt møte idag med en tysker?»

«Med en tysker?! Denne tysker, baron Wurmerhelm, er en fornem person. De har tillatt Dem grovheter mot ham og baronessen.»

«Aldeles ikke.»

«De har skremt dem, min herre,» ropte generalen.

«Nei, ingenlunde. Det klinger ennu i mitt øre fra Berlin dette uavlatelige ja wohl, som gjentas for hvert ord, og som på en vemmelig måte trekkes ut. Da jeg traff ham i alléen, kom plutselig dette ja wohl, jeg husker ikke hvorfor, mig i tanken, nå, og det virket pirrende på mig . . . Hertil kommer at baronessen som allerede tre ganger har møtt mig, har den vane å gå like mot mig likesom jeg var en orm som man kan trå ihjel med foten. De er vel enig med mig i at også jeg kan ha litt egenkjærlighet. Jeg tok hatten av og sa høflig — jeg forsikrer at det var høflig—: «Madame, jeg har den ære å være Deres slave.» Da baronen vendte sig og sa: hei! — da var det plutselig noget som drev mig til å rope: «Ja wohl!» Jeg ropte det også to ganger, første gang som almindelig, men annen trakk jeg det ut av all kraft. Se det var alt!»

Jeg tilstår at jeg var forferdelig glad over denne i høieste grad guttaktige forklaring. Jeg hadde en

forunderlig lyst til å utmale hele denne historie så absurd som mulig.

Og jo lenger jeg kom i min fortelling, desto mere smak fant jeg deri.

«De ler kanskje av mig,» skrek generalen. Han vendte sig til franskmannen og forklarte ham på fransk at jeg sikkert innbød til å få i stand en skandale. Degrier smilte foraktelig og trakk på skuldrene.

«Å, tenk ikke så, det er aldeles ikke så,» ropte jeg til generalen, — «min opførsel var i sannhet ikke smukk, det erkjenner jeg i høieste grad åpenhjertig. Man kan nok kalle min opførsel en dum og upassende skoleguttstrek, men ikke mere. Og det må De vite, hr. general, jeg angrer det i høieste grad. Men her er en omstendighet som i mine øine endog næsten fritar mig for anger. I den siste tid, i disse to eller tre uker, har jeg følt mig uvel: syk, nervøs, pirrelig, oplagt til alt som er fantastisk, og i mange tilfelle mister jeg makten over mig selv. Det er sant, jeg har nogen ganger forferdelig gjerne hatt lyst til å vende mig til marquis Degrier og . . . Men forresten det lønner sig ikke å si alt, og kanskje det vil være krenkende for ham. Med et ord, det er symptomer på sykdom. Jeg vet ikke om baronesse Wurmerhelm vil ta denne omstendighet i betraktning når jeg vil be henne om forlatelse — jeg har nemlig til hensikt å gjøre det. Jeg formoder at hun ikke vil ta imot den — så meget mere som man, så vidt mig bekjent, i den juridiske verden i prosesser har begynt å misbruke denne omstendighet: advokater har i kriminelle saker meget ofte begynt å rettferdiggjøre sine klienter, forbry-

tere, med det, at de i forbrytelsens øieblikk ikke var sig fullt bevisst, og at dette har været en slags sykdom. «Nu ja, han har slått ihjel, men han husker intet.» Og tenk Dem, hr. general, lægevidenskapen gir dem rett, den bekrefter virkelig at der gis sådan sykdom, da et menneske næsten intet husker eller husker halvparten eller fjerdedelen. Men baronen og baronessen, de er folk av en gammel slekt, dessuten prøisisk adelsmann og godseier. Derfor må dette fremskritt i den juridisk-medisinske verden ennu være dem ubekjent, og derfor vil de ikke godta mine forklaringer. Hvad mener De, hr. general?»

«Nok, min herre!» sa generalen skarpt og med tilbakeholdt vrede, — «nok! Jeg vil gjøre alt mulig for en gang for alle å befri mig for Deres skoleguttstreker. De vil ikke kunne gjøre undskyldning for baronessen og baronen. Enhver tilnærmelse fra Dem, om den bare bestod i Deres bønn om tilgivelse, vil være altfor nedverdigende for dem. Da baronen fikk vite at De hørte til mitt hus, søkte han en forklaring av mig i kursalen, og det manglet ikke meget på at han hadde krevd opreisning av mig. Forstår De hvad De har utsatt mig for — mig, min herre! Jeg, jeg var nødt til å be baronen om undskyldning og gi ham mitt ord på at De straks, endog idag, ikke lenger skulde tilhøre mitt hus.»

«Undskyld, undskyld, hr. general, har han da selv ubetinget forlangt at jeg ikke lenger skulde tilhøre Deres hus, som De behaget å uttrykke Dem?»

«Nei; men jeg selv anså mig forpliktet til å gi ham denne opreisning, og baronen var naturligvis tilfreds dermed. Vi må skilles, min herre. De til-

kommer å motta av mig som rest disse fire friedrichsdorer og tre floriner efter herværende valuta. Se her er pengene, og her er papiret med regnskapet. De kan selv kontrollere riktigheten. Farvel! Fra dette øieblikk er vi fremmede for hverandre. Jeg har ikke sett av Dem annet enn gjenvordigheter og ubehageligheter. Jeg vil straks la kelneren kalle og underrette ham om at fra imorgen innestår jeg ikke for Deres utgifter i hotellet. Jeg har den ære å anbefale mig.»

Jeg tok pengene, papiret som regnskapet var skrevet på med blyant, bukket for generalen og sa meget alvorlig:

«Hr. general, saken er ikke avgjort på denne måte. Det gjør mig ondt at De har utsatt Dem for ubehageligheter fra baronens side; men — tilgi mig — De er selv skyld i det. Hvorledes gikk det til at De påtok Dem å svare for mig overfor baronen? Hvad betyr det uttrykk at jeg hører til Deres hus? Jeg er rett og slett lærer i Deres hus og intet annet. Jeg er hverken Deres sønn eller i formynderskap hos Dem, og for mine handlinger kan De ikke være ansvarlig. Jeg er selv en juridisk kompetent person. Jeg er fem og tyve år gammel, kandidat fra universitetet, jeg er adelsmann, jeg er Dem fullstendig fremmed. Alene min ubegrensede aktelse for Deres fortjenester avholder mig fra å forlange opreisning av Dem og nærmere regnskap for at De har tiltatt Dem rett til å svare for mig.»

Generalen var i den grad forbauset at han slo ut med hendene, så vendte han sig plutselig til franskmannen og ilsomt forklarte ham at jeg næ-

sten utfordret ham til duell. Franskmannen brast i skoggerlatter.

«Men jeg akter ikke å la baronen slippe fra det på den måte,» fortsatte jeg med fullkommen koldblodighet uten i det ringeste å la mig forvirre av Degriers latter, — «og da De, hr. general, idet De hørte baronens klager og tok hans parti, på en viss måte har gjort Dem til part i hele denne sak, så har jeg den ære å bringe til Deres kunnskap at jeg ikke senere enn imorgen tidlig vil kreve av baronen, i mitt eget navn, en formell forklaring om de grunner hvorfor han, når han hadde med mig å gjøre, har gått mig forbi og henvendt sig til en annen person, akkurat som jeg ikke er i stand til eller verdig til å svare for mig selv likeoverfor ham.»

Hvad jeg forut ante, det hendte også. Da generalen hørte denne nye dumhet, blev han aldeles forferdet.

«Hvorledes, har De virkelig til hensikt å fortsette med denne forbannede historie!» ropte han; «men hvad gjør De da ikke mot mig, o, Gud! Våg ikke, våg ikke å gjøre det, min herre, eller jeg sverger Dem! . . . Her er også øvrighet, og jeg . . . jeg, med ett ord, ved min rang . . . og baronen også . . . med ett ord, man vil arrestere Dem og sende Dem herfra med politi forat De ikke skal gjøre skandale! Forstår De det!»

Uaktet han næsten holdt på å miste pusten av raseri, var han dog forferdelig bange.

«Hr. general,» svarte jeg med en ro som var ham utålelig, «man kan ikke arrestere for en skandale før en sådan er fullbyrdet. Jeg har ennu ikke begynt mine overlegninger med baronen, og det er

Dem ennu fullstendig ubekjent i hvilken form og på hvilket grunnlag jeg vil gå til denne sak. Jeg ønsker bare å forklare den formodning som er krenkende for mig, nemlig at jeg befinner mig under formynderskap av en person, som kan synes å ha makt over min frie vilje. Det er til ingen nytte at De er opskaket og urolig.»

«For Guds skyld, for Guds skyld, Aleksei Ivanovitsch, opgi denne meningsløse plan!» stammet generalen, idet han med ett forandret sin vrede tone til bønfallende og endog grep mine hender. Nå, forestill Dem hvad der kan opstå av dette? Nye ubehageligheter. Innrøm selv at jeg her må optre særlig korrekt, nettop nu! . . . Særlig nu! O, De kjenner ikke de forhold jeg befinner mig i! Når vi reiser herfra, da er jeg beredt til å ansette Dem hos mig igjen. Bare nu, nu, med ett ord, De forstår nok årsaken!» ropte han fortvilet. «Aleksei Ivanovitsch, Aleksei Ivanovitsch! . . .»

Idet jeg trakk mig tilbake henimot døren, bad jeg ham ennu en gang innstendig om ikke å være urolig; jeg lovte ham at alt skulde gå godt og sømmelig for sig, og skyndte mig ut.

Russerne er undertiden i utlandet altfor engstelige og meget bange for hvad man sier, og hvorledes man anskuer dem, om det og det er passende. Med ett ord, de beveger sig akkurat som i et korsett, og da særlig de som gjør fordring på en viss verdighet. Det behageligste for dem er en forut antagen, en gang fastsatt form som de slavisk følger — på hoteller, på spaserturer, i forsamlinger, på reise . . . Men generalen hadde røbet at der for ham dessuten var visse særegne forhold som gjorde

at han så å si måtte ta «særlige hensyn». Derav kom det at han så plutselig var blitt motløs og bange og derfor forandret sin tone. Dette merket jeg mig til iakttagelse. Og ganske visst kan han være dum nok til imorgen å henvende sig til en eller annen myndighet, hvorfor jeg i virkeligheten blev nødt til å være forsiktig.

Forresten var det mig ikke særlig om å gjøre å ergre generalen; men jeg hadde nu god lyst til å ergre Polina. Hun hadde behandlet mig så grusomt, og selv hadde hun ført mig ut på denne så tåpelige vei, at jeg nu gjerne vilde bringe det dertil at hun selv bad mig om å holde op. Min skoleguttstrek kunde til syvende og sist også kompromittere henne. Dessuten hadde der i mig utviklet sig visse andre følelser og ønsker. Når jeg f. eks. frivillig gjorde mig til et null likeoverfor henne, så betyr det aldeles ikke at jeg overfor andre folk var en så elendig høne, og selvfølgelig ikke for baronen, at han skulde kunne «pryle mig med sin stokk». Jeg hadde lyst til å le av dem alle og optre som selvstendig mann. La dem se! Vær ikke bange! Hun blir redd for skandale og vil kalle mig tilbake. Og gjør hun ikke det, så skal hun dog få se at jeg ikke er en elendig høne.

* *
*

(En forbausende nyhet: Jeg fikk nettop høre av barnefrøkenen som jeg traff på trappen, at Marja Filippovna idag var reist ganske alene med aftentoget til Karlsbad til sin kusine. Hvad er det for en nyhet? Barnefrøkenen sa at hun lenge hadde

tenkt å reise; men hvorav kommer det at ingen har visst noget om det? Forresten, kanskje det bare var mig som ikke visste noget. Barnefrøkenen røbet for mig at Marja Filippovna forleden dag hadde hatt en heftig samtale med generalen. Jeg forstår. Det er sikkert frøken Blanche. Ja, hos oss forestår der noget avgjørende.)

VII.

Om morgenen kalte jeg på kelneren og underrettet ham om at man skulde utskrive regning for mig særskilt. Mitt værelse var ikke så dyrt at jeg behøvde å være redd og straks flytte fra hotellet. Jeg hadde seksten friedrichsdorer, og så . . . så kommer kanskje rikdommen! Det er underlig, jeg har ennu ikke vunnet; men jeg handler, føler og tenker som jeg skulde være rik, og jeg kan ikke forestille mig det anderledes.

Jeg hadde tross den tidlige morgentime besluttet mig til straks å begi mig til mr. Astley i hotell Angleterre, som ikke lå langt fra oss, da Degrier plutselig kom inn til mig. Det hadde ennu aldri hendt, og dessuten hadde jeg hele den siste tid stått i et aldeles fremmed og høist spent forhold til denne herre. Han søkte slett ikke å skjule sin ringeakt for mig, han anstrengte sig heller ikke for det; men jeg — jeg hadde mine særlige grunner til ikke å være velvillig stemt. Med ett ord, jeg hatet ham. Hans komme forbauset mig meget. Jeg forstod straks at her var det noget særlig som brygget op.

Han trådte meget elskverdig inn og sa mig en kompliment angående mitt værelse. Da han så at

jeg stod med hatten i hånden, spurte han om jeg virkelig aktet mig ut å spasere så tidlig. Men da han fikk høre at jeg skulde til mr. Astley i en viss anledning, blev han tankefull, grublet litt, og hans ansikt antok et meget bekymret uttrykk.

Degrier var som alle franskmenn, d. v. s. munter og elskverdig når det var nødvendig og nyttig, og ulidelig kjedelig når nødvendigheten for å være munter og elskverdig ikke lenger var tilstede. Franskmannen er sjelden naturlig elskverdig; han er elskverdig likesom på befaling, av beregning. Hvis han f. eks. anser det for nødvendig å være fantastisk, original, litt mere enn dagligdags, så er hans fantasi meget dum og unaturlig, og han betjener sig av tidligere antagne og for lengst allerede forslitte former. En naturlig franskmann består av den mest spissborgerlige, småligste, mest hverdagslige almindelighet — med ett ord, den kjedeligste skabning i verden. Efter min mening er det bare nybegynnere og især russiske damer som lar sig blende av franskmennene. Ethvert normalt skapt menneske legger straks merke til og kan ikke utstå dette byråkrati av en gang antagne former for salongelskverdighet, utvungenhet og munterhet.

«Jeg kommer til Dem i et ærend,» begynte han i en høist utvungen om enn forresten høflig tone, «og jeg skjuler ikke for Dem at jeg kommer som utsending fra generalen eller rettere sagt som mellemmann. Da jeg kjenner det russiske sprog meget lite, forstod jeg igår næsten intet; men generalen har i dag forklart alt tydelig for mig, og jeg tilstår . . .»

«Men hør nu her, mr. Degrier,» avbrøt jeg ham,

«De sier at De har påtatt Dem å være mellemmann i denne sak. Jeg er ganske visst bare en huslærer og har aldri gjort fordring på den ære å være en nærstående venn av dette hus eller å stå i noget særlig intimt forhold til det, og derfor kjenner jeg ikke alle omstendigheter; men forklar mig: hører De virkelig allerede nu helt og holdent til medlemmene av denne familie, siden De tar så livlig del i alt og uten nølen straks vil optre som mellemmann . . .?»

Mitt spørsmål behaget ham ikke. Det var altfor gjennemsiktig for ham, og han vilde ikke forsnakke sig.

«Dels er det forretninger som binder mig til generalen, dels *visse særlige* omstendigheter,» sa han tørt. «Generalen har sendt mig for å be Dem opgi Deres forehavende fra igår. Alt som De har uttenkt, er visselig meget skarpsindig; men han har nettop bedt mig om å forestille for Dem at De ikke vil ha hell med Dem; ja — baronen vil ikke motta Dem, og dessuten har han i ethvert tilfelle alle midler til å bli kvitt videre ubehageligheter fra Deres side. De innrømmer det visst selv. Si mig hvad nytte vil der da være i å fortsette dermed? Generalen har lovt bestemt å opta Dem igjen i sitt hus ved første bekvemme anledning, og til den tid vil De oppebære Deres gasje, vos appointements. Dette er jo dog ganske fordelaktig, ikke sant?»

Jeg svarte ham meget rolig at han tok litt feil, at man måskje ikke vilde jage mig bort fra baronen, men tvertimot høre mig til ende, og jeg bad ham tilstå at han efter hvad jeg kunde forstå, var

kommen til mig i den hensikt å utforske hvorledes jeg aktet å gripe denne sak an.

«O, Gud, når generalen er så interessert, vil det selvfølgelig være behagelig for ham å få vite hvad og hvorledes De vil handle? Det er så naturlig.»

Jeg tok til å forklare, og han begynte å høre på, idet han strakte sig og bøide hodet litt til siden mot mig med et tydelig, ufordulgt, ironisk trekk i ansiktet. Overhodet opførte han sig som den overmåte nedlatende. Jeg anstrengte mig av alle krefter for å gi mig utseende av at jeg så på saken fra det alvorligste synspunkt. Jeg forklarte ham at da baronen hadde henvendt sig til generalen med klage over mig, akkurat som jeg skulde være hans tjener, så hadde han for det første berøvet mig min stilling, og for det annet hadde han behandlet mig som en person som ikke var i stand til å svare for mig selv, og med hvem det ikke var verd å tale. Som De ser, har jeg grunn til å føle mig krenket; dog, når jeg tar i betraktning aldersforskjellen, stilling i samfundet o. s. v. o. s. v. — jeg kunde med nød og neppe la være å le da jeg sa dette — vil jeg ikke ta på mig en ny lettsindighet, d. v. s. likefrem kreve av baronen eller kanskje bare foreslå ham å gi mig opreisning. Ikke desto mindre anser jeg mig fullstendig i min rett å fremstille for ham, og da især for baronessen, mine undskyldningsgrunner, så meget mere som jeg virkelig i den siste tid har følt mig syk, nervøs og så å si fantastisk o. s. v. o. s. v. Dog, baronen selv har ved sin for mig krenkende henvendelse til generalen igår og sin fordring på at generalen skulde berøve mig min plass, satt mig i en sådan stilling at jeg nu ikke kan fremlegge for

baronen og baronessen mine undskyldningsgrunner, fordi både han og baronessen og hele verden vilde tenke at jeg kom med disse av frykt, bare i den hensikt at jeg skal få min stilling igjen. Av alt dette følger at jeg nu er tvungen til å be baronen om at han først må gjøre undskyldning overfor mig selv i de mest moderate uttrykk, — han skulde f. eks. si at han overhodet ikke hadde villet fornærme mig. Og når baronen sier det, ja, så har jeg frie hender og vil åpenhjertig og opriktig fremføre for ham mine undskyldninger. Med ett ord,» sluttet jeg, «jeg ber bare om at baronen vil løse mine hender.»

«Fy for en smålighet og spissfindighet! Og hvorfor behøver De å undskylde Dem? Nå, innrøm hr. . . . hr. . . . at De setter alt dette med flid i scene for å ergre generalen . . . men kanskje De har visse særlige hensikter . . . min kjære hr. . . . undskyld jeg har glemt Deres navn, hr. Alexis? . . . Er det ikke så?»

«Men tillat mig, min kjære marquis, hvad angår dette Dem?»

«Men generalen . . .»

«Men hvad har dette med generalen å gjøre? Han talte riktignok igår om at han måtte optre særlig korrekt . . . og han var adskillig opskaket, . . . men jeg forstod intet.

«Her er, — her er nemlig en særegen omstendighet til stede,» falt Degrier inn i en bedende tone, hvori hans ergrelse stadig mere og mere kom frem. «De kjenner frøken de Cominges?»

«De mener frøken Blanche?»

«Nu ja, frøken Blanche de Cominges . . . og

hennes fru mor . . . Innrøm selv, generalen . . . med ett ord, generalen er forelsket og kanskje bryllupet endog . . . endog kan finne sted her. Og tenk Dem så under disse omstendigheter, at der opstår skandaler, historier . . .»

«Jeg kan heri hverken se skandaler eller historier som har noget med bryllupet å gjøre.»

«Men baronen er så opfarende, en prøisisk karakter, til slutt vil han få i stand en strid om pavens skjegg.»

«Men det angår da bare mig og ikke Dem, siden jeg ikke lenger hører til hans hus . . .» — Jeg anstrengte mig med flid for å være så enfoldig som mulig —. «Men tillat, det er altså bestemt at frk. Blanche skal giftes med generalen? Hvad venter man da efter? Jeg mener — hvorfor holde det så hemmelig i det minste for oss for husets folk?»

«Jeg kan ikke si Dem . . . forresten, det er ennu ikke så aldeles . . . dog . . . De vet man venter underretning fra Russland; generalen må ordne sine affærer . . .»

«A ha, la Cabulinka!»

Degrier så på mig med et hatefullt blikk.

«Med ett ord,» avbrøt han, «jeg stoler aldeles på Deres medfødte elskverdighet, på Deres forstand, på Deres takt. De vil visselig gjøre dette for den familie som De er blitt optatt i som en slektning, blitt elsket og aktet.»

«Bevare oss, jeg blir jo jaget ut! De forsikrer mig at det bare var for et syns skyld; men vær nu enig med mig, om man sier til Dem: «Jeg vil selvfølgelig ikke trekke dig i ørene; men for syns skyld

la mig trekke dig i ørene» . . . Det kommer dog ut på ett?»

«Hvis det er så at ingen bønner kan gjøre inntrykk på Dem,» begynte han strengt og hovmodig, «så tillat mig å forsikre Dem om at der vil bli tatt forholdsregler. Her finnes øvrighet, man vil sende Dem bort enda i dag — for pokker! Et fløteskjegg som De vil utfordre en sådan person som baronen til duell! Og De tror at man lar Dem i fred? Og vær sikker på at ingen her er bange for Dem! Når jeg har bedt Dem, så skjer det mere av mig selv fordi De har gjort generalen urolig. Og tror De da virkelig at baronen ikke likefrem vil la sin tjener kaste Dem ut?»

«Jeg vil jo ikke gå selv til ham,» svarte jeg med ytterste ro. «De tar feil, hr. Degrier, alt dette vil gå for sig langt mere anstendig enn De tror. Jeg skal nettop nu i øieblikket begi mig til mr. Astley, og jeg vil be ham om å være min mellemmann, med ett ord være min sekundant. Dette menneske holder av mig og vil sikkerlig ikke avslå. Han vil gå til baronen, og denne vil motta ham. Om jeg er en huslærer og derfor synes å være litt subaltern og uten beskyttelse, så er mr. Astley nevø til en lord, en virkelig lord — det er bekjent for alle, — lord Peabroke, og denne lord er her. Vær sikker på at baronen vil være høflig mot mr. Astley og høre på ham. Men hvis han ikke gjør det, vil mr. Astley opta det som en personlig fornærmelse — De vet hvor hårdnakket englenderne er — og sende baronen en av sine venner, og han har gode venner. Nu kan De beregne hvorledes det kanskje vil gå, og ikke som De antar.»

Franskmannen blev bange; dette var virkelig meget trolig, og det kunde altså ende med at jeg i virkeligheten var i stand til å gjøre skandale.

«Men jeg ber Dem,» begynte han i en likefrem bedende tone, «la dette fare! Det er akkurat som det skulde være behagelig for Dem å få i stand en skandale. De vil ikke ha opreisning, men skandale. Jeg sa at alt dette vil være morsomt og kanskje skarpsindig, — hvad De kanskje også har tilsiktet, men — med ett ord,» sluttet han, da han så at jeg reiste mig og tok hatten, — «jeg er kommen for å overlevere Dem disse par ord fra en person, les det, jeg har fått i opdrag å vente på svaret.»

Idet han sa dette, trakk han op av lommen et lite, sammenfoldet og med segl forsynt brev og rakte mig det.

Det var skrevet med Polinas hånd.

«Det forekommer mig at De akter å fortsette denne historie. De er blitt sint og begynner å gjøre guttestreker. Men her er særegne omstendigheter, som jeg senere kanskje skal forklare Dem; jeg ber Dem å holde op med det og forholde Dem rolig. Hvad er alt dette for dumheter? Jeg behøver Dem og De har selv lovt å lystre. Husk på Slangeberget! Jeg ber Dem være lydig, og hvis det er nødvendig, befaler jeg Dem det. Deres P.

P. S. Hvis De er sint på mig for det igår, så tilgi mig.»

Det var som alt gikk rundt for mine øine da jeg leste disse linjer. Mine leber blev bleke, og jeg begynte å skjelve. Den fordømte franskmann antok en meget beskjeden mine og vendte sine øine bort

fra mig likesom for ikke å se min forvirring. Det hadde vært bedre om han hadde begynt å le av mig.

«Godt,» svarte jeg, «si at frøkenen kan være rolig. Men la mig dog få spørre Dem,» føide jeg skarpt til, «hvorfor ventet De så lenge med å overlevere mig brevet? Istedenfor å stå og snakke om intetsigende ting skulde De ha begynt med dette, synes jeg, hvis De da virkelig var kommet i det ærend.»

«O, jeg vilde . . . Alt dette er overhodet så forunderlig at De må undskylde min naturlige utålmodighet. Jeg ønsket personlig for mig selv av Dem selv å få vite Deres hensikter litt hurtigere. Jeg vet forresten ikke hvad der står i brevet, og jeg tenkte at jeg alltid fikk anledning til å levere det.»

«Jeg forstår, De har rett og slett fått befaling til først å levere det i ytterste tilfelle, og hvis De fikk ordnet saken muntlig, så skulde De ikke levere det. Er det ikke så? Tal ut, hr. Degrier!»

«Måskje,» sa han idet han gav sig mine av påfallende tilbakeholdenhet og så på mig med et eget blikk.

Jeg tok hatten; han nikket og gikk ut. Det forekom mig at der fôr et hånlig smil over hans leber. Og hvorledes skulde det kunne være anderledes?

«Vi to skal nok en gang ha et opgjør, ha en mannjevning, franskmann!» mumlet jeg da jeg gikk ned over trappen. Jeg kunde ennu ikke tenke klart, det var akkurat som jeg hadde fått et slag i hodet. Luften opfrisket mig litt.

Efter et par minutters forløp begynte jeg litt efter litt å kunne tenke klart; to tanker fremstilte

sig tydelig for mig: *Den første* var at der av sådanne ubetydeligheter, av nogen guttaktige usannsynlige trusler som var uttalt i farten, kunde reise sig sådan *almindelig* uro! Og den *annen* tanke var: Hvor stor innflytelse kan franskmannen ha på Polina? Bare et ord av ham, og hun gjør alt som han behøver; skriver brev, ja *ber mig endog om forlatelse.* Ganske visst, forholdet mellem dem har alltid fra begynnelsen av været mig en gåte, like fra det tidspunkt da jeg lærte dem å kjenne. I disse siste dager har jeg dog merket hos henne en avgjort motbydelighet og forakt overfor ham, og han på sin side ser næsten ikke på henne, ja, han er næsten likefrem uhøflig mot henne. Jeg har lagt merke til det. Polina selv har talt til mig om sin motbydelighet; høist bemerkelsesverdige tilståelser har allerede sloppet ut av henne . . . Det betyr at han likefrem har makt over henne, hun er så å si i hans vold . . .

VIII.

På promenaden som man her kaller den, d. v. s. i kastanjealléen, traff jeg min engelskmann.

«O, o!» begynte han da han fikk se mig, «jeg skulde nettop til Dem, og De til mig. Så De har allerede skilt Dem fra Deres?»

«Si mig først hvorledes De vet alt dette,» spurte jeg forundret, «er virkelig alt dette bekjent for alle?»

«O, nei, det er ikke bekjent for alle; det vilde også være overflødig. Ingen taler derom.»

«Men hvorledes vet De det da?»

«Jeg vet det, d. v. s. jeg har tilfeldigvis fått vite det. Hvorhen reiser De nu herfra? Jeg holder av Dem, og derfor kom jeg til Dem.»

«De er et prektig menneske, mr. Astley,» sa jeg — forresten undret jeg mig meget over hvorfra han hadde fått vite det, — «og da jeg ennu ikke har drukket kaffe, og De kanskje har drukket en som var dårlig, så la oss gå til kurhuset til kaféen, der kan vi sitte og røke litt, og så skal jeg fortelle Dem alt, og . . . De skal også fortelle mig . . .»

Kaféen var hundre skritt borte. Man bragte oss kaffe, vi satte oss, jeg røkte en sigarett, mr. Astley

røkte ikke, og vendt mot mig var han beredt til å høre.

«Jeg reiser ingensteds, jeg blir her,» begynte jeg.

Da jeg gikk til mr. Astley hadde jeg overhodet ikke til hensikt å fortelle ham noget om min kjærlighet til Polina, ja, jeg vilde med flid ikke nevne noget derom. I alle disse dager hadde jeg næsten ikke talt et eneste ord til ham om dette. Hertil kom at han var meget genert. Jeg hadde fra første stund lagt merke til at Polina hadde gjort et usedvanlig sterkt inntrykk på ham; men han nevnte aldri hennes navn. Men forunderlig nok, plutselig nu da han satt der og med sitt opmerksomme blikk i sine tinnfarvede øine som var vendt mot mig, opkom der hos mig, jeg vet ikke av hvilken grunn, lyst til å fortelle ham alt, d. v. s. hele min kjærlighet med alle dens avskygninger. Jeg fortalte over en halv time, og det var overordentlig behagelig for mig, det var første gang jeg fortalte om min kjærlighet. Da jeg merket at nogen særskilt glødende punkter var pinlig for ham å høre på, gjorde jeg med flid heftigheten i min fortelling ennu sterkere. En ting angrer jeg, jeg sa kanskje noget om franskmannen som var overflødig . . .

Mr. Astley satt ubevegelig likeoverfor mig og hørte på uten å si et ord eller gi en lyd fra sig og så mig i øinene; men da jeg begynte å tale om franskmannen, avbrøt han mig plutselig og spurte strengt, om jeg hadde rett til å tale om denne uvedkommende sak? Mr. Astley hadde alltid en forunderlig måte å stille sine spørsmål på.

«De har rett, jeg er bange for at jeg ikke har . . .» svarte jeg.

«Om denne marquis og frøken Polina kan De ikke si noget bestemt undtagen formodninger alene.»

Jeg undret mig igjen over et sådant kategorisk spørsmål av et så tilbakeholdent menneske som mr. Astley.

«Nei, intet nøiaktig,» svarte jeg, «absolutt intet.»

«Hvis det er så, da har De handlet dårlig, ikke bare ved det at De har begynt å tale om dette med mig, men også derved at De har tenkt dette hos Dem selv.»

«Godt, godt! Jeg innrømmer det; men nu er det ikke derom det dreier sig,» avbrøt jeg, idet jeg dog i mitt stille sinn var forundret. Derpå fortalte jeg ham hele historien fra igår, i alle enkeltheter, Polinas utfordring, mitt eventyr med baronen, min avskjed, generalens usedvanlige engstelighet, og til slutt skildret jeg utførlig Degriers besøk idag i alle enkeltheter. Jeg sluttet min fortelling med å vise ham Polinas brev.

«Hvad vil De nu slutte av dette?» spurte jeg. «Jeg kom nettop for å få vite Deres mening. Hvad mig angår, så kunde jeg, tror jeg, slå denne franskmann ihjel, og kanskje jeg også gjør det.»

«Jeg også,» sa mr. Astley. «Hvad frøken Polina angår, så . . . De vet vi kommer også i forbindelse med mennesker som er oss forhatt, hvis nødvendigheten krever det. Her kan det være forbindelser som er Dem ubekjent, og som avhenger av omstendigheter som er Dem uvedkommende. Jeg tror at De kan ta det med ro, i det minste for en del. Hvad hennes handlemåte angår, så er den visstnok forunderlig — ikke fordi hun ønsket å bli Dem kvitt og derfor utsatte Dem for baronens stokk —

som jeg ikke kan forstå at han ikke benyttet sig av, da han jo hadde den i sine hender — men fordi et slikt utfall ikke passet for en sådan . . . for en sådan utmerket dame. Selvfølgelig kunde hun ikke forut ane at De vilde utføre hennes latterlige ønske bokstavelig . . .»

«Vet De hvad?» ropte jeg plutselig, idet jeg så stivt på mr. Astley, «det forekommer mig at De allerede har hørt om alt dette, vet De av hvem? Av selve frøken Polina!»

Mr. Astley så forbauset på mig.

«Deres øine lyner, og jeg leser mistanke i dem,» sa han, idet han straks vant igjen sin tidligere ro, — «men De har ikke den minste rett til å fremkomme med Deres mistanke. Jeg kan ikke innrømme en sådan rett, og jeg avslår absolutt å svare på Deres spørsmål.»

«Nu vel! Det er heller ikke nødvendig!» ropte jeg forunderlig ophisset, og jeg forstod ikke hvorledes dette var falt i mine tanker! Og når, hvor, på hvilken måte kunde mr. Astley være blitt utvalgt av Polina til fortrolig? I den siste tid — forresten har jeg til dels sloppet mr. Astley av syne, og Polina har alltid vært mig en gåte — ja i den grad en gåte at jeg f. eks. nu, da jeg hadde innlatt mig på å fortelle mr. Astley hele min kjærlighetshistorie, plutselig under selve fortellingen blev slått av det at jeg næsten ikke kunde si noget nøiaktig og positivt om mitt forhold til henne. Tvertimot, alt var fantastisk, forunderlig, ugrunnet, ja, ikke likt noget.

«Nu, godt godt; jeg er kommet litt ut av konseptene og kan ikke nu tenke klart,» — svarte jeg, idet

jeg likesom blev stakkåndet. «Forresten, De er et godt menneske. Nu om noget annet . . . Jeg ber Dem ikke om Deres råd, men om Deres mening.»

Jeg taug litt og begynte:

«Hvad mener De om hvorfor generalen blev så bange? Hvorfor blev det av den dummeste av mine ungdomsstreker gjort en slik historie? En sådan historie at endog selve Degrier fant det nødvendig å blande sig op i det — hvad han bare gjør i de aller viktigste tilfelle — han besøkte mig — hvad synes De om det? — bad mig, bønnfalt mig — han, Degrier, mig! Og legg endelig merke til at han kom. Klokken ni eller straks før ni, og frk. Polinas brev var allerede da i hans hender. Der spørres så om: når var det skrevet? Kanskje man hadde vekket Polina for å få gjort det? Foruten at jeg av dette ser at Polina er hans slavinne — fordi hun endog ber mig om forlatelse — og dessuten — hvad angår alt dette henne, henne personlig? Hvorfor interesserer hun sig så for dette? Hvorfor er de alle så bange for baronen? Og hvad har så det på sig at generalen skal gifte sig med frøken Blanche de Cominges? De sier at de må optre særlig korrekt som følge av denne omstendighet — men dette er da altfor korrekt, ikke sant? Hvad mener De? Jeg ser i Deres øine at De vet mere om dette enn jeg!»

Mr. Astley smilte og rystet på hodet.

«I virkeligheten forekommer det mig at jeg vet langt mere om dette enn De,» sa han. Her dreier alt sig bare om frk. Blanche, og jeg er overbevist om at det er den fulle sannhet.»

«Nu, og hvad er det så med frk. Blanche?» ropte

jeg med utålmodighet — hos mig opkom plutselig et håp om at noget skulde bli åpenbaret om Polina.

«Jeg tror at frk. Blanche i dette øieblikk har særlig interesse av å undgå møte med baronen og baronessen — så meget mere som det vil bli et ubehagelig møte, eller ennu verre — en skandale.»

«Nu, nu!»

«Frøken Blanche har allerede forleden år vært her i Roulettenburg i badesesongen. Jeg var også her da — frk. Blanche hette den gang ikke frk. de Cominges, og hennes mor, enkefru Cominges, eksisterte likeledes ikke den gang. I det minste var der ikke tale om henne. Degrier — Degrier var heller ikke her. Jeg nærer den dype overbevisning at de ikke blott ikke er i slekt med hverandre, men også at deres bekjentskap er av nyere datum. Marquis er Degrier også blitt ganske nylig, jeg er sikker på det på grunn av en viss omstendighet. Man kan også formode at det ikke er lenge siden han har begynt å kalle sig Degrier. Jeg kjenner et menneske her som har truffet på ham under et annet navn.»

«Men han har jo en solid bekjentskapskrets.»

«O, det er nok mulig. Også frk. Blanche kan ha det. Men forleden år fikk frk. Blanche, ifølge klage fra denne samme baronesse, opfordring av det herværende politi til å forlate byen, og det gjorde hun.»

«Hvorledes det?»

«Hun optrådte den gang her — først med en italiener, en eller annen fyrste med et historisk navn, noget som Barberini eller lignende. Det var et menneske som var besatt med ringer og brillanter, som heller ikke var falske. De kjørte i en prektig ekvi-

pasje. Frk. Blanche spilte trente et quarante med hell; men så vendte lykken sig for henne. Således var det, så vidt jeg erindrer. Jeg husker at hun på én aften tapte en svær sum. Men det verste av alt var at en smukk morgen forsvant fyrsten uten at man visste hvorhen han tok veien; hestene forsvant også, og ekvipasjen, alt forsvant. Han efterlot sig en uhyre gjeld i hotellet. Frk. Selma — istedenfor Barberini var hun plutselig blitt frk. Selma — var i den ytterste fortvilelse. Hun skrek og gråt så man kunde høre det i hele hotellet, og hun sønderrev i raseri sine klær. Der i hotellet var kommet en polsk greve — alle reisende polakker er grever — og frk. Selma, som hadde sønderrevet sine klær og klort sitt ansikt som en katt med sine smukke hender, som var vasket i parfymer, gjorde et visst inntrykk på ham. De hadde en samtale, og hen imot middag var hun beroliget. Om aftenen viste han sig med henne under armen i kursalen. Hun lo som vanlig meget høit, og i hennes manerer viste der sig noget større utvungenhet. Hun gikk like inn i rekken av de damer som spilte på ruletten, damer som når de skal gå til spillebordet, av all makt støter til en spiller for å skaffe sig plass. Dette er her chic hos disse damer. De har sikkerlig lagt merke til dem?»

«O, ja.»

«Det er ikke umaken verd å legge merke til det. Til ergrelse for det anstendige publikum går de ikke bort, i det minste ikke de som hver dag veksler tusenfrancsnoter ved spillebordet. Forresten, så snart de ophører med å veksle banknoter, ber man dem straks å fjerne sig. Frk. Selma fortsatte frem-

deles med å veksle; men hennes spill blev ennu uheldigere. Legg merke til at disse damer særdeles ofte har lykken med sig; de har en beundringsverdig selvbeherskelse. Forresten, min historie er slutt. En dag forsvant også greven akkurat som fyrsten. Frk. Selma viste sig om aftenen alene i spillesalen; denne gang var der ingen som hadde budt henne armen. I løpet av to dager tapte hun alt. Da hun hadde satt den siste louisdor og tapte den, så hun sig omkring og fikk se ved siden av sig baron Wurmerhelm, som meget opmerksomt og med dyp uvilje hadde betraktet henne. Men frk. Selma la ikke merke til hans uvilje, vendte sig mot ham med sitt bekjente smil og bad ham sette for sig ti louisdorer på rødt. Som følge herav fikk hun om aftenen, på grunn av klage fra baronessen, underretning om at hun ikke mere måtte vise sig i spillesalen. Hvis De er forundret over at alle disse små og fullstendig upassende detaljer er mig bekjent, så kan jeg fortelle at jeg har hørt dem utførlig fortalt av mr. Fider, en slektning av mig, som den samme aften i sin vogn førte frk. Selma fra Roulettenburg til Spa. Husk nu på: frk. Selma vil bli generalinne, sannsynligvis forat hun for fremtiden ikke mere skal få sådanne opfordringer som forleden år av politiet i kursalen. Nu spiller hun ikke mere; men det er bare fordi hun efter alle merker å dømme nu har kapital, som hun låner de herværende spillere mot procenter. Det er meget fordelaktigere. Jeg har også mistanke om at den ulykkelige general skylder henne penger. Kanskje også Degrier gjør det. Kanskje Degrier er hennes kompagnon. De vil nu selv innse at hun, i det minste inntil bryllupet har fun-

net sted, ikke ønsker på nogen måte å vende baronessens og baronens opmerksomhet mot sig. Med ett ord: i hennes stilling vilde en skandale for henne være høist ubeleilig. De er jo knyttet til deres hus, og Deres handlinger kan vekke skandale, og det så meget mere som hun hver dag viser sig offentlig ved generalens arm sammen med frk. Polina. Forstår De nu?»

«Nei, jeg forstår ikke!» ropte jeg idet jeg av all makt slo i bordet så at tjeneren styrtet forskrekket til.

«Si, mr. Astley,» gjentok jeg i raseri, «hvis De allerede har kjent hele denne historie og følgelig godt vet hvad for en person frk. Blanche de Cominges er — hvorfor har De da ikke før underrettet mig derom — eller generalen selv, og til sist og fremfor alle frk. Polina, som har vist sig her i kursalen blandt publikum arm i arm med frk. Blanche. Er det virkelig mulig?»

«Der var ingen grunn til å underrette Dem herom, da De ikke har kunnet gjøre noget ved det,» svarte mr. Astley rolig. «Men, forresten, hvad skulde jeg ha meddelt Dem? Generalen vet kanskje om frk. Blanche ennu mere enn jeg, og allikevel spaserer han med henne og Polina. Generalen er et ulykkelig menneske. Jeg så igår hvorledes frk. Blanche red på en prektig hest med Degrier og denne lille russiske fyrste; men generalen travet efter dem på en mørkerød hest. Han hadde om morgenen sagt at han hadde ondt i benene; men hans holdning var god. Og se, nettop i det øieblikk falt det mig plutselig inn at han var et fortapt menneske. Men alt dette angår ikke mig, jeg har ny-

lig hatt den ære å bli kjent med frk. Polina. Men, forresten» — idet mr. Astley plutselig tok sig i det — «jeg har allerede sagt Dem at jeg ikke kan anerkjenne Deres rett til å gjøre visse spørsmål, uaktet jeg holder meget av Dem!»

«Nok,» sa jeg, idet jeg reiste mig, «nu er det fullstendig klart for mig at også frk. Polina vet alt om frk. Blanche, men at hun ikke kan ta avstand fra sin franskmann og derfor også spaserer med frk. Blanche. Vær sikker på at ingen annen makt vilde bringe henne til å spasere med frk. Blanche og bønnfalt mig i sitt brev om ikke å røre baronen. Her kan kun denne ene innflytelse på henne komme i betraktning, og for den må alt vike! Og dog har hun jo hisset mig på baronen. For pokker, her kan man ikke bli klok på noget!»

«De glemmer for det første at denne frøken de Cominges er generalens brud, og for det annet at frk. Polina, generalens stedatter, har en liten bror og en liten søster, generalens kjødelige barn, som dette avsindige menneske slett ikke bryr sig om, og som han også har utplyndret, ser det ut til.»

«Ja, ja, så er det! Forlate barna, det vil si aldeles ikke bry sig om dem; bli hos dem, det vil si å beskytte deres interesser og kanskje redde smulene av deres eiendom. Ja, ja, alt dette er sant! Men allikevel, allikevel! O, jeg forstår hvorfor de alle sammen nu er så interessert i Babulinka!»

«I hvem?» spurte mr. Astley.

«I denne gamle heks i Moskva som ikke dør, og som man venter telegrammer om at hun holder på å dø.»

«Nu ja, selvfølgelig er alle interesser samlet om

henne. Alt dreier sig nu om arven. Når den er i orden, gifter generalen sig; frk. Polina vil også bli fri, men Degrier . . .»

«Nu, men Degrier?»

«Degrier vil få sine penger igjen; det er bare det han er her og venter på.»

«Bare! Tror De at han bare venter på det?»

«Jeg vet ikke hvad mere han skulde vente på,» sa mr. Astley og taug.

«Men jeg vet, jeg vet!» gjentok jeg i raseri; «han venter også på arven, fordi Polina får en medgift, og når hun har fått penger, kaster hun sig straks om halsen på ham. Alle kvinner er slik! Og de stolteste av dem viser sig som de simpleste slavinner! Polina er kun i stand til å elske lidenskapelig og intet mere! Det er min mening om henne! Betrakt henne, især når hun sitter alene, hensunken i tanker; — det er noget forutbestemt, fordømt, forbannet ved henne! Hun er i stand til alle livets og lidenskapens forferdelser . . . hun . . . hun . . . Men hvem roper på mig?» utbrøt jeg plutselig. «Hvem roper?» Jeg lyttet, man ropte på russisk: Aleksej Ivanovitsch! En kvinnestemme, hør, hør!»

I det øieblikk nærmet vi oss vårt hotell. Vi hadde forlengst forlatt kaféen næsten uten å merke det.

Jeg hørte rop av en dame; men jeg vet ikke hvem der ropte; det var på russisk; nu ser jeg hvorfra ropene kom — mr. Astley pekte; der borte er en dame som roper; hun sitter i en stor lenestol, som nettop er båret op på trappen av tjenerne. Efter bærer man kofferter, toget er nylig kommet.

Men hvorfor kaller hun på mig? Nu roper hun igjen, hun vinker til oss.

«Jeg ser at hun vinker,» sa mr. Astley.

«Aleksei Ivanovitsch! Aleksei Ivanovitsch! Å Gud for en klodrian,» gjenlød fortvilte rop fra hotelltrappen. Vi næsten løp til paradetrappen. Jeg trådte op på avsatsen — og . . . mine hender falt ned og mine ben var som fastvokset til stenflisene.

IX.

På den øvre avsats av hotellets brede trapp, båret op av trinene i en lenestol, omgitt av tjenere, tjenerinner og hotellets tallrike krypende tjenerskap, i nærvær av selve oberkelneren, som var gått ut for å møte den høie besøkende der var ankommet med sådan larm og støi, med sitt eget tjenerskap og så mange kister og kofferter, satt — bestemor. Ja, det var henne selv, den strenge og rike femogsyttiårige Antonida Vasiljevna Tarasevitscheva, godseierske og moskovitisk dame, *babulinka,* om hvem der hadde været sendt og mottatt så mange telegrammer, hun som lå for døden men ikke døde, og som plutselig selv, i egen person, viste sig for oss som lyn fra klar himmel. Hun viste sig, om enn uten ben, båret som alltid i alle de siste fem år i en lenestol, men som vanlig ferm, påståelig, selvtilfreds, i stram holdning, ropende høit og befalende, stridslysten til det ytterste — nu, akkurat slik som jeg har hatt den ære å se henne to ganger fra den tid jeg fikk ansettelse som huslærer i generalens hus. Naturligvis blev jeg stående foran henne, forstenet av forbauselse. Hun hadde sett mig med sitt skarpe blikk på hundre skritts avstand, da man bar henne opad trappen i stolen,

hadde kjent mig igjen og hadde ropt på mig med fornavn og farsnavn, som hun efter sin vane en gang for bestandig hadde lagt sig på minne. Og en sådan en ventet man å se i likkisten, begravet, og efterlatende sig arv, — det fôr mig gjennem hodet, — ja, hun vil overleve oss alle og hele hotellet! Men, o Gud, hvad vil der nu bli av våre, hvad vil der nu bli av generalen? Hun vil nu snu op ned på hele hotellet.

«Nu, lille far, hvorfor står du så foran mig og stirrer på mig?» fortsatte hun å rope til mig; «kan du ikke bukke, ikke si goddag, hvad? Eller er du blitt stolt, vil du ikke? Eller kanskje du ikke har kjent mig igjen? Hører du, Potapytsch,» hun vendte sig til sin gråhårete gamle tjener, i sort kjole med hvitt slips og med sin rødlige, skallete isse, hennes hushovmester, som ledsaget henne på reisen — «hører du, han kjenner mig ikke! De har begravet mig! De har sendt telegram på telegram: er hun død, eller er hun ikke død? Jeg vet nok alt! Men jeg er, som du ser, fullstendig frisk.»

«Jeg ber Dem, Antonida Vasiljevna, hvorfor skulde jeg ønske Dem noget ondt?» svarte jeg muntert idet jeg kom til mig selv igjen, — «jeg var bare så aldeles overrasket . . . ja, og skulde man ikke bli forundret, så uventet . . .»

«Men hvad er det som du synes er forunderlig? Jeg satte mig og reiste. I kupéen var det rolig, ingen støt. Du gikk for å spasere, kanskje?»

«Ja, jeg vilde gå til kurhuset.»

«Her er godt,» sa bestemor idet hun så sig omkring, «her er varmt, og trærne er yppige. Det liker jeg. Er våre hjemme? Generalen?»

«O, de er sikkert alle hjemme på denne tid.»

«Også her har de innført sine mottagelsestimer og alle ceremonier? De angir tonen. Også ekvipasje holder de sig, de russiske herrer! De har ødelagt hvad de har og så reiser de til utlandet. Er også Praskovja (Polina) med dem?»

«Ja, Polina Aleksandrovna også.»

«Og franskmannen? Nu ja, jeg vil se dem alle. Aleksei Ivanovitsch, vis mig veien like til dem. Og du har det godt her?»

«Det går an, Antonida Vasiljevna.»

«Og du, Potapytsch, si til denne klodrian, kelneren, at han skaffer mig en bekvem leilighet, god, ikke høit oppe, og bring straks mine saker dit. Hvorfor trenger alle disse sig frem for å bære mig? Hvorfor trenger de sig frem? Disse slaver? Hvem er du i følge med?» vendte hun sig igjen til mig.

«Det er mr. Astley, svarte jeg.

«Hvad er det for en mr. Astley?»

«En reisende, en god bekjent av mig; han er også bekjent med generalen.»

«En englender. Se, han stirrer på mig uten å si et ord. Jeg liker forresten englendere. Nu, bær mig op, like til deres værelser; hvor er de nu?»

Man bar bestemor op. Jeg gikk foran op over den brede hotelltrapp. Vår opstigning var meget effektfull. Alle som kom forbi oss, stanset og så med store øine på oss. Vårt hotell anses for det beste, det dyreste og det mest aristokratiske på stedet. På trappen og i korridorene møter man alltid elegante damer og selvbevisste englendere. Mange forespurte angående henne hos overkelneren, som på sin side var meget imponert. Han svarte natur-

ligvis alle dem som spurte, at det var en høitstående, utenlandsk dame, une russerinne, une grevinne, fornem dame, og at hun skulde bo i den samme leilighet som for en uke siden la grande duchesse de N. hadde hatt. Bestemors befalende og bydende ydre der hun satt i sin bærestol, var hovedårsaken til denne effekt. Hver ny person som hun møtte, målte hun straks med et nysgjerrig blikk og utspurte mig høit om alle. Bestemor var av en sterk konstitusjon, og uaktet hun ikke reiste sig av sin stol, hadde man dog, når man betraktet henne, følelsen av at hun var høi av vekst. Hun holdt ryggen rett som et brett og støttet sig ikke mot stolryggen. Hennes grå, store hode med de faste, skarpe ansiktstrekk holdt sig alltid rett; hennes blikk hadde likefrem noget høimodig og utfordrende i sig; men det var tydelig å se at hennes blikk og bevegelser var fullkommen naturlige. Tross hennes fem og sytti år var hennes ansikt temmelig friskt, og ikke en gang hennes tenner var medtatt. Hun var klædt i sort silkekjole med en liten hvit kappe på hodet.

«Hun interesserer mig overmåte,» hvisket mr. Astley til mig, idet han steg op en trapp ved siden av mig.

«Hun vet om telegrammene,» tenkte jeg; — «Degrier er henne også bekjent; men frk. Blanche ser det ut til at hun vet mindre om.» Jeg meddelte straks mr. Astley mine formodninger.

Du syndige menneske! Neppe var min første forbauselse over, før jeg gledet mig forferdelig over det hårde slag som vi nu straks skulde bibringe ge-

neralen. Dette satte mig nettop i en ophisset sinnsstemning, og jeg gikk overmåte glad til mote foran.

Våre herskaper hadde sin leilighet i tredje etasje; jeg lot oss ikke melde, banket heller ikke på døren, men åpnet den simpelthen på vid vegg, og man bar bestemor inn i triumf. De var alle, likesom det var bestilt, samlet i generalens kabinett! Klokken var tolv, og det så ut som de planla en felles utflukt. Nogen skulde kjøre i kalesje, andre skulde ri; dessuten var der innbudt nogen bekjente. Foruten generalen, Polina med barna og deres barnefrøken befant sig i kabinettet: Degrier, frk. Blanche, igjen i ridedrakt, hennes mor, *madame veuve de Cominges,* en liten fyrste og dessuten en tysk lærd, som jeg nu så hos dem for første gang. Man satte stolen med bestemor midt i kabinettet, tre skritt fra generalen. O Gud, jeg glemmer aldri dette inntrykk! Før vår inntreden hadde generalen sagt noget, som Degrier hadde rettet på. Jeg må bemerke at Degrier og frk. Blanche i de to tre siste dager av en eller annen grunn hadde søkt å innsmigre sig hos den lille fyrste — like for nesen på den stakkars general, og selskapet var, kanskje det bare var påtatt, dog i en munter og familiær stemning. Ved synet av bestemor blev generalen plutselig som forstenet, åpnet munnen, men fikk bare frem et halvt ord. Han betraktet henne med opspilte øine, likesom lammet av et basiliskblikk. Bestemor så på ham, taus, ubevegelig, — men hvad var det for et triumferende, utfordrende og spotsk blikk! De så således på hinannen en ti sekunder under de omkringståendes dypeste taushet. Degrier var først stiv av forbauselse; men snart fikk hans

ansikt uttrykk av usedvanlig uro. Frøken Blanche trakk øienbrynene op, glemte å lukke munnen og mønstret bestemor med et vilt blikk. Fyrsten og den lærde betraktet hele dette billede høist overrasket. I Polinas blikk lå uttrykk av grenseløs forbauselse og mangel på forståelse; men plutselig blev hun blek som et laken; i næste minutt steg blodet voldsomt op i hennes ansikt og kinner.

Ja, dette var en katastrofe for alle! Jeg gjorde ikke annet enn kaste mitt blikk fra bestemor på de andre og omvendt. Mr. Astley stod litt avsides, rolig og fornem som sedvanlig.

«Nu, se her er jeg! Istedenfor disse telegrammer!» bruste til sist bestemor ut og brøt således tausheten. «Hvad, det hadde I ikke ventet?»

«Antonida Vasiljevna . . . tante . . . Men hvorledes i all verden . . .» mumlet den ulykkelige general. Hvis bestemor hadde latt være å tale ennu nogen sekunder, var han måskje blitt rammet av slag.

«Hvorledes, på hvilken måte jeg er kommet hit? Jeg satte mig og reiste. Hvad skulde ellers jernbanen være til? Og dere alle har tenkt: jeg har allerede lagt mine ben til hvile og efterlatt dere arven? Jeg vet nok godt hvorledes du har sendt telegram på telegram herfra. Jeg forstår nok hvor mange penger du har kastet bort på det. Herfra er det ikke billig. Men jeg tok benene på nakken, og se her er jeg. Er dette denne franskmann? Mr. Degrier, tror jeg?»

«Ja, frue,» falt Degrier inn, «og vær sikker på at jeg er henrykt . . . Deres sundhet . . . det er et

mirakel . . . å se Dem her . . . en charmant overraskelse . . .»

«Ja, ja, charmant; jeg kjenner dig, en sådan hykler, jeg tror dig ikke så meget som så!» og hun viste ham sin lillefinger. «Hvem er denne?» — idet hun vendte sig og pekte på frk. Blanche. Den elegante franske dame i ridedrakt, med ridepisken i hånden, tiltrakk sig øiensynlig hennes opmerksomhet. «Er hun herfra, kanskje?»

«Det er frk. Blanche de Cominges, og se der er hennes mor, fru de Cominges; de bor i dette hotell,» tilføide jeg.

«Er datteren gift?» spurte bestemor uten videre ceremonier.

«Frk. Cominges er frøken,» svarte jeg så ærbødig som mulig og med vilje halvhøit.

«Er hun morsom?»

Jeg forstod ikke riktig spørsmålet.

«Kjeder man sig sammen med henne? Forstår hun russisk? Den der Degrier drev det til hos oss i Moskva å kunne greie fem til ti ord.»

Jeg forklarte henne at frk. de Cominges aldri hadde vært i Russland.

«Bonjour!» sa bestemor idet hun plutselig vendte sig til frk. Blanche.

«Bonjour, madame,» svarte Blanche ceremonielt og smukt, idet hun skyndte sig — under utseende av usedvanlig beskjedenhet og høflighet — med hele sitt ansiktsuttrykk og hele sin skikkelse å vise sin høieste forbauselse over et så merkelig spørsmål og en sådan henvendelse.

«Å, hun slo sine øine ned, hun gjør sig til og bruker ceremonier; man ser straks hvad det er for

en fugl; en eller annen skuespillerinne. Jeg har tatt inn her nedenunder i hotellet,» vendte hun sig plutselig til generalen; «jeg skal være din nabo; er du glad for det eller ikke?»

«O, tante! Vær forvisset om mine opriktige følelser . . . min glede,» forsikret generalen. Han hadde allerede til dels gjenvunnet sin fatning, og da han, når anledningen bød sig, forstod å uttrykke sig smukt, høitidelig og med fordring på en viss effekt, begynte han også nu på en hel tale. «Vi var så opskremt og nedslått ved underretningen om Deres sykdom . . . vi fikk så håpløse telegrammer, og så plutselig . . .»

«Nå, du lyver, du lyver,» avbrøt straks bestemor ham.

«Men hvorledes,» avbrøt generalen hurtig og hevet stemmen idet han anstrengte sig for ikke å legge merke til dette: du lyver, — «hvorledes har De da bestemt Dem til denne reise? De vil selv innrømme at i Deres alder og med Deres helbred . . . er i det minste alt dette så uventet at vår forundring kan være forståelig. Men jeg er så glad . . . og vi alle» — her begynte han å smile huldt og henrykt — «vil av alle krefter anstrenge oss for at De kan tilbringe Deres sesong her på den aller behageligste måte!»

«Nå, nok; tomt snakk; han snakker bare tøv som sedvanlig; jeg forstår selv hvorledes jeg skal tilbringe mitt liv. Forresten har jeg intet mot dere; jeg husker ikke på det som er ondt. På hvilken måte, spør du? På den mest likefremme måte. Og hvad undrer I alle eder over? Goddag, Praskovja. Hvad bestiller du her?»

«Goddag, bestemor,» sa Polina, idet hun nærmet sig henne, — «har du vært lenge på reisen?»

«Nå se, hun har spurt forstandigst av alle; men ellers er det bare akk og akk! Ja, ser du, jeg lå og lå, lot mig kurere og kurere, så jagde jeg doktorene vekk og tilkalte kirketjeneren fra St. Nikolai. Han har helbredet en kone for samme sykdom ved høiavrivninger. Nu, og han hjalp mig; den tredje dag fikk jeg ordentlig sved og så stod jeg op. Derpå samlet jeg igjen mine tyskere (d. v. s. læger), de satte brillene på og begynte å rådslå. «Hvis De nu,» sa de, «reiser til utlandet til bad og tar en kur, så vil disse stansninger i blodomløpet aldeles ophøre.» Ja, hvorfor ikke, tenker jeg? Men alle dumrianer ropte stadig: «Akk, hvorhen vil De reise, sa de?» Men se, hun reiste allikevel! På én dag var alt pakket, og fredag i forrige uke tok jeg piken, Potapytsch og tjeneren Fjodor, ja, denne Fjodor har jeg sendt tilbake fra Berlin fordi jeg så at jeg slett ikke behøvde ham; jeg vilde også ha kunnet reise alene. Jeg tar en kupé for mig, og bærere er der på alle stasjoner; for tyve kopek bærer man en hvor man vil. Se for en bolig Dere har!» sluttet hun idet hun så sig om. «Av hvilke penger betaler du dette, lille far? Du har jo satt alt i pant. Hvor meget kan du være skyldig denne franskmann? Ja, jeg vet alt, vet alt!»

«Jeg, tante . . .» begynte generalen aldeles konfus, «jeg undrer mig, tante . . . jeg tror jeg kan greie mig uten kontroll av nogen . . . dessuten overstiger mine utgifter ikke mine midler, og vi lever her . . .»

«Hos dig overstiger de ikke? Også et ord! Fra

barna har du vel røvet det siste, en nett formynder!»

«Efter dette, efter sådanne ord . . .» begynte generalen indignert, «vet jeg virkelig ikke . . .»

«Nei, du vet ikke! Du fjerner dig vel ikke fra ruletten her, tenker jeg? Har du ødelagt alt?»

Generalen var så slagen at han næsten ikke kunde få luft for de oprørte følelser som strømmet inn på ham.

«Fra ruletten! Jeg! Med min verdighet som general . . . Jeg? Betenk dog, tante, hvad De sier, De er visst ennu ikke aldeles frisk . . .»

«Nå, du lyver, du lyver; jeg er bange for at man ikke kan trekke dig derfra; du lyver alt! Jeg vil nu selv se hvad det er for en rulett her er, ennu idag. Du, Praskovja, skal fortelle mig hvad det her er å se, ja, og Aleksei Ivanovitsch skal vise oss omkring, og du, Potapytsch, skriv op alle de steder vi må kjøre hen til. Hvad skal man da se på her?» henvendte hun sig plutselig igjen til Polina.

«Her i nærheten er en slottsruin, og så er det Slangeberget.»

«Slangeberget, hvad er det? Er det en lystlund, kanskje?»

«Nei, det er ingen lund, det er et fjell; der er det et utsiktspunkt.»

«Hvad for slags utsiktspunkt?»

«Den høieste topp på fjellet, hvorfra man kan se hele landskapet omkring. Det er en glimrende utsikt.»

«Dit op må man bære min stol. Kan man komme op med den eller ikke?»

«O, vi kan nok finne bærere,» svarte jeg.

I dette øieblikk nærmet Fedosja, barnefrøkenen, sig til bestemor for å hilse på henne, og førte generalens barn med.

«Nu, ikke kysse! Jeg liker ikke å kysse barn. Alle barn er så snottet. Nå, hvorledes har du det her, Fedosja?»

«Her er det meget, meget smukt, lille mor Antonida Vasiljevna,» svarte Fedosja. «Hvorledes har De hatt det, lille mor? Vi har vært så engstelig for Dem.»

«Jeg vet du er en troverdig sjel. Er alle disse gjester hos dere, eller hvem da?» vendte hun sig igjen til Polina. «Hvem er den vemmelige der med brillene?»

«Fyrst Nilskij, bestemor,» hvisket Polina til henne.

«Å, en russer? Og jeg som trodde han ikke forstod! Han hørte det kanskje ikke. Mr. Astley har jeg allerede sett. Der er han jo igjen,» sa bestemor da hun fikk se ham, «goddag!» henvendte hun sig plutselig til ham.

Mr. Astley bukket uten å si noget.

«Nu, hvad godt har De å si mig? Si mig noget! Oversett dette for ham, Polina.»

Polina oversatte.

«Jeg kan bare si det at det er med den største fornøielse at jeg lærer Dem å kjenne, og det gleder mig at De er ved god helbred,» svarte mr. Astley alvorlig, men med største beredvillighet. Man oversatte det for bestemor, og hun syntes øiensynlig godt om det.

«Hvor englenderne alltid svarer godt,» bemerket hun. «Derfor har jeg alltid likt englenderne, det er

ikke nogen sammenligning med franskmennene! Besøk mig,» vendte hun sig igjen til mr. Astley. «Jeg skal bestrebe mig for ikke å uleilige Dem for meget. Oversett dette for ham, ja, og si ham at jeg bor her nedenunder, — her nedenunder — hør, nedenunder, nedenunder,» gjentok hun til mr. Astley, idet hun med fingeren pekte ned.

Mr. Astley var høist tilfreds med innbydelsen.

Bestemor betraktet Polina fra topp til tå med et opmerksomt og tilfreds blikk.

«Jeg vilde elske dig, Praskovja,» sa hun plutselig, «du er en fortryllende pike, bedre enn alle, men din karakter, — akk! Nå ja, også jeg har en karakter; vend dig om; har du ikke falsk hår på hodet?»

«Nei, bestemor, det er mitt eget.»

«Nå, ja så, jeg liker ikke den nuværende dumme mote. Du er meget smukk. Jeg vilde bli forelsket i dig hvis jeg var herre. Hvorfor gifter du dig ikke? Men det er på tide for mig. Jeg vil ut og se mig om, jeg har hatt nok av kupéen . . . Nu, og du, er du fremdeles sint på mig,» vendte hun sig til generalen.

«Tilgi, bestemor, la det være glemt!» optok generalen fornøiet tråden, — «jeg forstår, i Deres alder . . .»

«Denne gamle går i barndommen,» hvisket Degrier til mig.

«Jeg vil se mig om alle steder her. Vil du overlate mig Aleksei Ivanovitsch?» fortsatte bestemor henvendt til generalen.

«O, så meget De ønsker; men jeg kan også selv

. . . og Polina, hr. Degrier . . . Det vil være en fornøielse for oss alle å ledsage Dem . . .»

«Frue, det vil være en fornøielse,» forsikret Degrier med et fortryllende smil.

«Ja, ja, fornøielse. Du er latterlig, lille far. Penger vil jeg forresten ikke gi dig,» tilføide hun plutselig vendt til generalen. «Nu, til mitt værelse; jeg må se på det, og så begir vi oss til severdighetene. Nå, avsted!»

Man løftet bestemor, og alle begav sig avsted efter bærestolen ned ad trappen. Generalen gikk likesom bedøvet av et slag i hodet av en kølle. Degrier grundet over noget. Frk. Blanche vilde i begynnelsen bli tilbake, men betenkte sig av en eller annen grunn og gikk med de andre. Til henne sluttet også straks fyrsten sig, i generalens leilighet blev bare tyskeren og fru Cominges igjen.

X.

På badestedene — ja jeg tror i hele Europa — retter hotellenes direktører og overkelnere ved anvisning av bolig for gjestene sig ikke så meget efter disses fordringer og ønsker som efter sin personlige betraktning av dem, og det må bemerkes, de tar sjelden feil. Men bestemor hadde de, ukjent av hvilken grunn, anvist en så prektig leilighet at de endog hadde gjort sig skyldig i overdrivelse: fire staselig utstyrte rum med bad, rum for tjenerne, et eget værelse for kammerpiken o. s. v., o. s. v. I disse værelser hadde der virkelig for en uke siden bodd en storhertuginne, hvad han selvfølgelig straks meddeler de nye beboere for å sette leiligheten i ennu høiere pris. Man førte bestemor eller rettere sagt rullet henne gjennem alle rum, og hun betraktet dem opmerksomt og strengt. Overkelneren, som allerede var nokså til års og var adskillig skallet, ledsaget henne ærbødig under denne første besiktelse.

Jeg vet ikke hvad man antok bestemor for å være; men det så ut som de anså henne for en høist fornem og fremfor alt en meget rik person. I fremmedboken blev straks innført: Madame la générale

princesse de Tarassevitcheva uaktet bestemor aldri hadde vært fyrstinne. Hennes tjenerskap, egen kupé i jernbanevognen, en uhyre mengde unødvendige kofferter, kister og andre kolli som var kommet med henne, hadde sannsynligvis lagt grunnen til denne anseelse; og bærestolen, den skarpe tone og stemme hos henne, hennes ekscentriske spørsmål som hun fremsattte med den mest ugenerte mine, som også viste at hun ikke tålte nogen motsigelse, kort sagt, hele hennes figur — opreist, skarp, bydende — alt dette satte kronen på den almindelige ærefrykt for henne. Under besiktelsen av rummene befalte plutselig bestemor å stanse, pekte på en eller annen gjenstand av møblementet og vendte sig med sine uventede spørsmål til den ærbødig smilende overkelner, som dog nu begynte å bli uhyggelig til mote. Bestemor fremsatte spørsmålene på fransk, som hun forresten talte nokså dårlig, så jeg i almindelighet måtte oversette dem. Overkelnerens svar behaget henne ikke for det meste og syntes henne utilfredsstillende. Men hun spurte alltid likesom ikke om saken, men Gud vet om hvad. Hun stanset f. eks. plutselig foran et maleri — en nokså dårlig kopi av en bekjent original, med mytologisk sujett.

«Hvis portrett er det?»

Overkelneren oplyste at det sannsynligvis var av en eller annen grevinne.

«Hvorledes, vet du det ikke? Du lever her og vet det ikke. Hvorfor er han her? Hvorfor er han skjeløid?»

På alle disse spørsmål kunde overkelneren ikke gi tilfredsstillende svar, og han blir forvirret.

«En sådan kloss!» sa bestemor på russisk.

Man bar henne videre. Den samme historie gjentok sig foran en liten saksisk statuette som bestemor lenge betraktet og så befalte å bringe bort, uvisst av hvilken grunn. Til slutt vendte hun sig til overkelneren med det spørsmål hvor meget teppene i soveværelset kostet, og hvor de var vevd? Overkelneren lovte å undersøke det.

«Se for nogen esler!» brummet bestemor og rettet hele sin opmerksomhet på sengen.

«For en broket baldakin. Slå den op.»

Man slo sengen op.

«Ennu, ennu mere, slå op alt. Ta bort putene, ta av overtrekket, løft op hodeputen.» Alt blev vendt. Bestemor betraktet alt nøie.

«Godt at der ikke er veggedyr. Bort med alt sengtøiet. Legg på mitt sengtøi og mine puter. Dog, alt dette er altfor luksuriøst for mig gamle, en sådan bolig, det blir kjedelig for mig alene. Aleksei Ivanovitsch, kom oftere til mig når du er ferdig med å undervise barna.»

«Jeg er siden igår ikke lenger i tjeneste hos generalen,» svarte jeg, «jeg bor i hotellet aldeles for mig selv.»

«Hvorfor det da?»

«For nogen dager siden kom hertil en bekjent tysk baron med sin hustru, baronessen, fra Berlin. Igår på promenaden tiltalte jeg ham på tysk, idet jeg brukte den berlinske uttale.»

«Nå, og hvad så?»

«Han anså det for en frekkhet og beklaget sig til generalen, og generalen gav mig igår avskjed.»

«Ja, har du da utskjelt ham, baronen? Selv om du hadde gjort det, det var da intet!»

«O, nei. Tvertimot, baronen løftet sin stokk mot mig.»

«Og du, din pjalt, har tillatt at man optreder således mot din huslærer,» vendte hun sig plutselig til generalen, «og har ovenikjøpet jagd ham fra sin plass! Natthuer er dere — natthuer alle sammen, det ser jeg.»

«Berolige Dem, tante,» svarte generalen med en viss høimodig, familiær tone, — «jeg forstår selv å greie mine saker. Dessuten har Aleksei Ivanovitsch ikke fortalt Dem sakens sammenheng riktig.»

«Har du funnet dig i dette?» vendte hun sig til mig.

«Jeg vilde utfordre baronen til duell,» svarte jeg så beskjedent og rolig som mulig, — «men generalen satte sig mot det.»

«Hvorfor satte du dig mot det?» vendte bestemor sig igjen til generalen. «Men du, lille far, gå, og kom når man kaller,» vendte hun sig til overkelneren; «det er ikke nødvendig å stå her og gape. Jeg kan ikke utstå dette nurnbergerfjes.» Han bukket og gikk ut, naturligvis uten å forstå bestemors kompliment.

«Undskyld, tante, er da dueller overhodet mulige?» svarte generalen med et smil.

«Hvorfor skulde de ikke være mulige? Alle menn er haner; man kunde ha latt dem slåss. Natthuer er I alle som jeg ser, forstår ikke å gjøre ære på eders fedreland. Nu videre! Potapytsch, sørg for at her alltid er to bærere til stede, forhandle med dem og lei dem. Mer enn to behøves ikke. Bare i trap-

pene må de bære mig; men på slett mark, på gaten behøver de bare å skyve, si dem det; ja og betal dem endog i forskudd, det vil være høfligere. Du skal alltid være hos mig, og du, Aleksei Ivanovitsch, skal vise mig denne baron på promenaden; hvad det er for en denne «von» baron, skulde jeg ha lyst å se. Nå, hvor er ruletten?»

Jeg forklarte at ruletten er i kurhuset, i salene der. Så fulgte spørsmålene: «Hvor mange er der av dem? Er der mange som spiller? Spiller man hele dagen? Hvorledes er disse spill innrettet?» Jeg svarte til slutt at det var best å se alt med egne øine, og at det var temmelig vanskelig å beskrive det.

«Nå, så bær mig like dit! Gå foran, Aleksei Ivanovitsch!»

«Hvorledes, tante, vil De ikke en gang hvile Dem ut efter reisen?» spurte generalen omsorgsfullt. Han syntes å bli urolig, og alle de andre begynte også å bli konfus og se på hverandre. Sannsynligvis var de blitt litt betenkelige, måskje generte de sig for å ledsage bestemor like til spillesalene; hvor hun naturligvis, ekscentrisk som hun var, kunde tiltrekke sig offentlighetens opmerksomhet; imidlertid tilbød alle sig å følge henne.

«Hvorfor skal jeg hvile ut? Jeg er ikke trett; dessuten har jeg jo sittet i fem dager. Senere skal vi se hvad det er for slags kilder og kurbad her er, og hvor de er. Og så . . . hvad var det du kalte det, Praskovja, — et utsiktspunkt, var det ikke?»

«Ja, et utsiktspunkt, bestemor.»

«Nå, et utsiktspunkt, hvad er der ellers å se her?»

«Ja, her er meget annet,» sa Polina forlegen.

«Så, du vet det nok ikke selv! Marfa, du skal også være med,» sa hun til sin kammerpike.

«Hvorfor skal hun også, tante?» sa plutselig generalen bekymringsfull, — «rent ut sagt, det går ikke an, og Potapytsch vil man neppe heller gi adgang til salen.»

«Tøv! Fordi hun er i min tjeneste, skal jeg la henne bli her tilbake? Hun er også et levende menneske; en uke har vi vært underveis, også hun vil gjerne se noget. Med hvem skal hun gå uten med mig? Alene vil hun ikke våge å stikke nesen ut av døren.»

«Men bestemor . . .»

«Generer du dig kanskje for å gå med mig? Så bli hjemme, man ber dig ikke. Isch, slik en general! Jeg er selv generalinne. Og hvorfor skal virkelig hele denne hale slepe efter mig? Jeg skal få se alt med Aleksei Ivanovitsch alene.»

Men Degrier holdt bestemt på at alle skulde ledsage henne og utlot sig i de mest elskverdige fraser om den store fornøielse de vilde ha av å følge henne o. s. v. Alle brøt op.

«Hun går i barndommen,» gjentok Degrier til generalen, «når hun er alene, kan hun begå dumheter . . .» mere kunde jeg ikke høre; men han hadde åpenbart visse hensikter, eller kanskje man hadde fått nye forhåpninger.

Til kursalen var der en halv verst. Vår vei gikk gjennem kastanjealléen til en åpen plass, og når man gikk over den, kom man til kurhuset. Generalen hadde beroliget sig litt fordi vårt tog, selv om det var litt påfallende, dog var ikke mindre verdig

og gjorde et godt inntrykk. Ja, det måtte gjøre et godt inntrykk. Der var intet underlig i det faktum at der ved badet viste sig en syk og svakelig person, uten ben. Men det var åpenbart at generalen var bange for spillesalen; hvorfor skulde et sykt menneske uten ben, og det en gammel dame, gå til ruletten? Polina og frk. Blanche gikk på hver sin side av bærestolen. Frk. Blanche lo, var munter innen beskjedenhetens grenser og spøkte av og til på en meget elskverdig måte med bestemor, så at hun til sist gav henne lovord. Polina på sin side var forpliktet til å svare på bestemors stadige og utallige spørsmål, sådanne f. eks: Hvem var det som gikk forbi? Hvem var den dame som kjørte forbi? Er parken stor? Hvad er det for slags trær? Hvad er det for fjell? Flyr ørner her? Hvad er det for et underlig tak? Mr. Astley gikk ved siden av mig og hvisket til mig at han lovte sig meget av denne morgen. Potapytsch og Marfa gikk bakenfor, like bak bærestolen, — Potapytsch i frakk og hvitt slips, men i hue med skjerm, og Marfa — en firtiårig, rødkinnet pike med begynnende grått hår — med hvit hue, i sirskjole og knirkende gjeteskinns støvler. Bestemor vendte sig ofte om til dem og talte med dem. Degrier og generalen holdt sig litt efter og talte meget ivrig om noget. Generalen var meget nedslått. Degrier talte i en bestemt tone. Kanskje han opmuntret generalen; øiensynlig gav han ham et eller annet råd. Men bestemor hadde lylig uttalt det avgjørende ord: «Penger vil jeg ikke gi dig.» Muligens anså Degrier denne underretning for usannsynlig; men generalen kjente sin tante. Jeg la merke til at Degrier og frk. Blan-

che fortsatte med å veksle blikk. Fyrsten og den tyske reisende kunde jeg øine ved enden av alléen; de hadde gitt sig efter og gikk fra oss et eller annet sted hen.

Til kurhuset kom vi i triumf. Portieren og tjenerne viste dem samme ærbødighet som tjenerskapet i hotellet. De betraktet oss dog med nysgjerrighet. Bestemor befalte først at man skulde bære henne gjennem alle salene, nogen roste hun, likeoverfor andre var hun fullstendig likegyldig; hun spurte om alt. Til sist kom vi til spillesalene. Den tjener som står som skiltvakt ved de lukkede dører, åpnet plutselig dørene på vid vegg, likesom han hadde fått et slag.

Bestemors tilsynekomst ved ruletten gjorde et dypt inntrykk på publikum. Ved de bord hvor der blev spilt på ruletten, og i den annen ende av salen hvor man spilte trente et quarante, var samlet kanskje halvannet eller to hundre spillere i flere rekker. De som det hadde lyktes å trenge sig helt frem til bordet, holdt som sedvanlig fast på sin plass og opgav den ikke før de hadde tapt alt; ti å stå bare som tilskuer og til ingen nytte opta plassen var ikke tillatt. Uaktet der rundt om bordene var stilt stoler, satt dog få av spillerne, især under sterk tilstrømning av publikum — fordi flere kan komme til og følgelig finne sig en plass, når man står, og man kan da lettere gjøre sin innsats. Den annen og tredje rekke trengte sig bak de første, og man venter og passer på sin tur; men i sin utålmodighet stikker de undertiden hånden gjennem første rekke for å gjøre sin innsats. Også fra den tredje rekke stakk man på denne måte frem sine

innsatser; som følge herav går der ikke ti, ja, ikke en gang fem minutter uten at der ved en eller annen ende av bordet begynner strid om innsatsene. Politiet i spillesalene er forresten nokså godt. Det er selvfølgelig ikke mulig å undgå trengsel; tvertimot, man er fornøid med stor tilstrømning fordi det er fordelaktigere; men åtte croupierer som sitter rundt bordet, ser opmerksomt på innsatsene; de utbetaler også gevinstene, og de bilegger stridigheter som muligens kan opstå. I ytterste tilfelle tilkalles politi, og saken ordnes øieblikkelig. Politibetjenter er plasert i salen i civile klær blandt tilskuerne, så det er umulig å kjenne dem. De skal særlig passe op tyver og eventyrere, som der er mange av ved rulettene, da det er usedvanlig bekvemt å øve sitt håndverk der. I virkeligheten, overalt på andre steder, må man stjele av andres lommer eller gjøre innbrudd — og det ender meget bedrøvelig hvis det mislykkes. Ved ruletten behøver man simpelthen bare å gå frem til ruletten, begynne å spille og plutselig, for alles øine og med koldt blod, ta en annens gevinst og putte den i sin egen lomme, og hvis der begynner trette, så påstår skurken høit og larmende at det er hans egen. Hvis han gjør dette behendig, og de tilstedeværende ikke kan si noget bestemt, så lykkes det tyven ofte å prosedere sig til pengene, d. v. s., hvis summen ikke er for stor. I det siste tilfelle blir der passet nøiere på den av croupierene eller kanskje aller først av en eller annen av de andre spillere. Men hvis summen ikke er så stor, renonserer den virkelige eier undertiden på å fortsette striden, idet han generer sig for en mulig skandale, og går bort. Men lykkes

det å overbevise tyven, blir denne straks ført bort under almindelig tummel.

Bestemor betraktet alt dette på frastand med vill interesse. Hun syntes godt om at tyvene blev ført bort. Trente et quarante vakte i liten grad hennes nysgjerrighet. Hun fant mere behag i ruletten, at den lille kule rullet. Hun ønsket til slutt å se spillet på nærmere hold. Jeg erindrer ikke hvorledes det gikk for sig; men tjenerne og nogen andre tjenstivrige agenter — disse er fornemmelig polakker, som har tapt sine penger og nu pånøder lykkelige vinnere og utlendinger sine tjenester — fant straks en plass og gjorde tross trengselen klar for bestemor ved midten av bordet ved siden av hovedcroupieren og skjøv hennes stol dit. En mengde besøkende som ikke spilte men iakttok spillet på frastand — det var særlig engelskmenn med sine familier — trengte sig frem til bordet for å betrakte bestemor fra plassen bak spillerne. En mengde lorgnetter rettedes til den side hvor hun satt. Croupiererne fikk nye forhåpninger; en så ekscentrisk spiller gav virkelig løfte om noget usedvanlig. Den femogsyttiårige dame som ikke kunde bruke benene men ønsket å spille, det var et tilfelle som ikke inntraff hver dag. Jeg trengte mig også frem til bordet og stilte mig ved siden av bestemor. Potapytsch og Marfa stod ensteds langt borte blandt publikum. Generalen, Polina, Degrier og frk. Blanche holdt sig også tilbake blandt tilskuerne.

Bestemor begynte først å betrakte spillerne. Hun hvisket til mig på sin skarpe måte mange avbrutte spørsmål: Hvem er han der? Hvad er det for en dame? Især behaget henne en ung mann, som satt

ved enden av bordet og spilte meget høit; han satte tusener og hadde — som der hviskedes omkring ham — vunnet henimot firti tusen francs som lå foran ham i en haug av gull og banknoter. Han var blek; hans øine lynte, hans hender skalv; han satte uten nogen beregning så meget hånden grep fatt i; og alltid vant han, alltid skrapte han penger inn. Tjeneren var alltid på ferde omkring ham med sine tjenester, satte en stol til ham, ryddet plassen omkring ham for tilskuere, forat han skulde ha det rummeligere, så man ikke trykte sig inn på ham — alt i forventning om en rikelig drikkepenge. Mange spillere som har vunnet store summer, gir dem undertiden uten å telle, av glede over sin gevinst, så meget hånden drar op av lommen. Ved siden av den unge mann hadde allerede en polakk stillet sig. Han anstrengte sig av alle krefter og hvisket ærbødig men uavbrutt noget til ham, sannsynligvis for å vise ham hvorledes han skulde sette, gav ham råd og ledet spillet — naturligvis også i forventning om en påskjønnelse i penger. Men spilleren så næsten ikke på ham, satte på må få og vant alltid. Han var øiensynlig kommen helt ut av fatning.

Bestemor betraktet ham nogen minutter.

«Si til ham,» — bestemor blev plutselig urolig og puffet til mig, «si ham at han må holde op, at han så hurtig som mulig må ta sine penger og gå sin vei. Han taper, han taper straks alt!» sa hun bekymret, idet hun næsten hadde ondt for å puste av bare bevegelse. «Hvor er Potapytsch? Send Potapytsch til ham. Så si det, si det til ham,» — og hun puffet til mig igjen, — «ja, hvor er da Pota-

pytsch! Gå ut, gå ut!» hadde hun nær begynt å rope til den unge mann. Jeg bøide mig til henne og hvisket bestemt at man her ikke måtte rope, og at det her næsten ikke var tillatt å tale høit fordi det forstyrret beregningene, og at man i så fall vilde vise oss ut.»

«Akk, hvor ergerlig! Mannen er fortapt! Han vil det jo selv . . . Jeg kan ikke se på ham, jeg blir aldeles svimmel av det! Slik en dumrian!» Og bestemor vendte sig hurtig til en annen kant.

Der, til venstre ved den annen halvdel av bordet bemerket man en ung dame og ved siden av henne en dverg. Hvem denne dverg var, vet jeg ikke; var det en slektning av henne, eller hadde hun tatt ham med for effektens skyld? Jeg har også tidligere lagt merke til denne dame; hun viste sig ved spillebordet hver dag ved middagstid og gikk bort klokken to presis; hver dag spilte hun én time. Man kjente henne allerede og stilte straks en stol til henne. Hun trakk op av lommen en del gull, nogen tusenfrancssedler og begynte å sette rolig, koldblodig, med beregning, noterte med blyant i en notisbok sifrene og anstrengte sig for å utfinne det system som chancene i et gitt øieblikk grupperte sig om. Hun gjorde betydelige innsatser. Hun vant hver dag en, to, høist tre tusen francs — ikke mere, og når hun hadde vunnet, gikk hun straks. Bestemor betraktet henne lenge.

«Nu, denne vil ikke tape! Nei, denne vil ikke tape! Hvad er hun for en? Vet du ikke. Hvem er hun?»

«En fransk dame, sannsynligvis, en av disse . . .» hvisket jeg.

«A, fuglen kjennes på flukten. Man kan se hun har skarpe klør. Forklar mig nu hvad hver dreining betyd, og hvorledes man må sette?»

Jeg forklarte bestemor så godt jeg kunde, hvad de tallrike kombinasjoner i spillet rouge et noir, pair et impair, manque et passe skulde bety, og til sist de forskjellige avskygninger i tallsystemet. Bestemor lyttet opmerksomt til, la sig det på minne, spurte om igjen og begynte å lære det. På hvert system i satsene kunde jeg straks anføre et eksempel, så at meget blev lært og erindret meget lett og hurtig. Bestemor var meget tilfreds.

«Men hvad betyr zéro? Overcroupieren med det krusete hår ropte just zéro? Og hvorfor skrapte han alt det ind som lå på bordet? Denne hop, alt tok han til sig? Hvad betyr det?»

«Ja, zéro, bestemor, det er bankens gevinst. Hvis kulen faller på zéro, så tilhører alle innsatser som er satt på bordet, banken uten videre beregning. Det er sant der gis også et annet spill; men banken betaler intet for det.»

«Se det! Og jeg får intet?»

«Nei, bestemor; men hvis De i forveien har satt på zéro, og zéro kommer ut, da betaler banken Dem det fem og tredve dobbelte av innsatsen.»

«Hvad, fem og tredve ganger mer, og kommer det ofte ut? Hvorfor setter de ikke på zéro, de dumrianer?»

«Fordi seks og tredve chancer er imot, bestemor.»

«Tøv! Potapytsch! Potapytsch! Stopp, jeg har også penger på mig, — se der!» Hun trakk op av

lommen en fullstoppet pung og tok en friedrichsdor op av den. — «Der, sett den straks på zéro.»

«Bestemor, zéro er nettop kommet ut,» sa jeg, «følgelig vil det ikke komme ut på lenge. De vil tape meget; vent litt!»

«Tøv, sett!»

«Som De vil; men det vil kanskje ikke komme ut før i aften, De vil tape tusener, det har hendt før.»

«Tøv, tøv! Den som er bange for ulven, han går ikke i skogen. Hvad? Tapt? Sett en gang til!»

De tapte også den annen friedrichsdor; de satte den tredje. Bestemor kunde neppe sitte rolig, således fulgte hun med lynende øine kulen, der hoppet over takkene i hjulet som dreide sig. De tapte også den tredje. Bestemor var ute av sig, kunde næsten ikke sitte på plassen, banket sogar med neven i bordet, da croupieren ropte «trente six» istedenfor det ventede zéro.

«Akk, se den!» sa bestemor sint, «vil ikke snart det forbannede null komme ut? Jeg skal ikke leve om jeg ikke sitter her til zéro kommer ut! Dette forbannede krushode av en croupier gjør det, hos ham kommer det *aldri* ut. Aleksei Ivanovitsch, sett to gullstykker ad gangen. Du setter så lite, at om zéro kommer ut, så får man intet.»

«Bestemor!»

«Sett, sett! Det er ikke dine penger.»

Jeg satte to friedrichsdorer. Kulen fløi lenge i hjulet, til slutt begynte den å hoppe over takkene. Bestemor holdt pusten og trykte min hånd, og plutselig, klask!

«Zéro!» ropte croupieren.

«Ser du, ser du,» vendte bestemor sig hurtig til mig, strålende fornøid. «Jeg sa det jo til dig! Gud selv må ha inngitt mig at jeg skulde sette to gullstykker. Nu, hvor meget får jeg nu? Hvorfor betaler de ikke ut? Potapytsch, Marfa, hvor er de? Hvor er våre gått hen? Potapytsch, Potapytsch!»

«Bestemor, siden,» hvisket jeg. «Potapytsch står ved døren, man slipper ham ikke hit. Se, bestemor, man betaler Dem pengene, ta dem!»

Man skjøv en tung forseglet rulle i blått papir med femti friedrichsdorer hen til bestemor, og dessuten talte man op tyve friedrichsdorer som ikke var forseglet. Alt trakk jeg hen til bestemor med en raker.

«Gjør Deres innsats, mine herrer! Gjør Deres innsats, mine herrer! Ingen innsats gjelder lenger!» ropte croupieren for å innby til å sette og stod ferdig til å dreie hjulet.

«O Gud! Vi kommer for sent. Man vil straks dreie hjulet. Sett, sett!» sa bestemor ivrig, «somle ikke så, fortere.» Hun gikk fullstendig ut av sitt gode skinn og puffet til mig av alle krefter.

«Ja, men hvad skal vi sette på, bestemor?»

«På zéro, på zéro! Igjen på zéro! Sett så meget som mulig! Hvor meget har vi i alt? Sytti friedrichsdorer? Vi kan ikke klage, sett tyve friedrichsdorer ad gangen!»

«Betenk Dem, bestemor! Undertiden kommer det ikke ut på to hundre ganger! Jeg forsikrer Dem, De vil tape hele kapitalen.»

«Tøv, tøv! Sett! Hold op med ditt snakk! Jeg vet hvad jeg gjør.» Bestemor synes endog å skjelve i sin begeistring.

«Efter reglene er det ikke tillatt å sette mere enn tolv friedrichsdorer på zéro ad gangen, bestemor, og det har jeg satt.»

«Hvad, ikke tillatt? Du lyver vel ikke. Monsieur, monsieur!» puffet hun til croupieren, som satt ved siden av henne på venstre side, ferdig til å dreie hjulet. «Hvor meget kan man sette på zéro? Tolv? Tolv?»

Jeg skyndte mig å forklare spørsmålet på fransk.

«Ja, frue,» bekreftet croupieren høflig, — «likesom enhver annen innsats på én gang ikke må overskride fire tusen floriner, efter reglene,» tilføide han til forklaring.

«Nå, intet å gjøre ved det, sett tolv!»

«Spillet er begynt!» ropte croupieren. Hjulet dreide sig og kom ut på tredve. De hadde tapt.

«Nok en gang, nok en gang, nok en gang! Sett en gang til!» skrek bestemor. Jeg motsa henne ikke lenger, trakk bare på skuldrene og satte igjen tolv friedrichsdorer. Hjulet dreide sig lenge. Bestemor skalv idet hun fulgte hjulet. «Tror hun virkelig at zéro igjen skal vinne?» tenkte jeg idet jeg betraktet henne med forundring. Den urokkelige overbevisning at hun skulde vinne, strålte ut av hennes ansikt — den absolutte forventning om at croupieren straks vilde rope: zéro. Kulen hoppet i et felt.

«Zéro!» ropte croupieren.

«Hvad!!!» vendte bestemor sig til mig i voldsom begeistring.

Jeg var selv spiller; jeg følte det i det samme øieblikk. Mine hender og ben skalv, det banket i min hjerne. Ganske visst var dette et sjeldent til-

felle at zéro kom ut tre ganger på omtrent ti spill; men der var dog ikke noget særlig forunderlig i det. Jeg har selv vært vidne til hvorledes zéro forleden dag kom ut tre ganger i rad, og hertil bemerket en spiller som ivrig noterte spillene, høit for alle at ikke lenger siden enn igår var det samme zéro kommet ut bare én gang i et helt døgn.

Bestemor som hadde vunnet den betydeligste gevinst, fikk den utbetalt med særlig opmerksomhet og høflighet. Hun fikk akkurat fire hundre og tyve friedrichsdorer, d. v. s. fire tusen floriner og tyve friedrichsdorer. Tyve friedrichsdorer utbetalte man henne i gull og fire tusen floriner i banknoter.

Denne gang ropte bestemor ikke mere på Potapytsch; hun var nu optatt av annet. Hun puffet ikke mere til mig, og hun skalv heller ikke, så vidt man kunde se. Hun skalv innvendig om man kan uttrykke sig så. Hennes tanker var helt og holdent konsentrert på et eller annet, så det var noget hun pønset på.

«Aleksei Ivanovitsch! Han sa at man på én gang bare kan sette fire tusen floriner? Se her, ta, sett disse fire tusen på rødt,» det hadde hun bestemt sig til.

Det var unyttig å motsi. Hjulet begynte å dreie sig.

«Rødt!» utropte croupieren.

Igjen en gevinst på fire tusen floriner, det blir altså ialt åtte tusen.

«Gi hit fire tusen, og sett fire tusen på rødt en gang til!» kommanderte bestemor.

Jeg satte igjen fire tusen.

«Rødt!» ropte croupieren.

«Det blir i alt tolv tusen. Gi hit alt! Ha gullet i pungen og gjem du banknotene!»

«Det er nok! Nu hjem! Skyv stolen bort!»

XI.

Man skjøv stolen til dørene i den annen ende av salen. Bestemor var strålende. Alle våre trengte sig straks omkring henne for å lykkønske. Så ekscentrisk bestemors opførsel enn var, dekket dog hennes triumf over meget, og generalen behøvde ikke å være bange for å kompromittere sig i publikums øine ved sin slektsforbindelse med denne eiendommelige dame. Med et nedlatende og familiær-vennlig smil, likesom for å gjøre et barn en glede, lykkønsket han bestemor. Forresten var han øiensynlig overrasket, likesom også alle tilskuere var det. Rundt omkring talte man om og hentydet til bestemor. Mange gikk tett forbi henne for å få se henne på nærmere hold. Mr. Astley stod litt til side sammen med to av sine engelske bekjente og talte om henne. Nogen stolte tilskuerinner betraktet henne med forundring som om hun var et vidunder. Degrier utgjød sig i lykkønskninger og smil.

«Hvilken seier!» sa han.

«Men, frue, De har spilt med glans,» tilføide frk. Blanche med et fortryllende smil.

«Ja, der ser dere, der har jeg vunnet tolv tusen

floriner. Hvad sier jeg, tolv, og dertil kommer gullet. Med gullet er det næsten tretten tusen. Hvor meget er det i våre penger? Det vil bli så omtrent seks tusen.»

Jeg tilføide at det oversteg syv tusen, og efter dagens kurs endog vilde komme op i åtte tusen.

«Spøk! Åtte tusen! Og dere sitter her som natthuer og gjør intet! Potapytsch, Marfa, har dere sett?»

«Lille mor, hvorledes har De vunnet så meget? Åtte tusen rubler,» jublet Marfa og slo hendene sammen.

«Se her har dere fem gullstykker hver, se her!»

Potapytsch og Marfa kysset hennes hender.

«Og bærerne må få hver en friedrichsdor. Aleksei Ivanovitsch, gi dem et gullstykke hver! Hvorfor står den tjener og bukker, og den annen også? Lykkønsker de? Gi også dem en friedrichsdor hver.»

«Madame la princesse . . . en fattig landflyktig . . . de russiske prinsesser er så gavmilde . . . .» sa en person, som smøg sig omkring stolen; han hadde en loslitt overfrakk, broket vest, knebelsbart, med et krypende smil holdt han sin hue frem.

«Gi også ham en friedrichsdor. Nei, gi ham to. Nu får det være nok, ellers blir der ingen ende på det. Ta fatt og bær videre! Praskovja» — vendte hun sig til Polina Aleksandrovna — «jeg skal i morgen kjøpe en drakt til dig, og jeg skal også kjøpe til denne frøken . . . hvad heter hun nu, frøken Blanche, var det ikke så, til henne skal jeg også kjøpe en drakt. Oversett det for henne, Praskovja!»

«Takk, frue,» sa frk. Blanche med et yndig kniks, idet hun fortrakk munnen til et spotsk smil, som hun vekslet med Degrier og generalen. Denne blev litt konfus, men var meget glad da vi nådde alléen.

«Fedosja, Fedosja ja, jeg tror hun vil bli forundret,» sa bestemor da hun kom til å tenke på generalens barnefrøken. «Jeg må også gi henne til en drakt. Hei, Aleksei Ivanovitsch, gi denne tigger!»

På veien gikk en fillet, krumrygget person forbi og så på oss.

«Det er visst ingen tigger, men en landstryker, bestemor.»

«Gi, gi ham en gylden!»

Jeg gikk bort og gav ham en. Han så på mig med vill mistenksomhet; dog uten å si et ord tok han mot min gylden. Han oste av brennevin.

«Og du, Aleksei Ivanovitsch, har du ennu ikke prøvd din lykke?

«Nei, bestemor!»

«Dine øine lynte så der inne, jeg så det nok.»

«Jeg skal nok prøve, bestemor, det er sikkert, men senere.»

«Og sett like på zéro! Du skal se. Hvor mange penger har du?»

«I alt bare tyve friedrichsdorer, bestemor.»

«Det er ikke meget. Jeg skal gi dig femti friedrichsdorer til låns, hvis du vil. Se her, ta denne rull; men du, lille far, du får nok vente lenge, dig gir jeg intet!» sa hun idet hun plutselig vendte sig til generalen.

Der gikk likesom et rykk gjennem generalen;

men han sa ikke noget. Degrier satte op et mørkt ansikt.

«For pokker, det er da en forferdelig gammel dame!» hvisket han mellem tennene til generalen.

«En tigger, en tigger, igjen en tigger!» ropte bestemor. — «Aleksei Ivanovitsch, gi også ham en gylden!»

Denne gang møtte de en olding med grått hår, treben, i en blå frakk med lange skjøter og i hånden en lang stokk. Han så ut som en gammel soldat. Men da jeg rakte en gylden til ham, tok han et skritt tilbake og så truende på mig.

«Hvad er det, for fanden!» ropte han og føide til ennu en mengde skjellsord.

«Nå, dumrian,» ropte bestemor idet hun gjorde en bevegelse med hånden. — «Bær videre! Jeg er sulten! Nu skal vi straks spise middag, så legger jeg mig over ende en stund og så igjen derhen.»

«Vil De spille ennu mere, bestemor,» ropte jeg.

«Hvad? Tenkte du vel annet? Skal jeg kanskje se på dere, hvorledes dere sitter her og er sure?»

«Men, frue,» sa Degrier idet han nærmet sig henne; «chancene kan forandre sig, bare en eneste dårlig chance, og De vil tape alt . . . især på den måte De spiller . . . det var skrekkelig!»

«De vil absolutt tape,» begynte frk. Blanche også å kvidre.

«Hvad angår det eder? Jeg taper ikke eders penger, — men mine! Men hvor er denne mr. Astley?» spurte hun mig.

«Han blev igjen i kursalen, bestemor.»

«Det var skade; se det er et godt menneske!»

Da bestemor var kommet hjem, møtte hun på

trappen overkelneren; hun vinket ham til sig og fortalte ham i høie toner om sin gevinst; derpå kalte hun Fedosja til sig, gav henne tre friedrichsdorer og lot henne servere middagen. Fedosja og Marfa blev ikke trett av å holde lovtaler over henne mens hun spiste.

«Jeg ser på Dem, lille mor,» skravlet Marfa, — «og jeg sier til Potapytsch: Hvad skal vår lille mor gjøre der? Men på bordet ligger der penger, mange penger! Jeg har i mitt liv aldri sett så mange penger, og omkring satt der herrer, blott herrer. Og hvorfra — sier jeg til Potapytsch — kommer alle disse herrer? Jeg tenker, måtte selve Guds moder hjelpe henne. Jeg ber for Dem, lille mor. Jeg var så beklemt om hjertet, så beklemt, jeg skjelver, jeg skjelver over det hele. Gi henne lykke, Herre, tenker jeg, og se Herren har også gitt Dem lykke. Jeg skjelver ennu, lille mor, jeg skjelver så, jeg skjelver over hele kroppen.»

«Aleksei Ivanovitsch, efter middagen, sånn klokken fire, hold dig ferdig, så går vi dit igjen. Adjø da så lenge; men glem ikke å sende mig en eller annen læge, jeg må også bruke brønnkuren. Se nu til at du ikke glemmer det!»

Jeg var som bedøvet da jeg forlot bestemor. Jeg søkte å forestille mig hvad der nu skulde bli av alle våre, og hvilken vending sakene vilde ta. Jeg så tydelig at de alle — særlig generalen — ennu ikke var kommet riktig til sig selv, de var ikke engang kommet sig efter den første skrekk. Det faktum at bestemor var kommet istedenfor telegrammet om hennes død, som man hadde ventet hvert øieblikk — og følgelig også om arven — det faktum

hadde i den grad kullkastet hele deres system av planer og fattede beslutninger at de overfor bestemors videre heltegjerninger ved ruletten stod der aldeles rådville og med en viss skrekk, som var kommet over alle. Men imidlertid var dette annet faktum neppe mindre viktig enn det første; ti om enn bestemor to ganger hadde sagt at hun ikke vilde gi generalen penger, så kunde man jo ikke vite noget — man burde dog ennu ikke opgi ethvert håp. Degrier, som var interessert i alle generalens affærer, hadde dog ikke opgitt det. Jeg er sikker på at også frk. Blanche, som jo var særlig interessert — det skulde bare mangle: generalinne og en betydelig arv — vilde ha opgitt håpet og vilde ha anvendt alle koketteriets forførelseskunster overfor bestemor, i motsetning til den bornerte, stolte Polina, som ikke forstod å innsmigre sig. Men nu, nu, når bestemor hadde feiret slike triumfer ved ruletten, nu, når bestemors person hadde åpenbart sig for dem så klart og typisk — en stivsinnet, herskesyk gammel kvinne, som gikk i barndommen — nu ja, nu var alt tapt; hun var jo glad som et barn over at hun hadde vunnet og, som det pleier gå, vilde hun komme til å spille bort alt sammen. O Gud, tenkte jeg — tilgi mig, Herre, — med den mest skadefro latter tenkte jeg det — Gud, ja hver friedrichsdor som bestemor nylig hadde satt på ruletten, må ha lagt sig som en skorpe på generalens hjerte, må ha gjort Degrier gal og bragt frøken de Cominges til raseri over at skjeen således blev ført forbi hennes munn. Og se her er ennu et faktum: da bestemor på grunn av gevinsten og gleden over den gav penger til alle og anså en-

hver forbigående for en tigger, også da overfuste hun generalen: «Men dig gir jeg dog ikke noget!» Det vil si: hun hadde satt sig det i hodet, holdt hårdnakket fast ved det, hun hadde gitt sig sitt ord på det; — det var farlig, farlig!

Alle disse tanker fôr gjennem mitt hode just i det øieblikk da jeg efter å ha forlatt bestemor, steg op over paradetrappen til mitt værelse i øverste etasje. Alt dette beskjeftiget mine tanker i høieste grad; uaktet jeg visselig også tidligere hadde gjettet mig til hvilke de viktigste og tykkeste tråder var som gjensidig bandt sammen disse for mig optredende skuespillere, så kjente jeg dog absolutt ikke alle midler og hemmeligheter i dette spill. Polina hadde aldri været helt fortrolig overfor mig. Uaktet det visstnok hadde hendt at hun, undertiden likesom motvillig, hadde åpnet sitt hjerte for mig, så hadde jeg lagt merke til at hun ofte, ja næsten alltid, efter disse meddelelser enten gjorde alt som hun hadde sagt, latterlig eller forvirret, eller med hensikt gav alt utseende av å være usant. O, hun skjulte meget for mig! I hvert fall hadde jeg en forutfølelse av at finalen på denne hemmelighetsfulle og spente situasjon nærmet sig. Et slag til — og alt vil være slutt og avslørt. Om min egen skjebne, som også hang sammen med alt dette, — bekymret jeg mig næsten ikke. Jeg var i en underlig stemning: i lommen hadde jeg i alt tyve friedrichsdorer; jeg er langt borte, i et fremmed land, uten stilling og uten eksistensmidler, uten håp, uten utsikter — og jeg bekymrer mig ikke derom! Hvis ikke tanken på Polina var der, vilde jeg rett og slett bare hengi mig til min interesse

for komikken i den forestående katastrofe og le av full hals. Men Polina gjør mig urolig; hennes skjebne får nu sin avgjørelse, det har jeg følt forut; men, det bekjenner jeg, det er aldeles ikke hennes skjebne som gjør mig bekymret. Jeg vil bare trenge inn i hennes hemmeligheter; jeg skulde ønske hun kom til mig og sa: «Jeg elsker dig dog,» og hvis så ikke skjedde, hvis dette avsinn var utenkelig, så da: . . . nu, ja hvad skulde jeg ønske? Vet jeg da hvad jeg ønsker? Jeg er likesom aldeles forvirret; måtte jeg bare få være hos henne, i hennes glorie, i glansen fra henne, evig, alltid, hele livet. Utover det vet jeg intet! Og kan jeg da overhodet gå bort fra henne?

I tredje etasje, i den korridor hvor deres værelser er, var det likesom noget støtte mot mig. Jeg vendte mig, og tyve skritt eller mere fra mig fikk jeg se Polina komme ut av en dør. Hun hadde sikkert ventet på mig og speidet efter mig og nu vinket hun straks på mig.

«Polina Aleksandrovna . . .»

«Hyss!» sa hun.

«Tenk Dem,» hvisket jeg; «det forekommer mig nettop som der var noget som støtte mig i siden; jeg ser mig om — og så er det Dem! Det er likesom der gå et elektrisk støt ut fra Dem!»

«Ta dette brev,» sa Polina med en bekymret og trist mine; hun hadde sikkerlig ikke lagt merke til hvad jeg hadde sagt, — «og lever det personlig til mr. Astley, straks. Så fort som mulig, jeg ber Dem derom. Svar behøves ikke. Han selv — —»

Hun talte ikke ut. «Mr. Astley?» gjentok jeg forbauset.

Men Polina var allerede forsvunnet i døren.

«Aha, de korresponderer altså!» Jeg løp naturligvis straks avsted for å opsøke mr. Astley, først i hans hotell, hvor jeg ikke traff ham, så til kurhuset, hvor jeg løp omkring i alle salene, og da jeg til slutt ergerlig, ja næsten fortvilet, vendte hjem, traff jeg ham tilfeldigvis ridende i et selskap av engelske herrer og damer. Jeg vinket til ham, stanset og leverte ham brevet. Vi fikk ikke tid til å veksle et blikk engang. Men jeg har en mistanke om at mr. Astley med hensikt gav hesten av sporene for å komme avsted så fort som mulig.

Var det sjalusi som pinte mig? Det er dog visst, jeg var i den mest nedtrykte stemning. Jeg vilde ikke engang forvisse mig om hvad deres korrespondanse gjaldt. Altså hennes fortrolige! «Venn her, venn der,» tenkte jeg, og det var klart — men når hadde han hatt anledning til å bli det — men er her kjærlighet med i spillet? Visselig ikke, hvisket fornuften til mig. Men i sådanne tilfelle har jo fornuften lite å si. I ethvert fall hadde jeg nu den opgave å bringe klarhet i dette. Saken floket sig sammen på en ubehagelig måte.

Jeg var neppe kommet til hotellet før portieren og overkelneren som nettop kom ut av sitt rum, meddelte mig at man hadde spurt efter mig, man hadde søkt mig, og tre ganger hadde man forhørt sig om hvor jeg var; — man bad mig om snarest mulig å komme til generalens værelse. Jeg var i det vemmeligste humør. I generalens kabinett fant jeg, foruten generalen selv, også Degrier og frk. Blanche alene, uten moren. Denne var bestemt en reserveperson, som man benyttet til parade; men

når det kom til alvorlige forretninger, da handlet frk. Blanche alene. Moren visste knapt noget som helst om sin såkalte datters affærer.

De hadde forresten hatt en varm rådslagning om et eller annet; for døren til kabinettet var sogar lukket, noget som aldri hendte. Da jeg nærmet mig døren, hørte jeg høirøstet tale, — Degriers frekke og bitende måte å snakke på, frk. Blanches uforskammet-skjellende og rasende skrik og generalens klagende stemme, åpenbart holdt han på å rettferdiggjøre sig angående et eller annet. Da jeg viste mig, holdt de inne og tok sig sammen. Degrier ordnet sitt hår og gjorde sitt sinte ansikt smilende — dette ekle, officielt-høflige franske smil, som jeg hater så. Generalen som var aldeles knust og ute av fatning, inntok straks en verdig holdning, det skjedde dog likesom litt mekanisk. Kun frk. Blanche forandret næsten ikke sitt ansiktsuttrykk som funklet av vrede; hun bare taug, idet hun rettet sitt blikk mot mig med uttrykk av utålmodig forventning. Jeg skal bemerke at hun til nu hadde opført sig mot mig med en til det utrolige grensende likegyldighet, ja, hun hadde ikke engang svart på mine hilsener — hun hadde simpelthen ikke lagt merke til mig engang.

«Aleksei Ivanovitsch,» begynte generalen i en mildt bebreidende tone, «tillat mig å gjøre Dem opmerksom på at jeg finner det besynderlig, i høieste grad besynderlig . . . kort sagt, Deres opførsel mot mig og min familie . . . kort sagt i høieste grad besynderlig . . .»

«Akk nei, det er ikke det,» avbrøt Degrier ham ergerlig og med uttrykk av forakt. — Det var klart

at han var den som tok ledelsen for alle. «Min kjære herre, vår general tar feil, når han begynte i en sådan tone — (jeg fortsetter hans tale på russisk); men han vilde si Dem, det vil si, han vilde advare Dem, eller rettere sagt be Dem på det mest inntrengende at De ikke skal ødelegge ham i bunn og grunn, nu ja, ikke ødelegge ham i bunn og grunn! Jeg bruker med forsett dette uttrykk.»

«Men hvorledes gjør jeg det, hvorledes det?» avbrøt jeg.

«Undskyld, De påtar Dem å være fører — eller hvad skal jeg kalle det, for denne gamle, de cette pauvre terrible vieille,» — endog Degrier kom ut av konseptene, — «og hun vil spille bort alt, til siste skilling! De har jo selv sett hvorledes hun spiller! Hvis hun begynner å tape, vil hun ikke forlate spillebordet, av stivsinn, av ondskap, og hun vil spille bort alt, og i slike tilfelle vinner man aldri igjen, og da . . . da . . .»

«Og da,» falt generalen inn, «da vil De ruinere hele familien! Jeg og min familie, vi er hennes arvinger, hun har ingen nærmere slektninger. Jeg sier Dem opriktig: mine formuesomstendigheter er i en slett forfatning, ytterst slett. De vet det selv til dels . . . Hvis hun spiller bort en betydelig sum eller endog hele sin formue — o, Gud! — hvad skal der så bli av dem, av mine barn!» — generalen så sig om, hen på Degrier — «av mig!» — Han kastet et blikk hen på frk. Blanche som foraktelig vendte sig bort fra ham. «Aleksei Ivanovitsch, frels oss, frels oss!»

«Men, hr. general, si hvorledes jeg kan gjøre

det! . . . Hvorledes kan jeg ha nogen innflytelse på det?»

«La henne være, la henne være, gå fra henne!»

«Så vil hun finne sig en annen,» skrek jeg op.

«Det er ikke det, det er ikke det,» avbrøt igjen Degrier. «For pokker! Nei, forlat henne ikke; men forman henne i det minste, overtal henne, søk å få henne bort fra det. Nu, kort og godt, hindre henne i å tape for meget, få henne på en eller annen måte bort fra spillet!»

«Men hvorledes skal jeg da gjøre det? Enn om De selv påtok Dem det, hr. Degrier,» tilføide jeg så naiv som mulig.

Da bemerket jeg et hurtig, hissig, spørrende blikk som frk. Blanche sendte Degrier. Over selve Degriers ansikt fôr der et eiendommelig trekk, noget opriktig som han ikke kunde holde sig fra.

«Det er nettop det at hun nu ikke vil høre på mig!» ropte Degrier, idet han gjorde en bevegelse med hånden. «Om mulig . . . senere . . .»

Degrier kastet et hurtig og betydningsfullt blikk på frk. Blanche.

«O, min kjære hr. Alexis, vær så snild,» sa selve frk. Blanche med et fortryllende smil, gjorde et skritt mot mig, tok begge mine hender i sine og trykte dem kraftig. Pokker ta! Dette djevelske ansikt kunde forandre sig i et sekund. I dette øieblikk viste hun et så bedende ansikt, så yndig, barnlig smilende, ja rent overgitt; mot slutten av setningen nikket hun skjelmsk til mig uten at de andre så det; kanskje hun vilde fange mig med én gang? Og det var ikke ille levert — det var bare så fryktelig simpelt.

Efter henne løp også generalen til, — ja, han løp.

«Aleksei Ivanovitsch, tilgi at jeg nyss begynte å tale med Dem på *den* måte, jeg mente det aldeles ikke så . . . Jeg ber Dem, bønnfaller Dem, jeg bøier mig dypt for Dem, på russisk manér — De alene, De alene kan redde oss! Jeg og frk. de Cominges bønnfaller Dem, De forstår, De forstår mig?» bad han, idet han med øinene viste mig hen mot frk. Blanche. Han var ynkelig å se på.

I det øieblikk lød tre sakte og beskjedne slag på døren. Man lukket op — det var korridortjeneren som hadde banket, og nogen skritt bak ham stod Potapytsch. De var sendt fra bestemor. De skulde opsøke mig og straks skaffe mig til stede; «hun er sint,» sa Potapytsch.

«Men klokken er jo bare halv fire!»

«Hun kunde ikke få sove, vendte sig fra den ene side til den annen, stod så plutselig op, forlangte at man skulde komme med bærestolen, og at man skulde kalle på Dem. Hun er nu allerede på trappen . . .»

«For en furie!» skrek Degrier.

Jeg fant virkelig bestemor på trappen ute av sig selv av utålmodighet over at jeg ikke var til stede. Hun hadde ikke holdt det ut til klokken fire.

«Nå, ta fatt!» ropte hun, og vi begav oss igjen til ruletten.

XII.

Bestemor var i en utålmodig og pirrelig sinnsstemning; det var klart at ruletten satt fast i hodet på henne. Alt annet var henne likegyldig, og hun var overhodet ytterst distré. På veien spurte hun f. eks. ikke om nogen ting som før. Da hun fikk se en fornem ekvipasje som med fart kjørte forbi oss, løftet hun hånden og spurte: «Hvad var det? Hvem tilhørte den?» — Men det lot ikke til at hun hørte på mitt svar; hennes tankefullhet avbrøtes ustanselig av hastige og utålmodige legemsbevegelser og utfall. Da jeg langt borte viste henne baron og baronesse Wurmerhelm, som gikk i retning mot kurhuset, så hun distré dit og sa ganske likegyldig: «Ah!» Og idet hun vendte sig til Potapytsch og Marfa som gikk bak stolen, fôr hun løs på dem:

«Nu, hvorfor er dere kommet med? Jeg kan ikke ta dere med hver gang! Gå hjem! Jeg har nok med dig,» føide hun til vendt mot mig, — da de to hurtig bukket og vendte hjem.

I spillesalen ventet man allerede på bestemor. Straks ryddet man for henne den samme plass ved siden av croupieren. Jeg tror at disse croupierer

som alltid er skikkelige mennesker og som gir sig utseende av å være almindelige funksjonærer, for hvem det er næsten komplett det samme enten banken vinner eller taper — i grunnen ikke er likegyldige overfor bankens tap og sikkerlig har fått visse instruksjoner om å trekke spillere til og til best mulig å vareta bankens interesser, — hvorfor de ganske visst får sin belønning. Bestemor betraktet de i det minste som et offer. Til sist hendte også det som man hos oss hadde formodet.

Se, således gikk det: Bestemor gikk like løs på zéro og befalte mig straks å sette tolv friedrichsdorer hver gang. Jeg satte én gang, to, tre — zéro kom ikke ut. «Sett, sett!» — støtte bestemor utålmodig til mig. Jeg adlød.

«Hvor mange ganger har vi satt?» spurte hun til slutt idet hun skar tenner i sin utålmodighet.

«Allerede tolv ganger, bestemor. Vi har satt hundre og fire og firti friedrichsdorer. Jeg sier Dem, bestemor, holder De på til aftenen, så . . .»

«Ti!» avbrøt hun. «Sett på zéro og sett tillike tusen gylden på rødt. Se her er penger.»

«Rødt vant; men zéro klikket igjen. Man utbetalte oss tusen gylden.

«Ser du, ser du!» hvisket bestemor, — «vi har fått igjen næsten alt som vi har tapt. Sett igjen på zéro; vi skal sette ennu ti ganger på zéro, og så holder vi op.»

Men ved den femte gang hadde bestemor fått nok.

«Til pokker med dette vemmelige zéro. Der, sett alle fire tusen gylden på rødt,» befalte hun.

«Bestemor! Det vil være for meget; hvis nu ikke

rødt kommer ut,» bønnfalt jeg henne; men bestemor hadde næsten banket mig. Forresten støtte hun så hårdt til mig at man næsten kunde tale om bank. — Her var intet annet å gjøre. Jeg satte alle fire tusen gylden som vi hittil hadde vunnet, på rødt. Hjulet dreide sig. Bestemor satt rolig og stolt opreist uten å tvile på en sikker gevinst.

«Zéro,» ropte croupieren.

Bestemor forstod i begynnelsen ikke hvad der var skjedd; men da hun så at croupieren samlet til sig hennes fire tusen gylden tillikemed alt det som var satt på bordet, og forstod at zéro som så lenge ikke var kommet ut og som vi hadde satt næsten to hundre friedrichsdorer på, hadde vunnet, likesom på tross nu da bestemor nettop hadde utskjelt det og latt det fare, da brøt hun ut i et akk og slo hendene sammen så det hørtes i hele salen. Omkring begynte man også å le.

«O Gud! Kom ikke dette fordømte ut!» skrek bestemor med klagende stemme, «dette, dette forbannede! Det er din skyld! Du er skyld i alt dette!» fôr hun rasende løs på mig idet hun støtte til mig. «Du rådet mig fra det.»

«Bestemor, jeg har forklart spillets gang for Dem, hvorledes kan jeg innestå for alle chancer!»

«Jeg skal gi dig chance!» hvisket hun truende, — «se å komme bort fra mig!»

«Adjø, bestemor,» sa jeg idet jeg vendte mig for å gå.

«Aleksei Ivanovitsch, Aleksei Ivanovitsch, stans da! Hvor vil du hen? Nu, hvad er det, hvad er det? Se, nu er han sint! Dumrian! Nu, bli her, bli her

ennu, vær ikke sint, det er mig selv som er dum! Nu, si mig, hvad skal vi nu gjøre?»

«Bestemor, jeg vil ikke påta mig å gi Dem råd, fordi De igjen bare vil legge skylden på mig. Spill selv; befal, jeg skal sette.»

«Nu, nu! Sett nu igjen fire tusen gylden på rødt! Se her er lommeboken, ta!» — Hun trakk den op av lommen og gav mig den. «Nu, ta fort, her er tyve tusen rubler i kontante penger.»

«Bestemor,» stammet jeg, «så store innsatser . .»

«Jeg vil ikke leve, — vinner jeg det ikke igjen. Sett!»

Vi satte og tapte.

«Sett, sett, sett alle åtte!»

«Det går ikke an, bestemor, den høieste innsats er fire! . . .»

«Nå, så sett fire!»

Denne gang vant vi. Bestemor fikk nytt mot.

«Ser du, ser du!» sa hun og støtte til mig. «Sett igjen fire!»

Vi satte — og tapte; så tapte vi ennu en gang — og en gang til.

«Bestemor, alle tolv tusen er gått,» meldte jeg.

«Jeg ser at de er gått,» sa hun i et slags stille raseri, om man kan uttrykke sig så. «Jeg ser det, lille far, jeg ser det,» mumlet hun idet hun så stivt hen for sig, likesom hensunken i tanker. «Akk! Jeg vil ikke kunne leve, sett ennu en gang fire tusen gylden!»

«Men der er ikke flere penger, bestemor; her i lommeboken har vi femprocents obligasjoner og nogen verdipapirer til; men penger er her ikke.»

«Enn i pungen da?»

«Bare nogen småpenger er igjen, bestemor.»

«Er her vekslekontorer? Man har fortalt mig at man her kan få vekslet alle våre papirer,» spurte bestemor bestemt.

«O, så meget man vil! Men hvad De vil tape ved vekslingen, det . . . vilde endog skremme en jøde.»

«Snakk! Jeg vil vinne det igjen! Avsted! Kall på disse klodrianer!»

Jeg skjøv stolen bort fra bordet, bærerne kom, og vi forlot spillesalen. «Fortere, fortere, fortere!» kommanderte bestemor. «Vis veien, Aleksei Ivanovitsch, «men ta den korteste . . . er det langt?»

«Nogen få skritt, bestemor.»

Men da vi fra plassen bøide inn i alléen, møtte vi hele vårt kompani: Generalen, Degrier og frk. Blanche med sin mor. Polina Aleksandrovna var ikke med dem, heller ikke mr. Astley.

«Nu, nu, nu! Stans ikke!» ropte bestemor, «nu, hvad vil I? Har ikke tid her til å innlate mig i snakk med eder!»

Jeg gikk bak stolen; Degrier løp hen til mig.

«Alt det vi vant er tapt og dessuten tolv tusen gylden. Vi er nu på vei for å veksle de fem procents,» hvisket jeg i farten til ham.

Degrier stampet med foten og ilte hurtig avsted for å meddele generalen det.

«Stans! Stans! hvisket generalen til mig ute av sig.

«Så prøv De å stanse henne,» hvisket jeg til ham.

«Tante!» sa generalen idet han nærmet sig henne, «tante, vi skal nettop nu, . . . vi skal nettop nu» — hans stemme skalv og blev svakere, — «leie hester og dra ut av byen . . . det mest henri-

vende rundskue . . . utsiktspunkt . . . vi var på vei for å innby Dem!»

«La mig få være fri for dine utsiktspunkter!» vendte bestemor sig ergerlig bort fra ham.

«Der er landsbyer . . . der skal vi drikke te . . .,» fortsatte generalen aldeles fortvilet.

«Vi skal drikke melk på det friske grønnsvær,» tilføide Degrier med grusom ondskapsfullhet.

Melk, friskt grønnsvær — det er alt det som en pariserborger anser for ideal av idyll; heri består, som bekjent, hele hans syn på «la nature et la verité!

«Gå du med din melk! Den kan du selv slurke i dig, jeg får ondt i maven av den. Hvorfor trenger I eder inn på mig?!» satte bestemor i, — «jeg sier jeg har ikke tid!»

«Vi er fremme, bestemor!» ropte jeg, — «her er det!»

Vi var kommet hen til det hus hvor bankkontoret var. Jeg gikk inn for å veksle; bestemor ventet i portalen; Degrier, generalen og Blanche stod litt til side uten å vite hvad de skulde gjøre. Bestemor tilkastet dem et vredaktig blikk, og de fjernet sig bort mot kurhuset.

Man tilbød mig en slik forferdelig kurs at jeg ikke kunde ta nogen beslutning, men gikk ut til bestemor for å få instruksjoner.

«Akk, disse røvere,» ropte hun idet hun slo hendene sammen.

«Nu! La gå! Veksle!» ropte hun bestemt. «Stopp, kall bankieren ut til mig!»

«Eller kanskje en av kontoristene, bestemor?»

«Nå ja, en kontorist, det er likegyldig. Akk, disse røvere!»

Kontoristen var villig til å gå ut da han fikk vite at det var en gammel, lam grevinne som bad ham komme til sig, da hun ikke kunde gå. Bestemor bebreidet ham lenge, vred og høirøstet, hans bedrageri og akkorderte med ham på en blanding av russisk, fransk og tysk, som jeg forsøkte å gjøre ham forståelig ved å oversette. Den alvorlige kontorist så på oss begge og rystet taus på hodet. Bestemor betraktet ham med en så påtrengende nysgjerrighet, at det næsten var uhøflig; til sist begynte han å le.

«Nu, se til å komme avsted!» ropte bestemor. «Gid du måtte dø av mine penger! Veksle hos ham, Aleksei Ivanovitsch, vi har ikke tid nu, ellers kunde vi kjøre til en annen.»

«Kontoristen sier at hos de andre gir man ennu mindre.»

Sant å si husker jeg ikke hans beregning den gang; men den var fryktelig. Jeg vekslet og fikk tolv tusen floriner i gull og papir, tok regnskapet og bragte det til bestemor.

«Nu, nu, nu! Behøver ikke å telle,» — sa hun idet hun gjorde en avvergende bevegelse med hendene, «fort, fort, fort!»

«Jeg vil aldri sette på dette forbannede zéro, heller ikke på rødt,» mumlet hun da vi nærmet oss kurhuset.

Denne gang søkte jeg av all makt å få henne til å sette så lite som mulig, idet jeg forsikret henne at når chancene vendte sig, kunde der alltid bli anledning til å gjøre større innsats. Men hun var så

utålmodig, at uaktet hun til en begynnelse var enig, var det dog umulig å avholde henne derfra under spillet. Neppe hadde hun begynt å vinne innsatser på ti, tyve friedrichsdorer, før hun begynte å puffe til mig, — «nu se, der har vi vunnet; hvis der hadde været satt fire tusen istedenfor ti, så hadde vi vunnet fire tusen; men hvad er dette nu? Alt dette er din skyld, din skyld.»

Det manglet ikke meget på at jeg blev ergerlig når jeg så på hennes spill, så jeg til slutt bestemte mig til å tie og ikke gi henne råd lenger.

Plutselig kom Degrier hen til oss. De hadde alle tre opholdt sig i nærheten av oss; jeg hadde lagt merke til at frk. Blanche stod med sin mor og koketterte med den lille fyrste. Generalen var åpenbart i unåde, han hadde næsten fått reisepass. Blanche vilde ikke engang se på ham, uaktet han av alle krefter gikk og logret i nærheten av henne. Stakkars general! Han blev snart blek, snart rød, hans hjerte skalv, så han ikke en gang fulgte med bestemors spill. Blanche og fyrsten gikk til sist ut; generalen løp efter dem.

«Frue, frue,» hvisket Degrier med honningsøt stemme til bestemor idet han trengte sig frem like til hennes øre. «Frue, således må De ikke sette . . . nei, nei, det går ikke . . .,» sa hun på gebrokkent russisk, — «nei!»

«Hvorledes da? Så lær mig!» vendte bestemor sig til ham. Degrier begynte da plutselig å snakke hurtig på fransk, begynte å gi henne råd, var ytterst geskjeftig, sa at man måtte vente på chancen og gav sig til å opregne forskjellige tall . . . men bestemor forstod intet av det. Han vendte sig uav-

latelig til mig at jeg skulde oversette for henne, støtte med fingeren mot bordet og pekte; til slutt tok han en blyant og begynte å regne ut på et papir. Bestemor tapte til sist tålmodigheten.

«Nu, gå din vei, gå! Du snakker bare tull! «Frue, frue» — og selv forstår han ikke noget av det, gå!»

«Men frue,» begynte Degrier igjen å snakke og forklare og peke. Det kokte i ham av ergrelse.

«Nu, sett en gang som han sier,» befalte bestemor mig, — «vi får se, kan hende det virkelig kommer ut.»

Degrier vilde bare få henne bort fra de store innsatser; han foreslo henne å sette på tall, enkeltvis og flere i sammenheng. Jeg satte efter hans anvisning en friedrichsdor på en rekke av de ulike tall av de første tolv og fem friedrichsdorer på tallgruppen fra tolv til atten og fra atten til fireogtyve: i alt satte vi seksten friedrichsdorer.

Hjulet dreiedes. «Zero!» ropte croupieren. Vi hadde tapt alt.

«Sånn dumrian!» utropte bestemor idet hun vendte sig mot Degrier. — «Slik en avskyelig franskmann! Kommer han ikke og vil gi råd, — det umenneske! Pakk dig, pakk dig! Han forstår intet, og så kommer han hit og trenger sig frem.»

Hårdt krenket trakk Degrier på skuldrene, kastet et foraktelig blikk på bestemor og gikk sin vei. Han var visst skamfull over at han hadde blandet sig op i dette, nu kunde han ikke tåle mer.

Hvorledes vi enn kjempet, efter en times forløp hadde vi tapt alt.

«Hjem!» ropte bestemor.

Hun sa ikke et ord før vi kom til alléen. Men i alléen, da vi nærmet oss hotellet, kom hun med sådanne utrop:

«Din dumrian, din narr! Din gamle, gamle narr!»

Så snart bestemor var kommet op i sine værelser, ropte hun: «Bring mig te! — og pakk inn! Vi skal reise!»

«Hvorhen vil De reise, lille mor?» begynte Marfa.

«Hvad kommer det dig ved? Spør ikke om det som du ikke har noget med! Potapytsch, pakk alt inn, all bagasje. Vi reiser tilbake til Moskva. Jeg har spillet bort femten tusen rubler sølv!»

«Femten tusen, lille mor! O, du min Gud!» ropte Potapytsch, idet han deltagende slo hendene sammen, sannsynligvis i den tro at han viste henne en tjeneste.

«Nu, nu, dumrian! Har du også begynt å hulke! Ti stille! Pakk inn! Regningen fort, fort!»

«Det næste tog går klokken halv ti, bestemor,» bemerket jeg for å stanse hennes raseri.

«Og hvor mange er den nu?»

«Halv åtte.»

«Hvor ergerlig! Nu, det er det samme. Aleksei Ivanovitsch, jeg har ikke en kopek kontante penger igjen. Se der er to verdipapirer til, løp derhen og veksle dem. Ellers har jeg ikke reisepenger.»

Jeg begav mig avsted. Da jeg efter en halv times forløp vendte tilbake til hotellet, fant jeg alle våre hos bestemor. Da de fikk vite at bestemor absolutt vilde reise tilbake til Moskva, så det ut til at de blev ennu mere forskrekket enn over hennes tap.

Vel blev hennes formue reddet ved at hun reiste; men hvorledes vilde det nu gå med generalen? Hvem skulde betale hans gjeld til Degrier? Frk. Blanche vil naturligvis ikke vente så lenge til bestemor dør, men sannsynligvis løpe bort med fyrsten eller en hvilkensomhelst annen. De stod nu foran henne, trøstet henne og overtalte henne. Polina var heller ikke nu til stede. Rasende skrek bestemor til dem:

«La mig få være i fred, I djevler! Hvad angår det eder? Hvorfor er dette bukkeskjegg så påtrengende mot mig!» ropte hun til Degrier, «og du, din blodsuger, hvad er det du behøver?» vendte hun sig til frk. Blanche. «Hvad er det du går her og logrer for?»

«Djevel!» mumlet frk. Blanche med et par øine som lynte av raseri; men plutselig satte hun i å le og gikk ut.

«Hun vil leve i hundre år!» ropte hun til generalen, idet hun gikk ut av døren.

«Å så, du gjør regning på min død?» hylte bestemor til generalen, — «ut med dig! Jag alle ut, Aleksei Ivanovitsch. Hvad har Dere med mig å gjøre? Jeg har tapt mine egne penger og ikke eders!»

Generalen trakk på skuldrene, bukket og gikk ut, Degrier efter ham.

«Kall Praskovja hit!» befalte bestemor Marfa.

Om fem minutter vendte Marfa tilbake med Polina. Hun hadde hele tiden sittet i sitt værelse med barna og, som det syntes, med hensikt besluttet sig til ikke å gå ut. Hennes ansikt var alvorlig, mørkt og bekymret.

«Praskovja,» begynte bestemor, «er det sant hvad jeg nylig ad omveier har fått vite, at denne dumrian, din stefar, vil gifte sig med denne dumme lettsindige franske dame, — skuespillerinne er hun kanskje eller noget ennu verre? Si, er det sant?»

«Jeg vet ikke noget sikkert om det, bestemor,» svarte Polina; «men efter uttalelser av frk. Blanche selv, som ikke finner at det er nødvendig å skjule det, slutter jeg . . .»

«Nok!» avbrøt bestemor henne energisk. «Jeg forstår alt! Jeg har alltid tenkt mig at han kunde gjøre noget slikt, og jeg har alltid ansett ham for det enfoldigste og lettsindigste menneske. Han har påtatt sig en storaktighet fordi han er general — en titel han fikk da han tok avskjed som oberst, og det gjør han sig viktig av. Jeg vet alt, min kjære, hvorledes man sendte telegram på telegram til Moskva om ikke den gamle bestemor snart skulde legge sine ben til hvile. Man ventet på arven; uten penger vilde denne simple kvinne — hvad var det hun hette, de Cominges, var det ikke så? — ikke ta ham til sin lakei, han har jo endog innsatte tenner. Man sier at hun selv har en masse penger, at hun låner ut på procenter og har tjent godt. Jeg legger ingen skyld på dig, Praskovja; du har ikke sendt telegrammene; og jeg vil ikke minnes gamle historier. Jeg vet at du har en stygg karakter — en hveps! Når du stikker, så hovner det; ja, jeg har ondt av dig, fordi jeg holdt så meget av din avdøde mor, Katerina. Nu, vil du? Bryt med alt her og reis med mig! Du har jo ikke noget sted å gjøre av dig; det er ikke sømmelig for dig nu å bli her med *ham*. Stopp!» avbrøt bestemor Polina, som

skulde til å svare, «jeg er ikke ferdig ennu. Av dig fordrer jeg ikke noget. Jeg har hus i Moskva, som du selv vet, et palass; ta en hel etasje om du vil, og kom ikke hele uker ned til mig, hvis min karakter ikke tiltaler dig. Nu, vil du eller ikke?»

«Tillat mig først å spørre Dem: vil De virkelig reise straks?

«Tror du kanskje jeg spøker, min kjære! Jeg har sagt det, og jeg reiser. Jeg har idag tapt femten tusen rubler sølv på eders forbannede rulett. For fem år siden har jeg gjort det løfte at jeg på mitt gods ikke langt fra Moskva skal la ombygge trekirken til stenkirke; men istedet har jeg ruinert mig her. Nu, kjære, reiser jeg tilbake for å la kirken ombygge.»

«Men brønnkuren da, bestemor? De kom jo hit for å ta brønnkur?»

«Du og din brønnkur! Ergre mig ikke, Praskovja; kanskje det er med vilje du gjør det. Si, reiser du med eller ikke?»

«Jeg takker Dem mange, mange ganger, bestemor,» begynte Polina med følelse, — «for det tilfluktssted som De tilbyr mig. De har til dels gjettet min stilling. Jeg er Dem så takknemlig for at jeg, tro mig, vil komme til Dem kanskje endog meget snart; men nu er der grunner . . . viktige . . . så jeg ikke kan bestemme mig straks, i dette øieblikk. Hvis De i det minste vilde bli her et par uker . . .»

«Det betyr altså, du vil ikke?»

«Det betyr, jeg kan ikke. Dessuten kan jeg i hvert fall ikke forlate min bror og søster fordi . . . fordi . . . fordi det virkelig kan skje at de vil kom-

me til å stå aldeles forlatte, så . . . hvis De vil motta mig med de små, bestemor, vil jeg naturligvis komme til Dem. Tro mig, jeg vil gjøre alt for å vise min takknemlighet for dette!» tilføide hun med varme; — «men uten barna kan jeg ikke, bestemor.»

«Nu, gråt ikke!» — Polina tenkte ikke på gråte, hun pleide aldri å felle tårer — «også for kyllingene vil der finnes en plass, hønsehuset er stort. Dessuten er det på tide for dem å begynne på skole. Nu, du reiser altså ikke med nu? Nu, Praskovja, se dig for! Jeg ønsket å gjøre dig godt; men jeg vet jo nok hvorfor du ikke reiser. Jeg vet alt, Praskovja! Denne franskmann vil ikke føre dig til noget godt.»

Polina blev ildrød. Jeg fôr også sammen. Alle vet noget! Det er bare mig som intet vet.

«Nu, nu, bli ikke bedrøvet. Jeg skal ikke bli vidløftig. Bare se til at der ikke skjer noget ondt, forstår du? Du er en forstandig pike; det vilde ellers gjøre mig ondt. Nu, nok, bare jeg ikke hadde fått se eder alle! Gå, farvel!»

«Bestemor, jeg vil følge Dem,» sa Polina.

«Det er ikke nødvendig; la dig ikke forstyrre. I har alle kjedet mig.»

Polina kyste bestemors hånd; men denne trakk hånden tilbake og kyste henne på kinnen.

Da Polina gikk forbi mig, kastet hun et hurtig blikk på mig, men tok straks øinene til sig.

«Nu, lev vel også du, Aleksei Ivanovitsch! Der er en time igjen til toget går. Du er vel også trett av mig, tenker jeg. Der, ta disse femti gullstykker!»

«Takker så meget, bestemor, jeg skammer mig . . .!»

«Nu, nu!» ropte bestemor, og det så energisk og truende at jeg ikke våget å avslå, men tok mot pengene.

«Når du i Moskva går omkring uten plass, så kom til mig, jeg skal anbefale dig et eller annet sted. Nu, pakk dig!»

Jeg gikk til mitt værelse og la mig på sengen. Jeg tror jeg lå en halv time utstrakt på ryggen med hendene under hodet. Katastrofen var allerede brutt inn, der var nok å tenke på. Jeg besluttet mig til ubetinget å tale med Polina den følgende dag. Ah! Franskmannen? Altså er det dog sant! Men hvad knude det da være? Polina og Degrier! O, Gud, hvilken sammenstilling!

Alt dette var simpelthen usannsynlig. Ute av mig selv sprang jeg op for straks å opsøke mr. Astley, og, koste hvad det vilde, få ham til å tale. Han vet sikkert mere om dette enn jeg. Mr. Astley? Se, han er jo også en gåte for mig!

Men plutselig lød der banking på min dør. Jeg ser dit — det er Potapytsch.

«Lille far, Aleksei Ivanovitsch, fruen ber Dem komme til sig.»

«Hvad er det for noget? Hun skal vel reise, er det ikke så? Der er ennu tyve minutter til toget går.»

«Hun er meget urolig, lille far, kan neppe sitte stille. «Fort, fort!» — Det er Dem, lille far; for Kristi skyld, vent ikke med å komme.»

Jeg løp straks ned. Man hadde ført bestemor ut i korridoren. Hun hadde lommeboken i hånden.

«Aleksei Ivanovitsch, gå foran, vi går! . . .»

«Hvorhen, bestemor?»

«Jeg vil ikke kunne leve hvis jeg ikke vinner igjen! Nu, marsj, ingen resonneren! Spillesalen er jo åpen til midnatt?»

Jeg blev aldeles bestyrtet og tenkte mig litt om; men straks hadde jeg fattet min beslutning.

«Som De vil, Antonida Vasiljevna; men jeg går ikke med.»

«Hvorfor det? Hvad skal det bety? Er I ikke riktig kloke allesammen!»

«Som De vil; men jeg vil bakefter komme til å gjøre mig bebreidelser. Jeg vil hverken være vidne eller deltager; skån mig for dette, Antonida Vasiljevna. Der er Deres femti friedrichsdorer tilbake; farvel!» Og jeg la rullen med friedrichsdorene på det lille bord, som bestemors stol var skjøvet hen til, bukket og gikk.

«For noget sludder,» ropte bestemor efter mig; «så la være å gå, jeg skal nok finne veien alene! Potapytsch, gå med mig! Nu, ta fatt og bær!»

Jeg traff ikke mr. Astley og vendte hjem igjen. Sent, klokken var allerede et om natten, fikk jeg av Potapytsch vite hvorledes bestemors dag hadde endt. Hun hadde tapt alt som jeg nylig hadde vekslet for henne, det vil si, i våre penger ennu ti tusen rubler. Den samme polakk som hun nylig hadde gitt to friedrichsdorer, hadde engagert sig hos henne som hennes medhjelper og ledet henne hele tiden under spillet. I begynnelsen, før polakken blev antatt, hadde hun latt Potapytsch sette; men snart jagde hun ham vekk; da var polakken løpet til. Ved et uheldig sammentreff forstod han russisk, ja han

pludret til nød i en blanding av tre sprog så meget at de på en måte forstod hverandre. Bestemor utskjelte ham skånselløst hele tiden, og det uaktet han uavbrutt sa at han «lå utbredt under fruens føtter»; «men hvorledes skulde man kunne sammenligne ham med Dem, Aleksei Ivanovitsch!» sa Potapytsch. «Med Dem omgikkes hun *aldeles som med en herre;* men denne — jeg så det med mine egne øine — Gud staffe mig her jeg står — stjal fra bordet der hos henne. Hun selv grep ham to ganger på fersk gjerning, og hun overfuste ham, overfuste ham med alleslags ord, lille far, ja en gang trakk hun ham endog i håret, det er sant, jeg lyver ikke, så at man omkring begynte å le. Hun har tapt alt, lille far, alt som hun hadde hos sig, alt som De hadde vekslet for henne. Vi førte henne, vår lille mor, hit — hun bad bare om å få en slurk vann, korset sig og gikk til sengs. Kanskje hun var utmattet, hun sovnet straks. Gud sende henne englelige drømmer! Akk, hvad skulde vi i utlandet!» sluttet Potapytsch; «jeg sa at det ikke vilde komme noget godt av det. Når vi nu bare snart var tilbake i vårt Moskva! Og hvad har vi ikke hjemme, i Moskva? Have, blomster som ikke finnes her, duft, eplene holder på å bli modne, rummelig, livlig — men nei; man måtte reise til utlandet! Akk, ja, akk, ja!»

XIII.

Næsten en hel måned er allerede hengått siden jeg rørte ved disse optegnelser, som var påbegynt under innflytelse av hine omenn forvirrede så dog sterke inntrykk. Katastrofen, hvis nærmelse jeg dengang forut ante, var virkelig inntrådt, men hundre ganger plutseligere og mere uventet enn jeg hadde tenkt. Alt var så besynderlig, ubehagelig, ja endog tragisk, i det minste hvad mig angikk. Jeg hadde nogen oplevelser, — som næsten var som undere; i det minste betrakter jeg dem fremdeles således, uaktet de på den annen side, og da især når man tar i betraktning den hvirvelstorm jeg dengang kretset rundt i, i det høieste ikke nettop var så ganske almindelig. Men det underligste for mig var, hvorledes jeg forholdt mig til disse tildragelser. Inntil nu forstår jeg mig ennu ikke selv! Og alt dette er gått forbi som en drøm, — endog min lidenskap, som var sterk og opriktig; men — hvor er det nu blitt av den? I sannhet: undertiden farer den tanke gjennem mitt hode: var jeg ikke den gang gått fra forstanden, og har jeg ikke hele denne tid sittet i et galehus, og kanskje jeg fremdeles sitter der, således at alt dette blott *har syntes* så for mig og fremdeles bare *synes* så.

Jeg samlet og leste mine blader igjennem. — (Hvem vet, kanskje for å overbevise mig om at jeg ikke har skrevet dem i et galehus?) Nu er jeg mutters alene. Høsten nærmer sig, bladene gulner. Jeg sitter i denne kjedelige lille by — o hvor kjedelig de tyske småbyer er — og istedenfor å overveie hvilket skritt jeg nu bør ta, lever jeg under inntrykket av nettop gjennemlevde følelser, under inntrykket av hele denne nylig endte storm, som den gang grep mig og kastet mig inn i denne hvirvel og igjen kastet mig ensteds hen. Somme tider forekommer det mig at jeg fremdeles hvirvles om i denne storm, og at denne storm igjen farer forbi og i forbifarten griper mig med sin vinge, og jeg kommer igjen av lage og taper følelsen av mål og hvirvles rundt, hvirvles rundt, hvirvles rundt . . .

Forresten, kanskje jeg også stanser på en eller annen måte og ophører å hvirvles rundt, hvis jeg så meget som mulig vil gi mig et nøiaktig regnskap angående alt det som er gått for sig i denne måned. Jeg føler mig igjen draget til pennen, da jeg undertiden aldeles ikke har noget å bestille om aftenene. Det er besynderlig, for å ha noget å beskjeftige mig med låner jeg i et herværende elendig bibliotek til lesning romaner av Paul de Cock (i tysk oversettelse!), romaner som jeg næsten ikke kan utstå; men jeg leser dem og — undrer mig over mig selv: det er akkurat som om jeg er redd for at en alvorlig bok eller en eller annen alvorlig beskjeftigelse skal ødelegge fortryllelsen i det som nettop har tildratt sig. Det er akkurat som denne fæle drøm og alle de inntrykk som den har efterlatt, er mig så dyrebart at jeg endog er redd for å røre

ved dem med noget nytt, forat de ikke skal gå op i røk? Er da alt dette så dyrebart for mig, eller hvad er det? Ja, visst er det dyrebart; måskje vil jeg erindre det endog om firti år . . . altså jeg tar mig for å skrive. Forresten kan jeg måskje nu fortelle alt dette til dels også mere kortfattet. Inntrykkene er aldeles ikke de . . .

For det første vil jeg avslutte fortellingen om bestemor. Den følgende dag tapte hun absolutt alt. Således måtte det også gå: den som en gang, når man er av hennes art, kommer på denne vei, den — glir da akkurat som på slede ned fra et snefjell, alltid hurtigere og hurtigere. Hun spilte hele dagen til klokken åtte om aftenen. Jeg var ikke til stede ved hennes spill, jeg vet det bare efter andres beretning.

Polapytsch holdt stand hos henne i spillesalen hele dagen. De polakker som gav bestemor veiledning, skiftet nogen ganger den dag. Hun begynte med at hun jagde bort den polakk som hun dagen før hadde trukket efter håret, og tok en annen; men den annen viste sig å være næsten ennu verre. Efterat hun hadde jagd også denne og tatt igjen den første som ikke var gått bort men hele forvisningstiden hadde holdt sig bak hennes stol og hvert øieblikk hadde stukket sitt hode frem til henne, — blev hun til slutt aldeles fortvilet. Den annen bortjagde polakk vilde heller ikke for nogen pris gå bort; den ene tok plass ved hennes høire side, den annen ved hennes venstre. Hele tiden stredes de og

skjelte hverandre ut for «laidak» (landstryker) og brukte andre polske elskverdigheter; så blev de igjen mere forsonlige, spilte bort penger uten nogen beregning og skaltet og valtet aldeles i det blå. Når de så blev uenige, satte hver av dem på sin side, den ene f. eks. på rødt og den annen på sort. Det endte med at de snudde bestemor rundt og gjorde henne fullstendig forvirret så hun til slutt næsten med tårer henvendte sig til den gamle croupier med bønn om å beskytte henne og jage dem bort. Man jagde dem virkelig straks bort tross deres skrik og protester; de skrek begge på én gang og søkte å bevise at bestemor var skyldig dem penger, at hun hadde bedratt dem og hadde behandlet dem skammelig og simpelt. Den ulykkelige Potapytsch fortalte mig alt dette med tårer den samme aften efter tapet og beklaget sig over at de hadde stoppet sine lommer med penger, at han selv hadde sett at de samvittighetsløst stjal og hvert øieblikk stakk penger i lommen. Den ene bad f. eks. bestemor om fem friedrichsdorer for sin umake og begynte å sette dem på ruletten ved siden av bestemors innsatser. Bestemor vant; men han skrek at det var hans innsats som hadde vunnet, og at bestemor hadde tapt. Da man hadde jagd dem bort, trådte Potapytsch til og meldte at deres lommer var fulle av penger. Bestemor bad straks croupieren om å gjøre anstalter, og hvor meget de begge enn skrek, akkurat som to fangne haner — så kom dog politiet til, deres lommer blev tømte, og pengene gitt tilbake til bestemor. Så lenge hun ikke hadde tapt alt, nød hun hele denne dag både hos croupierene og hos hele spillesalens stab en viss autoritet,

det kunde man se. Litt efter litt blev hun bekjent over hele byen. Alle badegjester av alle nasjoner, almindelige og fornemme, strømmet til for å ta i øiesyn «en gammel russisk grevinne som gikk i barndommen» og som hadde tapt «nogen millioner» på ruletten.

Men bestemor vant meget lite ved det at man befridde henne for de polakker. Istedenfor dem dukket der straks op for å hjelpe henne en tredje polakk, som imidlertid talte russisk aldeles rent og var klædt gentlemansmessig, uaktet han dog hadde noget lakeiaktig ved sig. Han utmerket sig ved uhyre store knebelsbarter og en viss æresfølelse. Også han kyste «fruens fotsåler» og var «utbredt under hennes føtter; men med hensyn til sine omgivelser opførte han sig hovmodig og skaltet og valtet despotisk — kort sagt, med én gang opførte han sig ikke som bestemors tjener, men som hennes herre. Hvert øieblikk, for hver innsats, vendte han sig til henne og svor med de frykteligste eder, at han selv var en «hederlig herre», og at han ikke vilde ta en eneste kopek av bestemors penger. Han gjentok disse eder så ofte at hun til slutt blev ganske uhyggelig til mote. Men da denne herre i begynnelsen virkelig likesom forbedret hennes spill og begynte å vinne, så var det bestemor selv som ikke lenger kunde frigjøre sig fra ham. Efter en times forløp kom de to forrige polakker som var jagd ut av spillesalen, på nytt ved bestemors bord og tilbød igjen sine tjenester, om det bare var som visergutter. Potapytsch svor på at «den hederlige herre» hadde blinket til dem og fått dem dit, og at han endog hadde stukket dem noget i hendene. Da

bestemor ikke hadde spist middag og næsten ikke hadde vært ute av bærestolen, kom virkelig den ene av polakkene beleilig: han løp til kurhusets spisesal som lå ved siden av, og skaffet henne en kopp buljong og efterpå også te. De løp forresten begge to. Men henimot dagens ende, da det var klart for alle at hun hadde tapt sin siste pengeseddel, stod der bak hennes stol hele seks polakker, som man tidligere hverken hadde sett eller hørt om. Da bestemor holdt på å tape sine siste penger, hørte de ikke blott ikke lenger på henne; men de la ikke en gang merke til henne, de trengte sig like forbi henne hen til bordet, grep selv pengene, satte som de selv vilde, stredes og skrek, diskuterte med «den hederlige herre» som dusbror, og den hederlige herre hadde næsten også glemt at bestemor eksisterte. Og selv da bestemor efter å ha tapt alt, om aftenen klokken 8 vendte tilbake til hotellet, selv da kunde ennu tre eller fire polakker ikke beslutte sig til å forlate henne, løp omkring stolen på begge sider og skrek av all kraft og forsikret under hurtig tale at bestemor hadde bedratt dem for noget og måtte betale dem noget igjen. Således holdt de på like til hotellet, hvorfra man til sist eftertrykkelig jagde dem bort.

Efter Potapytschs beregning hadde bestemor den dag i alt spilt bort henimot nitti tusen rubler foruten de penger som hun hadde tapt dagen før. Alle hennes verdipapirer — de fem procents av de innenlandske lån, alle aksjer som hun hadde med sig, hadde hun vekslet den ene efter den annen. Jeg undret mig over at hun hadde holdt ut å sitte alle disse syv til åtte timer i sin stol uten næsten å vike

bort fra bordet; men Potapytsch fortalte at hun tre ganger virkelig begynte å vinne svært meget; men revet med av det nye håp kunde hun ikke holde op. Forresten vet spillere hvorledes et menneske kan sitte næsten et døgn på et og samme sted og spille kort uten å vende øinene til høire eller venstre.

Imidlertid hadde der hele denne dag i hotellet hos oss foregått meget viktige ting. Ennu om morgenen, før klokken elleve, mens bestemor ennu var hjemme, hadde våre, det vil si generalen og Degrier, besluttet sig til å gjøre det siste skritt. Da de hadde fått vite at bestemor ikke tenkte på å reise, men derimot på ny begav sig til spillesalen, kom de alle sammen — undtagen Polina — til hennes værelser til en siste, åpen samtale med henne. Generalen som skalv og var stiv av skrekk ved tanken på de fryktelige følger for ham selv, overdrev endog: efter en halv times inntrengende bønner, og efterat han endog hadde tilstått alt, det vil si all sin gjeld, ja endog sin lidenskap for frk. Blanche — han tapte fullstendig fatningen, anslo generalen plutselig en truende tone, skrek og stampet med foten; han skrek at hun blamerte familien, at hun var en skandale for hele byen, og til slutt . . . til slutt: «De kompromitterer det russiske navn, nådige frue!» skrek generalen, og «for dette er der politi til!» Bestemor jagde ham til sist vekk med stokk — en virkelig stokk. Generalen og Degrier rådslo ennu en gang eller to denne morgen, og det som de beskjeftiget sig med, var om det i virkeligheten ikke var mulig på en eller annen måte å tilkalle politi. Man kunde jo si, at denne ulykkelige, men hederlige gamle dame, som på grunn av sin

høie alder hadde mistet sin forstand, holdt på å spille bort sine siste penger o. s. v. Kort sagt, var det ikke mulig å utvirke et slags opsyn med eller formynderskap for henne? . . . Men Degrier bare trakk på skuldrene, og hans øine lo spotsk over generalen, som snakket sig aldeles bort og løp op og ned i værelset. Til slutt gjorde Degrier en avvergende bevegelse med hånden og forsvant. Om aftenen fikk man vite, at han hadde forlatt hotellet for godt, efterat han i forveien hadde hatt en meget avgjørende og hemmelig samtale med frk. Blanche. Hvad henne angikk, hadde hun allerede samme morgen tatt sine definitive forholdsregler: hun hadde gitt generalen reisepass, og det så eftertrykkelig at hun ikke mere vilde se ham for sine øine. Da generalen løp efter henne til kurhuset og traff henne arm i arm med fyrsten, vilde hverken hun eller fru Cominges kjenne ham. Hele denne dag hadde frk. Blanche prøvd å bearbeide fyrsten for at han dog til sist skulde uttale det avgjørende. Men, o ve! Hun blev hårdt skuffet i sine beregninger angående ham! Denne lille katastrofe inntraff allerede samme aften; det viste sig plutselig at fyrsten var aldeles fattig og endog hadde gjort regning på henne, at han nemlig hos henne skulde få låne penger på en veksel og begynne å spille på ruletten. Blanche jagde ham bort i vrede og lukket sig inne i sitt værelse.

Om morgenen den samme dag gikk jeg til mr. Astley, eller rettere sagt, jeg søkte ham hele formiddagen, men kunde ikke finne ham noget sted. Han var hverken hjemme eller i kurhuset eller i parken. Denne gang spiste han ikke middag i sitt

hotell. Klokken fem fikk jeg plutselig se ham gå fra jernbanestasjonen like til hotell d'Angleterre. Han skyndte sig og syntes å være meget bekymret, uaktet det var vanskelig å avgjøre om det var bekymring eller en slags forlegenhet som hans ansikt gav uttrykk for. Han rakte mig fornøid sin hånd med det vanlige utrop: «Ah!» Han stanset dog ikke på veien, men fortsatte sin vei med temmelig raske skritt. Jeg slo følge med ham; men hvorledes han enn var i stand til å svare mig, så kom jeg mig ikke til å spørre ham om noget. Dessuten generte jeg mig fryktelig for å begynne å tale om Polina; han selv spurte ikke med et ord om henne. Jeg fortalte ham om bestemor; han hørte opmerksomt og alvorlig på mig og trakk på skuldrene.

«Hun vil spille bort alt,» bemerket jeg.

«O, ja,» svarte han, «hun gikk igjen for å spille nettop da jeg reiste, og derfor visste jeg også bestemt, at hun vilde tape. Hvis jeg får tid, vil jeg gå til spillesalen og se på, for da er det interessant.»

«Hvor har De vært på Deres reise?» ropte jeg forbauset over at jeg ennu ikke hadde spurt om det.

«Jeg har vært i Frankfurt.»

«I forretninger?»

«Ja, i forretninger.»

Nu, hvad skulde jeg så mere spørre om? Forresten, jeg gikk fremdeles ved siden av ham; men han vendte sig mot det hotell, som lå på vår vei. «Des quatre saisons,» nikket og forsvant. Efterat jeg var kommet hjem, blev det litt efter litt klart for mig at selv om jeg fikk tale med ham i to timer, vilde jeg absolutt intet få vite, fordi . . . jeg ikke

hadde noget å spørre ham om! Ja, i sannhet, så er det! Jeg vilde på ingensomhelst måte kunne forme mine spørsmål.

Hele denne dag dels spaserte Polina med barna og barnefrøkenen i parken, dels satt hun hjemme. For lang tid siden hadde hun begynt å undgå generalen, og hun talte næsten ikke med ham, i det minste om alvorlige ting. Jeg hadde allerede lenge merket det. Men da jeg visste i hvilken situasjon generalen idag befant sig, tenkte jeg at han ikke kunde undgå henne, det vil si, mellem dem måtte det komme til viktige forklaringer angående familieanliggender. Dog, da jeg efter å være kommet tilbake til hotellet efter min samtale med mr. Astley møtte Polina med barna, så jeg i hennes ansikt den mest uforstyrrede ro, som om alle familiestormer ikke berørte henne i ringeste grad. På min hilsen svarte hun med et nikk. Aldeles oprørt kom jeg hjem til mig selv.

Det er sant, jeg undgikk å tale med henne, og ikke en eneste gang hadde jeg truffet henne siden historien med hr. og fru Wurmerhelm. I dette stykke var jeg til dels viktig og egensindig; men jo lenger tiden gikk, desto mere opstod der hos mig en virkelig uvilje. Selv om hun ikke holdt det minste av mig, skulde hun dog ikke, syntes jeg, tre mine følelser så under føtter eller motta mine tilståelser med sådan forakt. Hun vet jo at jeg virkelig elsker henne; hun har jo selv tålt, tillatt mig å tale med henne derom! Det er sant, det begynte litt underlig med oss. For nogen tid siden, det er allerede lenge siden nu, et par måneder omtrent, begynte jeg å legge merke til at hun vilde gjøre

mig til sin venn og fortrolige, og at hun til dels allerede prøvde på å gjøre det. Men dette lyktes av en eller annen grunn ikke. Istedenfor det opstod det underlige forhold som nu består; derfor begynte jeg så å tale med henne. Men hvis min kjærlighet var henne motbydelig, hvorfor forbød hun mig da ikke likefrem å tale om den?

Hun forbød det ikke; selv opfordret hun mig undertiden til å tale, og . . . naturligvis gjorde hun det for å spotte. Jeg vet det for visst, jeg har nøie bemerket det — hun fant behag i når hun først hadde hørt på mig og tirret mig til smerte, da plutselig å overraske mig med et utfall av den høieste forakt og likegyldighet. Og hun vet jo at jeg ikke kan leve uten henne. Se, det er nu hengått tre dager siden historien med baronen, og jeg kan ikke lenger utholde vår «skilsmisse». Da jeg møtte henne ved kurhuset, begynte mitt hjerte å slå så jeg blev blek. Men hun vilde ikke kunne leve uten mig! Hun behøver mig — og kan det, kan det være mulig at jeg bare skal være bajass?

Hun bærer på en hemmelighet — det er klart! Hennes samtale med bestemor har såret mitt hjerte. Jeg hadde jo tusen ganger opfordret henne til å være opriktig mot mig, og hun visste også at jeg virkelig var rede til å late mitt liv for henne. Men hun avferdiget mig alltid næsten med forakt, eller istedenfor å ofre mitt liv som jeg tilbød henne, — fordret hun av mig sådanne historier som den gang med baronen! Er kanskje ikke det oprørende? Består virkelig hele verden for henne i denne franskmann? Men mr. Astley? Nei, her blev

saken absolutt uforståelig, men imidlertid — o Gud, hvor jeg pintes!

Da jeg kom hjem, grep jeg i et anfall av raseri pennen og skrev i hast følgende til henne:

«Polina Aleksandrovna, jeg ser tydelig at avgjørelsen, som naturligvis også vil berøre Dem, er kommen. For siste gang gjentar jeg: behøver De mitt liv eller ikke? Hvis jeg kan være nyttig for Dem, det være til hvad som helst — så disponer over mig; imidlertid sitter jeg på mitt værelse i det minste største delen av dagen og går ingen steds hen. Om nødvendig — skriv til mig eller send bud efter mig.»

Jeg forseglet brevet og sendte det avsted med korridortjeneren med pålegg om å levere det til henne personlig. Jeg ventet ikke noget svar; men efter tre minutters forløp vendte tjeneren tilbake med den beskjed, at «hun bad hilse».

Ved syvtiden blev jeg kalt til generalen.

Han var i sitt kabinett, han var klædt som han var i ferd med å gå ut. Hatten og stokken lå på sofaen. De jeg kom inn, forekom det mig at han stod midt i værelset med benene ut fra hverandre, med senket hode og talte høit med sig selv. Men straks han fikk se mig, — styrter han mot mig næsten med et skrik, så jeg uvilkårlig vek tilbake og var nær ved å ville flykte; men han grep mig med begge hender og trakk mig bort til sofaen, bragte mig til sæte like overfor sig i en lenestol, og uten å slippe mine hender begynte han med skjelvende leber, med tårer, som begynte å blinke i hans øienvipper, med bønnfallende stemme:

«Aleksei Ivanovitsch, frels mig, frels mig, skån mig!»

Jeg kunde lenge ikke forstå noget; han talte uavlatelig, talte, talte og gjentok hele tiden: «Skån mig, skån mig!» Til sist gjettet jeg på at han ventet et eller annet råd av mig; eller rettere sagt, forlatt av alle, i sorg og uro, var han kommen til å huske på mig og hadde sendt bud efter mig bare for å få tale, tale, tale.

Han var fra forstanden, i det minste var han i høieste grad ute av fatning. Han slo hendene sammen og var ferdig til å kaste sig på kne for mig for å be mig at — ja, hvad tror I? — at jeg straks skulde gå til frk. Blanche og bevege henne, overtale henne til å vende tilbake til ham og gifte sig med ham.

«Men jeg ber, general,» ropte jeg, «frk. Blanche har jo like til nu måskje ennu ikke en gang lagt merke til mig? Hvad kan jeg da gjøre?»

Men alle innvendinger var forgjeves; han forstod ikke hvad man sa til ham. Han kom også til å tale om bestemor; men det var bare fryktelig usammenhengende; han hang ennu fremdeles fast ved den tanke å sende bud efter politi.

«Hos oss, hos oss,» begynte han, idet han plutselig fikk et anfall av vrede, — «med ett ord, hos oss, i en velordnet stat, hvor der er øvrighet, vilde man straks sette sådanne gamle kvinner under formynderskap! Ja, min herre, ja,» fortsatte han idet han falt over i en skjelvende tone, sprang op, begynte å gå op og ned i værelset; — «det visste De vel ennu ikke, min herre,» — han vendte sig til en innbilt herre i en krok av værelset, «se, De vet det

ikke, ja . . . hos oss bøier man slike gamle kvinner krum, bøier dem krum, krum, ja, min herre! O, pokker ta!»

Og han kastet sig igjen på sofaen; men efter et øieblikks forløp begynte han næsten hulkende med tunge åndedrag å fortelle mig, at frk. Blanche kun av den grunn ikke vilde gifte sig med ham, fordi bestemor var kommen istedenfor telegram, og at det nu allerede var klart, at han ingen arv vilde få. Han syntes å tro, at jeg ennu ikke visste noget om det. Jeg begynte å tale om Degrier; men han gjorde et avvisende vink med hånden:

«Han er reist! Alt mitt er pantsatt hos ham; jeg er utarmet. De penger som De bragte . . . de penger, — jeg vet ikke hvor meget der er igjen, syv hundre francs eller så, og det er alt, min herre, se det er alt, og hvad der vil skje videre, vet jeg ikke, vet jeg ikke, min herre! . . .»

«Hvorledes vil De få gjort op regningen her i hotellet?» ropte jeg forskrekket, — og . . . hvad vil det senere bli til?»

Han så tankefull hen for sig, men syntes ikke å forstå noget, kanskje han ikke hadde hørt hvad jeg sa. Jeg prøvde å tale om Polina Aleksandrovna, om barna; han sa da hurtig: «Ja! Ja!» Men straks begynte han igjen å tale om fyrsten, om at nu reiste Blanche med ham, og da . . . og da, «hvad skal jeg så gjøre, Aleksei Ivanovitsch?» sa han, idet han plutselig vendte sig mot mig, — «jeg sverger ved Gud! Hvad skal jeg da gjøre, — si, dette er jo utakknemlighet! Dette er jo utakknemlighet!»

Til sist strømmet strie tårer ned av hans øine.

Det var intet mere å gjøre med et sådant men-

neske; det var også farlig å la ham være alene; han var jo i stand til å gjøre en ulykke på sig. Forresten kom jeg mig på en eller annen måte løs fra ham; men jeg lot barnefrøkenen vite at hun rett ofte måtte se til ham, og jeg talte tillike med korridortjeneren, et meget fornuftig ungt menneske; han lovte også for sitt vedkommende å se til ham.

Jeg hadde neppe forlatt generalen før Potapytsch kom til mig med bud om å komme til bestemor. Klokken var åtte, og hun var just vendt tilbake fra spillesalen efter det endelige tap. Jeg begav mig til henne; den gamle satt i sin stol, utmattet og øiensynlig syk. Marfa rakte henne en kopp te, som hun næsten med makt måtte få henne til å drikke. Både bestemors stemme og hennes måte å tale på hadde tydelig forandret sig.

«God dag, lille far, Aleksei Ivanovitsch,» sa hun langsomt, idet hun alvorlig bøide hodet, — «undskyld at jeg ennu en gang forstyrrer dig; tilgi et gammelt menneske! Jeg har nu efterlatt alt der borte, næsten hundre tusen rubler. Du gjorde rett i at du igår ikke gikk med mig. Nu er jeg aldeles uten penger, ikke en kopek igjen. Jeg vil ikke bli her et minutt lenger, klokken halv ti reiser jeg. Jeg har sendt bud til denne din engelskmann, Astley, eller hvad han heter, jeg vil be ham om tre tusen francs på en uke. Tal du med ham forat han ikke skal tro noget og avslå. Jeg er ennu nokså rik. Jeg har tre godser og to hus. Og penger finnes nok også; jeg tok ikke alt med. Jeg sier dette forat han ikke skal ha nogen slags betenkeligheter. Ah, der er han jo! Man kan se at det er et godt menneske.

Mr. Astley hadde skyndt sig til bestemor på hennes første anmodning. Uten å betenke sig det minste og uten å tale meget, utbetalte han henne straks tre tusen francs mot en veksel, som bestemor underskrev. Efterat saken var avgjort bukket han og skyndte sig å gå.

«Og gå også du nu, Aleksei Ivanovitsch. Jeg har en god time igjen — jeg vil legge mig, mine ben gjør så ondt. Du må ikke dadle mig, gamle tåpe. Nu skal jeg ikke mere anklage unge mennesker for lettsindighet, og hin ulykkelige, eders general, vilde det også være synd nu å anklage. Penger vil jeg dog ikke gi ham, således som han vil; ti — han er i mine øine skrekkelig dum; men — heller ikke jeg, gamle tåpe, er klokere enn han. I sannhet, Gud hjemsøker også i alderdommen og straffer stoltheten. Nu, adjø! Marfuscha, løft mig!»

Jeg vilde dog følge bestemor på banen. Dessuten befant jeg mig i en slags forventning, jeg trodde stadig at noget straks skulde skje. Jeg kunde ikke sitte hjemme. Jeg gikk ut i korridoren, ja, jeg gikk også et øieblikk ut for å spasere litt i alléen.

Mitt brev til henne var tydelig og bestemt; men den inntrådte katastrofe er naturligvis avgjørende. I hotellet fikk jeg høre om Degriers avreise. Til syvende og sist — hvis hun forsmår mig som venn, så forsmår hun mig kanskje ikke som tjener. Behøver hun mig, om det bare er som visergutt, så vil jeg nok være henne til nytte også på annen måte.

Til den tid toget skulde gå, var jeg løpet til jernbanestasjonen og fikk plasert bestemor. De fikk alle sitte i en særskilt familiekupé. «Takk skal du

ha, lille far, for din uegennyttige deltagelse,» sa hun til mig ved avskjeden, — «og si Praskovja det som jeg snakket med henne om igår — jeg vil vente henne.»

Jeg vendte hjem. Da jeg gikk forbi generalens kabinett, møtte jeg barnefrøkenen og fikk da høre om generalen. — «Akk, lille far, der feiler ham intet,» svarte hun vemodig. Allikevel gikk jeg til ham; men i kabinettets dør blev jeg stående aldeles forskrekket. Frk. Blanche og generalen lo om kapp over noget. Fru Cominges satt der på sofaen. Generalen var øiensynlig ute av sig selv av glede, sa alle slags urimelige ting og brøt igjen ut i en langvarig, nervøs latter, hvorved hele hans ansikt la sig i utallige rynker, og hans øine forsvant ensteds hen. Senere fikk jeg vite av Blanche selv at hun, efterat hun hadde jagd fyrsten og hadde fått høre om generalens gråt, hadde fått i sinne å trøste ham for et øieblikk. Men den stakkars general visste ikke at i denne stund blev hans skjebne avgjort, og at Blanche allerede hadde begynt å pakke sine saker for å reise til Paris med første morgentog den følgende dag.

Efter å ha stått litt ennu på terskelen til generalens kabinett besluttet jeg mig til ikke å gå inn og fjernet mig derfor uten å bli bemerket. Da jeg var steget op og hadde åpnet døren til mitt værelse, fikk jeg i halvmørket plutselig se en figur, som satt på en stol i kroken ved vinduet. Hun reiste sig ikke da jeg viste mig. Jeg gikk hurtig hen til henne, betraktet henne og — jeg kunde ikke få trekke pusten: det var Polina.

XIV.

Jeg utstøtte et skrik.

«Hvad er det? Hvad er det da?» spurte hun på en forunderlig måte.

«Hvorledes? De? Her, hos mig!»

«Når jeg kommer, så kommer jeg «helt». Det er min vane. Det skal De straks se; tænd lyset!»

Jeg tendte lys. Hun reiste sig, gikk hen til bordet og la for mig et åpnet brev.

«Les det!» befalte hun.

«Det, det er Degriers hånd!» ropte jeg idet jeg grep brevet. Mine hender skalv og linjene hoppet for mine øine. Jeg har glemt de nøiaktige uttrykk i brevet; men så var det — om ikke ord til annet, så i det minste tanke for tanke:

«Frøken,» skrev Degrier, «ubehagelige omstendigheter har tvunget mig til ufortøvet å reise. De har visst selv bemerket, at jeg med flid undgikk et definitivt opgjør med Dem så lenge alle omstendigheter ikke var opklaret. Den gamle (de la vieille dame) dames ankomst, Deres slektning, og hennes meningsløse handlemåte har gjort ende på mine betenkeligheter. Mine egne ødelagte formuesomstendigheter forbyr mig absolutt fremdeles å nære de

behagelige forhåpninger, som jeg nogen tid har latt mig beruse av. Jeg beklager det som er skjedd, men jeg håper at De i min opførsel ikke vil finne noget som er uverdig for en gentleman og et hederlig menneske (gentilhomme et honnête homme). Da jeg har tapt næsten alle mine penger ved den gjeld Deres stefar står i til mig, finner jeg mig absolutt nødt til å benytte mig av det som er levnet mig: jeg har latt mine venner i Petersburg vite, at de straks skal skride til salg av de eiendommer som er pantsatt til mig; dog, da jeg vet at Deres lettsindige stefar har forødt Deres egne penger, har jeg besluttet mig til å eftergi ham femti tusen francs og å tilbakegi ham en del av de pantsatte eiendommer inntil denne sum, således at De har mulighet for å få igjen alt De har tapt, idet De kan fordre Deres penger av ham ad rettslig vei. Jeg håper, frøken, at min handlemåte under sakenes nuværende stilling vil være Dem av megen nytte. Jeg håper også at jeg ved denne handlemåte fullt ut opfyller en hederlig og adelig manns plikt. Vær forvisset om at minnet om Dem evig vil være innpreget i mitt hjerte!

«Nu, hvad, dette er klart altsammen,» sa jeg, idet jeg vendte mig til Polina, «kunde De virkelig ha ventet noget annet,» tilføide jeg med uvilje.

«Jeg har ikke ventet noget,» svarte hun tilsynelatende rolig; men der var noget som bevet i hennes stemme. «Jeg har for lenge siden fattet min beslutning; jeg hadde lest hans tanker og visste hvad han tenkte. Han trodde, at jeg søkte . . . at jeg vilde insistere på . . .» Hun stanset og talte ikke til ende, bet sig i leben og taug. «Jeg har med

flid fordoblet min forakt for ham,» begynte hun igjen, «jeg hadde ventet hvad der vilde komme fra hans side. Hvis der var kommet telegram om arven, vilde jeg ha slengt i ham hvad denne idiot, min stefar, skyldte ham og jagd ham vekk! Allerede lenge, ja lenge har jeg hatet ham. O, hvor anderledes var han ikke før, tusen ganger anderledes, men nu, men nu! . . . O, med hvilken lykke vilde jeg ikke nu slenge disse femti tusen i hans simple fjes og spytte på ham . . . og ja, jeg vilde spytte, spytte!»

«Men papiret — det av ham tilbakesendte gjeldsbevis på femti tusen, det er jo hos generalen? Ta det og send det til Degrier.»

«O, nei da, nei da!»

«Ja, det er sant, det er sant, det går ikke an! Og hvad er nu generalen i stand til? Og bestemor?» ropte jeg plutselig.

Polina så likesom distré og utålmodig på mig.

«Hvorfor tale om bestemor?» sa hun ergerlig, — «jeg kan ikke reise til henne . . . og jeg vil ikke be nogen om tilgivelse,» tilføide hun irritert.

«Hvad skal man da gjøre?» ropte jeg, «og hvorledes, hvorledes kunde De elske Degrier! Å, den nederdrektige fyr, den simple fyr! Jeg skal drepe ham i duell, hvis De vil! Hvor er han nu?»

«Han er i Frankfurt, han blir der tre dager.»

«Bare et ord av Dem, og jeg reiser, imorgen, med det første tog,» fortsatte jeg i min tåpelige iver.

Hun begynte å le.

«Hvad vil De gjøre, hvis han sier: Gi mig først mine femti tusen francs tilbake. Hvorfor skulde

han egentlig slåss med Dem? . . . For noget snakk!»

«Men hvorfra, hvorfra skal man få de femti tusen francs,» gjentok jeg, idet jeg skar tenner, — som om det plutselig hadde vært mulig å stampe dem op av jorden. «Hør: Mr. Astley?» spurte jeg, idet jeg vendte mig mot henne med en forunderlig idé, som kom op i mig.

Hennes øine lynte.

«Hvad for noget, vil *du selv* at jeg skulde gå fra dig til denne englender!» sa hun, idet hun med et gjennemborende blikk så mig i ansiktet og lo bittert. For første gang i livet sa hun du til mig.

Det så ut som hun et øieblikk blev svimmel av bevegelse, og plutselig satte hun sig på sofaen som i avmakt.

Jeg følte mig som et lyn skulde være faret gjennem mig; jeg stod der og trodde ikke mine egne øine, trodde ikke mine egne øren! Hvad, altså mig elsker hun! Hun kom til *mig* og ikke til mr. Astley. Hun, en ung pike, kom alene til mig i mitt værelse i hotellet — hun kompromitterte sig altså for hele verden — og jeg, jeg står foran henne og forstår ennu intet!

En vill tanke fôr gjennem mitt hode.

«Polina! Gi mig bare én time! Vent her bare én time og — jeg skal snart være her igjen! Det . . . det er nødvendig! Du skal se! Bli her, bli her!»

Og jeg løp ut av værelset uten å svare på hennes forbausede, spørrende blikk; hun ropte noget efter mig; men jeg vendte mig ikke.

Ja, undertiden kan den villeste tanke, den tilsynelatende umuligste tanke i den grad sette sig fast

i ens hode, at man til sist anser dem for noget realisabelt . . . Men ikke nok med det: hvis en idé er forent med et sterkt, lidenskapelig ønske, holder man det en annen gang til sist for noget fatalt, nødvendig, forutbestemt, for noget som må være så og må skje! Måskje her er ennu noget annet med i spillet, en kombinasjon av forutfølelse, en eller annen usedvanlig viljekraft, en selvforgiftning av ens egen fantasi eller noget sådant, — jeg vet ikke; men med mig skjedde der denne aften noget som jeg aldri i mitt liv vil glemme, noget likesom et under. La være at det fullstendig kan forklares aritmetisk, men ikke desto mindre — for mig står det ennu den dag i dag som et under. Og hvorfor, hvorfor hadde denne overbevisning den gang satt sig så dypt og fast i mig, og det fra lang tid tilbake? Det er sant, jeg hadde ikke — jeg gjentar det — tenkt over dette som en mulighet der som andre kan skje — eller følgelig ikke kan inntreffe; men som noget sådant som absolutt ikke kan hende!

Klokken var et kvarter på elleve; jeg gikk inn i spillesalen med et så fast håp og på samme tid i en så ophisset sinnsstemning som jeg ennu aldri hadde følt. I spillesalene var det ennu nokså mange mennesker, om enn færre enn om morgenen.

Tilbake ved spillebordene ved ellevetiden blir bare de ekte, fortvilte spillere, for hvilke der på badestedene kun eksisterer én ting, ruletten, og som er kommet for den alene, som lite legger merke til hvad der foregår omkring dem, og som hele sesongen ikke interesserer sig for noget annet, men bare spiller fra morgen til aften og sikkert vilde være beredt til å spille hele natten til daggry, hvis

det bare var mulig. Og alltid går de uvillig bort når ruletten lukkes klokken tolv. Og når den eldste croupier før lukningen litt før klokken tolv utroper: «De tre siste innsatser, mine herrer!» da er de mangen gang ferdig til å sette alt som de har i lommen, på disse tre siste spill — og, i virkeligheten taper de da det meste. Jeg gikk hen til det samme bord hvor bestemor for ikke lenge siden hadde sittet. Det var ikke særlig trangt, så jeg snart fikk en stående plass ved bordet. Like foran mig på det grønne klæde stod ordet: «*Passe*».

«*Passe*» — det er tallrekken fra nitten inklusiv til seks og tredve. Den første rekke fra én til atten inklusiv kalles «*Manque*». Men hvad angikk det mig? Jeg gjorde ingen beregninger, jeg hørte ikke engang på hvilket tall sist hadde vunnet, og jeg forhørte mig ikke om det da jeg begynte å spille — således som enhver noget beregnende spiller vilde ha gjort. Jeg trakk alle mine tyve friedrichsdorer frem og kastet dem på *passe*, som jeg hadde like for mig.

«To og tyve!» ropte croupieren.

Jeg hadde vunnet, og igjen satte jeg alt det som jeg hadde før, og gevinsten.

«En og tredve!» ropte croupieren. Atter gevinst. I det hele hadde jeg altså nu åtti friedrichsdorer. Jeg satte alle åtti på de tolv midterste tall (tredobbelt gevinst, men to chancer imot mig) — hjulet dreides og fire og tyve kom ut. Man la hen til mig tre ruller à femti friedrichsdorer samt ti gullstykker; ialt hadde jeg nu to hundre friedrichsdorer sammen med de første.

Jeg var som i feber og la hele denne haug pen-

ger på rødt, — og plutselig kom jeg til besinnelse! Og kun én gang hele denne aften, under hele spillet, kom en viss skrekk over mig med kulde og skjelven i hender og føtter. Med forferdelse følte jeg og kom i dette øieblikk til bevissthet om hvad det vilde bety for mig å tape. Hele mitt liv stod i innsatsen.

«Rødt!» ropte croupieren — og jeg trakk pusten lettere; jeg hadde en følelse av at maur av ild krøp over hele mitt legeme. Man betalte mig med banknoter. I alt hadde jeg altså fire tusen floriner og åtti friedrichsdorer. — Jeg kunde ennu følge beregningen.

Derpå, husker jeg, satte jeg to tusen floriner på de tolv midterste tall og tapte; jeg satte mit gull og åtti friedrichsdorer og tapte. Da kom et raseri over mig: jeg tok de siste to tusen som jeg hadde igjen, og satte dem på de tolv første tall — på lykke og fromme, i det blå, uten beregning! Forresten, der fulgte et øieblikks forventning som med sitt inntrykk kunde ligne den følelse madame Blanchard følte da hun i Paris styrtet fra luftballongen ned til jorden.

«Fire!» ropte croupieren. I alt hadde jeg igjen med innsatsen seks tusen floriner. Jeg følte mig nu som seierherre, jeg fryktet nu intet og kastet fire tusen floriner på sort. Omtrent ti spillere satte nu likesom jeg sine innsatser på sort. Croupierene så på hverandre og vekslet nogen ord. Rundt omkring snakket man om og ventet på resultatet.

Sort kom ut. Jeg husker nu ikke lenger beregningene eller rekkefølgen av mine innsatser. Jeg

husker bare som i drømme at jeg allerede hadde vunnet, tror jeg, omtrent seksten tusen floriner. Plutselig tapte jeg efter tre uheldige spill tolv tusen av dem; så skjøv jeg de siste fire tusen på «passe» — men jeg følte næsten intet med dette, jeg ventet bare, rent mekanisk, uten tanker — og jeg vant igjen; derpå vant jeg ennu fire ganger i rad. Jeg husker bare at jeg samlet inn penger i tusenvis; jeg erindrer at de tolv midterste tall kom oftest ut, hvorfor jeg holdt mig til dem. De kom temmelig regelmessig ut — i ethvert fall tre, fire ganger i rad, så forsvant de to ganger og så kom de igjen tre eller fire ganger efter hverandre. Denne forunderlige regelmessighet treffer man undertiden i spillet — og det er det som forvirrer de inkarnerte spillere som gjør sine beregninger med blyanten i hånden. Og hvilke skrekkelige puss spiller ikke skjebnen undertiden her!

Jeg tror at der ikke var hengått mere enn en halv time siden jeg var kommen inn i salen. Plutselig underrettet croupieren mig om at jeg hadde vunnet tredve tusen floriner, og at ruletten, da banken på én gang ikke utbetaler mere, følgelig vilde bli lukket til den følgende morgen. Jeg grep alt mitt gull, tømte det i mine lommer, tok alle banknotene og gikk straks til det annet bord i den annen sal, hvor der også var en rulett; hele skaren strømmet efter mig. Her gjorde man straks plass for mig, og jeg begynte igjen å sette på slump, uten beregning. Jeg forstår ikke hvad det var som frelste mig.

Undertiden begynte forresten en beregning å demre i mitt hode. Jeg festet mig til visse sifre og

chancer; men snart forlot jeg dem og satte igjen rent ubevisst. Jeg må ha vært meget distré; jeg husker at croupierene nogen ganger korrigerte mitt spill. Jeg gjorde grove feil. Mine tinninger var våte av sved, og mine hender skalv. Her kom også polakker løpende til for å tilby sine tjenester; men jeg hørte ikke på nogen av dem. Lykken forlot mig ikke. Plutselig lød der omkring mig høi samtale og latter. «Bravo, bravo!» ropte alle, nogen begynte endog å klappe i hendene. Også her hadde jeg vunnet tredve tusen floriner, og banken blev også her lukket til den følgende dag.

«Gå bort, gå bort!» hvisket en stemme til høire. Det var en jøde fra Frankfurt; han hadde hele tiden stått ved siden av mig og vært mig behjelpelig under spillet, tror jeg.

«For Guds skyld gå bort!» hvisket en annen stemme i mitt venstre øre. Jeg så mig flyktig omkring. Det var en meget beskjedent, men anstendig klædt dame på omtrent tredve år med et sykelig blekt, trett ansikt, som dog ennu bar spor av hennes fordums vidunderlige skjønnhet. I dette øieblikk stoppet jeg nettop i mine lommer alle banknotene, som jeg krøllet sammen, og samlet sammen det gull som lå igjen på bordet. Da jeg tok den siste gullrulle på femti friedrichsdorer, lyktes det mig, aldeles ubemerket, å stikke den i hånden på den bleke dame; jeg fikk en uimotståelig lyst til å gjøre det, og hennes tynne, magre fingrer, husker jeg, trykte min hånd fast som tegn på hennes varme takknemlighet. Alt dette gikk for sig i et øieblikk.

Efter å ha samlet alt gikk jeg over til trente et quarante. Ved trente og quarante satt et aristokratisk publikum. Dette er ikke rulett, det er kortspill: Her garanterer banken for hundre tusen thaler på én gang. Den høieste innsats er også her fire tusen floriner. Jeg kjente aldeles ikke dette spill, jeg visste næsten ikke en eneste sats undtagen rødt og sort, som også bruktes her. Dertil holdt jeg mig. Hele spillesalen trengte sig om mig. Jeg husker ikke om jeg en eneste gang mens dette stod på, tenkte på Polina. Jeg følte den gang en ubetvingelig nydelse i å ta og samle sammen banknotene, som hopet sig op foran mig.

Det var virkelig akkurat som lykken drev mig. Denne gang inntraff der likesom med hensikt en omstendighet som nok ofte forresten gjentar sig i spill: lykken hefter sig for eksempel ved rødt og forlater den ikke en ti, ja tyve ganger i rad. Jeg hadde forleden hørt at i den foregående uke var rødt kommet ut to og tyve ganger i rad; man erindret overhodet ikke et sådant tilfelle på ruletten, og man talte om det med forundring. Naturligvis forlater alle straks rødt, og allerede efter ti ganger setter for eksempel næsten ingen på den farve. Men også på sort, den motsatte farve av rødt, setter da ingen av de erfarne spillere. Den erfarne spiller vet hvad denne «egensindighet av skjebnen» betyr. Det kunde for eksempel synes så at efter seksten ganger rødt ligger det syttende spill ufeilbarlig på sort. Begynnerne kaster sig da i mengdevis over det, fordobler og tredobler innsatsene og ruinerer sig i forferdelig grad.

Men jeg holdt mig av en forunderlig egensindig-

het med flid til rødt, da jeg hadde merket at det var kommet ut syv ganger i rad. Jeg er overbevist om at her var egenkjærlighet halvt med i spillet: jeg vilde forbause tilskuerne ved min avsindige vågsomhet, og — o, det var en uhyggelig følelse — jeg husker nøie, at en fryktelig tørst efter å våge plutselig virkelig behersket mig uten nogen utfordring av egenkjærligheten. Kanskje det kom av at min sjel som hadde vært skueplassen for så mange følelser, ikke blev tilfredsstillet men bare mere ophisset av dem og fordret ennu større stimulanser, alltid sterkere og sterkere, inntil der inntrådte fullstendig utmattelse. Og i sannhet, jeg lyver ikke, hvis spillereglementet hadde tillatt å sette femti tusen floriner på én gang, jeg vilde forvisst ha satt dem. Rundt omkring ropte man at det var vanvittig siden rødt allerede var kommet ut fjorten ganger!

«Herren har allerede vunnet hundre tusen floriner,» lød en stemmme ved siden av mig.

Da kom jeg plutselig til besinnelse. Hvorledes? Jeg hadde denne aften vunnet hundre tusen floriner! Hvortil behøvde jeg mere? Jeg kastet mig over banknotene, stoppet dem i lommen uten å telle, skrapte mitt gull sammen, alle ruller, og løp ut av spillesalen. Omkring mig lo alle, da jeg gikk gjennem salene, og de så de fullstoppede lommer og min gang, som var usikker på grunn av gullets tyngde. Jeg tror at det veide meget mere enn et halvt pud*). Flere hender strakte sig mot mig; Jeg gav

---

*) Over 8 kilo.

i nevevis, så meget som hånden fikk fatt i i lommen. To jøder stanset mig ved utgangen.

«De er dristig! De er meget dristig!» sa de til mig; — «men reis absolutt bort imorgen tidlig, så tidlig som mulig, ellers vil De spille alt bort igjen . . .»

Jeg hørte ikke på dem. Alléen var mørk, så det ikke var mulig å se en hånd for sig. Til hotellet var det omtrent en halv kilometer. Jeg har aldri vært redd for tyver eller røvere, ikke en gang som liten gutt; jeg tenkte heller ikke nu på sådanne. Forresten husker jeg ikke hvad jeg tenkte på underveis; jeg hadde ingen tanker. Jeg følte bare en gresselig nydelse — av hell, seier, makt — jeg vet ikke hvorledes jeg skal uttrykke det. Også billedet av Polina fôr hurtig forbi mitt indre blikk. Jeg erindret og var mig bevisst, at jeg var på veien til henne, at jeg straks vilde vise henne . . . men jeg husket knapt hvad hun nylig hadde sagt til mig, og hvorfor jeg var gått derhen og alle de følelser som jeg nylig — for en halv time siden hadde vært gjenstand for — alt dette syntes nu som noget forlengst forbigangent, tilendebragt, foreldet, — som vi ikke lenger skal tenke mere på, fordi alt nu begynner fra nytt av. Næsten ved enden av alléen falt der plutselig en skrekk over mig: «hvad, om man nu slår mig ihjel og røver mig!» For hvert skritt vokste skrekken dobbelt. Jeg næsten løp. Plutselig, ved enden av alléen, strålte med ett hele vårt hotell med sine utallige lys, — Gud skje lov: jeg var hjemme!

Jeg løp op i min etasje og åpnet hurtig døren. — Polina var der, hun satt på min sofa med det tendte

lys foran sig med armene over kors. Med forundring så hun på mig, og naturligvis må jeg i dette øieblikk ha sett nokså underlig ut. Jeg stanset foran henne og begynte å kaste hele mengden av mine penger op på bordet.

XV.

Jeg husker at hun betraktet mitt ansikt meget opmerksomt, dog uten å røre sig fra sin plass eller forandre stilling.

«Jeg har vunnet to hundre tusen francs,» ropte jeg, idet jeg kastet den siste rull op på bordet. En svær haug med banknoter og gullruller bedekte hele bordet; jeg kunde ikke få mine øine bort fra den; imellem glemte jeg Polina aldeles. Så begynte jeg å bringe orden i disse hauger av banknoter, la dem sammen, og så la jeg gullet for sig i en egen haug, så lot jeg alt ligge og begynte å gå med hurtige skritt op og ned i værelset, henfalt i tanker, og så gikk jeg med ett igjen hen til bordet og begynte igjen å telle pengene. Plutselig styrtet jeg, som om jeg kom til besinnelse, hen til døren og låste den hurtig, to ganger vridde jeg nøkkelen om. Så stanset jeg igjen, hensunken i tanker, foran min lille koffert.

«Skal jeg legge pengene i kofferten til imorgen?» spurte jeg Polina, idet jeg plutselig vendte mig til henne; jeg kom med ett til å huske på henne. Hun satt stadig, uten å bevege sig, på det samme sted; men hennes blikk fulgte mig opmerksomt. Der var

noget underlig i hennes ansiktsuttrykk; jeg syntes ikke om det uttrykk! Jeg tar ikke feil når jeg sier at der lå hat i det.

Jeg gikk hurtig hen til henne.

«Polina, se her er fem og tyve tusen floriner, — det er femti tusen francs, ja endog mere. Ta dem og kast dem imorgen i ansiktet på ham.»

Hun svarte mig ikke.

«Hvis De vil, skal jeg bringe ham dem imorgen tidlig. Vil De?»

Hun begynte plutselig å le. Hun lo lenge.

Jeg så på henne med forundring og med en sår følelse. Denne latter var fullstendig lik den som jeg kjente fra før, en egen, hånsk latter som hun alltid brøt ut i, når jeg var kommet med mine lidenskapelig utbrudd. Til slutt holdt hun op og rynket pannen; med strengt blikk så hun ondskapsfullt på mig.

«Jeg tar ikke Deres penger,» sa hun foraktelig.

«Hvorledes? Hvad er dette? ropte jeg, «hvorfor ikke, Polina?»

«Jeg tar ikke penger for intet.»

«Jeg tilbyr Dem dem som venn; jeg tilbyr Dem mitt liv.»

Hun så på mig med et langt, prøvende blikk som vilde hun gjennembore mig.

«De betaler dyrt,» sa hun leende, «Degriers elskerinne er ikke verd femti tusen francs.»

«Polina, hvorledes kan De tale så med mig!» ropte jeg bebreidende, «er jeg kanskje Degrier?»

«Jeg hater Dem! Ja . . . ja! Jeg elsker Dem ikke mere enn Degrier,» ropte hun plutselig med funklende øine.

Plutselig bedekket hun ansiktet med hendene og fikk et hysterisk anfall. Jeg styrtet hen til henne. Jeg forstod at der var hendt noget med henne som jeg ikke var skyld i. Hun var aldeles som hun skulde være fra forstanden.

«Kjøp mig! Vil du? Vil du? For femti tusen francs som Degrier?» støtte hun frem under krampaktig hulken. Jeg omfavnet henne, kyste hennes hender, hennes føtter, falt på kne foran henne.

Det hysteriske anfall gikk over. Hun la begge sine hender på mine skuldrer og så på mig med gjennemtrengende blikk. Det så ut som hun vilde lese noget i mitt ansikt. Hun hørte nok på mig; men åpenbart la hun ikke merke til hvad jeg sa til henne. En eller annen sorg og dyp eftertanke lå uttrykt i hennes ansikt. Jeg var redd for henne; for mig så det virkelig ut som hennes forstand var forvirret. Så begynte hun å trekke mig stille til sig; et tillitsfullt smil fôr over hennes ansikt; så støtte hun mig plutselig fra sig og begynte igjen å betrakte mig med et mørkt blikk.

Plutselig begynte hun igjen å omfavne mig.

«Du elsker mig altså, elsker mig?» sa hun, — «du vilde jo, vilde jo . . . for min skyld slåss med baronen!» Og plutselig brøt hun ut i en hjertelig latter, — akkurat som om noget latterlig og dog behagelig med ett var kommet frem i hennes erindring. Hun både gråt og lo på én gang. Nu, hvad skulde jeg gjøre? Jeg var selv som i feber. Jeg husker at hun begynte å tale noget til mig; men jeg kunde næsten ikke forstå noget av det. Det var en slags feberfantasi, en slags stammen; — rett som om hun vilde fortelle mig noget så fort som

mulig, — en feberfantasi som av og til blev avbrutt av den lystigste latter, som begynte å engste mig. «Nei, nei, du kjære, kjære!» gjentok hun. «Du er min trofaste.» Og igjen la hun sine hender på mine skuldrer, på nyt betraktet hun mig og fortsatte å gjenta: «Du elsker mig . . . du elsker . . . vil du elske mig?» Jeg vendte ikke mine øine fra henne; jeg har ennu aldri sett henne i sådant anfall av ømhet og kjærlighet. Det er sant, det var naturligvis feberfantasier; men . . . da hun bemerket mitt lidenskapelige blikk, begynte hun plutselig å smile listig; uten videre begynte hun så med ett å tale om mr. Astley.

Forresten talte hun uavbrutt om mr. Astley — især når hun anstrengte sig for å fortelle mig noget som nylig var hendt; men hvad det var, kunde jeg ikke helt forstå; jeg tror, hun endog gjorde sig lystig over ham; hun gjentok uavlatelig at han venter, — og hvad vet vel jeg, — at han nu sikkert står under vinduet? «Ja, ja, under vinduet, — nu, lukk op, se, han er her, her!» Hun støtte mig hen til vinduet; men så snart jeg gjorde en bevegelse for å gå, brøt hun ut i latter, og jeg blev hos henne, og hun begynte igjen å omfavne mig.

«Vi reiser bort? Vi reiser imorgen bort herfra?» kom det plutselig henne i tankene, og hun blev urolig, — «nu» . . . — og hun blev eftertenksom — «nu, men hvad mener du, vil vi innhente bestemor? Vi vil innhente henne i Berlin, tror jeg. Hvad tror du hun vil si når vi innhenter henne, og hun får se oss? Men mr. Astley? . . . Nu, han vilde ikke springe ut for Slangeberget, hvad tror du?» — Hun begynte å le. «Nu, hør, vet du hvor han vil

reise hen til sommeren? Han vil reise til Nordpolen for å gjøre videnskapelige undersøkelser, og han opfordret mig til å følge med, ha, ha, ha! Han sier, at vi russere uten européerne intet visste og ikke dudde til noget . . . Men han er også et godt menneske!! Vet du, han undskylder «generalen»; han sier at Blanche . . . at lidenskapen, — nu, nei, jeg vet ikke, jeg vet ikke,» — gjentok hun plutselig som om hun mistet tanken og kom rent ut av fatning. «De stakkars mennesker, hvor jeg har ondt av dem, også bestemor . . . nu, hør, hør, nu, hvor vil du drepe Degrier? Og har du virkelig, har du virkelig tenkt at du vil drepe ham? O, du dumme! Kunde du virkelig tenke dig, at jeg vil tillate dig å slås med Degrier? Ja, du skal heller ikke drepe baronen,» tilføide hun, idet hun plutselig begynte å le. «O, hvor du den gang var komisk med baronen! Jeg iakttok dere begge fra benken; og hvorledes du den gang ikke hadde lyst til å gå, da jeg sendte dig avsted. Hvor jeg lo den gang, hvor jeg lo,» — tilføide hun leende.

Og så kyste hun mig plutselig og omfavnet mig, igjen trykket hun lidenskapelig og ømt sitt ansikt mot mitt. Jeg tenkte intet mere, og jeg hørte intet mere. Alt gikk rundt i mitt hode.

Jeg tror at klokken var omkring syv om morgenen, da jeg våknet; solen skinte inn i værelset. Polina satt ved siden av mig og så sig om med en underlig mine, likesom om hun var kommen ut av et slags mørke og nu satt og samlet sine erindringer. Hun var også nettop våknet og så ufravendt på bordet med pengene. Mitt hode var tungt og gjorde ondt. Jeg vilde gripe Polina i hånden; hun støtte

mig med ett bort og sprang op fra sofaen. Den begynnende dag var mørk, før solnedgang hadde det regnet. Hun gikk hen til vinduet, åpnet det, bøide hode og bryst ut, idet hun støttet sig på hendene og satte albuene mot vindusposten, og således blev hun stående en tre minutters tid uten å vende sig mot mig eller å akte på hvad jeg sa til henne. Med skrekk kom den tanke for mig: Hvad vil nu skje, og hvorledes vil dette ende? Plutselig rettet hun sig op fra vinduet, gikk hen til bordet, og idet hun så på mig med et uttrykk av uendelig hat, sa hun med leber som dirret av ondskap.

«Nu, gi mig nu mine femti tusen francs!»

«Polina, nu igjen, nu igjen,» vilde jeg til å begynne.

«Eller har du betenkt dig? Ha, ha, ha! Kanskje det gjør dig ondt?»

De fem og tyve tusen floriner som allerede var optalte igår, lå på bordet; jeg tok og gav henne dem.

«Så nu er de mine? Ikke så? Ja?» spurte hun mig ondskapsfullt, idet hun holdt pengene i hendene.

«Ja, de har hele tiden vært dine,» sa jeg.

«Nå, der har du dine femti tusen francs!»

Hun løftet hånden og kastet dem mot mig. Pakken traff mig i ansiktet så det gjorde ondt; banknotene fløi ut fra hverandre og falt på gulvet. Da Polina hadde gjort det, løp hun ut av værelset.

Jeg vet, at hun naturligvis i dette øieblikk ikke var tilregnelig, uaktet jeg ikke forstod denne forbigående sinnsforvirring. Det er sant, hun er frem-

deles syk, og det efter en hel måneds forløp. Men hvad var årsaken til denne tilstand, og da fornemmelig til dette utfall? Var det krenket stolthet? Fortvilelse over at hun hadde bestemt sig til å komme til mig? Hadde jeg gitt mig utseende av at jeg vilde prale med min lykke, og at jeg i virkeligheten akkurat på samme måte som Degrier vilde bli kvitt henne, idet jeg skjenket henne femti tusen francs? Men det var dog ikke tilfelle, det vet jeg med min samvittighet. Jeg tror at hennes forfengelighet her til dels hadde skylden; den hadde diktert henne at hun ikke skulde tro mig og krenke mig, uaktet alt dette kanskje forekom henne selv noget uklart. I sådant tilfelle måtte jeg svare for hvad Degrier hadde gjort, og jeg var skyldig, kanskje dog uten stor skyld. Det er sant, alt dette var bare sykelig fantasi; det er også sant at jeg visste at det var feberfantasi hos henne og . . . og jeg festet ikke opmerksomheten ved denne omstendighet. Måskje hun nu ikke kan tilgi mig det? Ja, men nu; men den gang, den gang? Hennes feberfantasi og sykdom var dog ikke så stor at hun fullstendig hadde glemt hvad hun gjorde, da hun gikk til mig med Degriers brev? Følgelig visste hun hvad hun gjorde.

Jeg gjemte fort alle mine banknoter og mine gullruller i sengen, dekte over dem og gikk ut ti minutter efter Polina. Jeg var sikker på at hun var løpet hjem,og jeg vilde derfor liste mig stille inn i forværelset for å spørre barnefrøkenen, hvorledes det stod til med frøkenen. Men hvor stor var ikke min forbauselse, da jeg fikk vite av barnefrøkenen som jeg traff på trappen, at Polina ennu ikke

var kommet hjem, og at barnefrøkenen just var på vei til mig for å spørre efter henne.

«Nu i øieblikket,» sa jeg til henne, «nettop nu i øieblikket er hun gått fra mig, for omtrent ti minutter siden; hvor kan hun være blitt av?»

Barnefrøkenen så bebreidende på mig.

Og imidlertid kom hele historien ut og gjorde sin runde i hotellet. I portiérrummet og hos overkelneren hvisket man sig imellem om at frøkenen om morgenen ved syvtiden hadde forlatt hotellet, i regnvær, og var løpet i retning av hotell d'Angleterre. Av deres ord og hentydninger merket jeg, at de allerede visste at hun hadde tilbragt hele natten i mitt værelse. Forresten talte man sammen om hele generalens familie; det var blitt bekjent, at generalen den foregående dag hadde gått fra forstanden og hadde grått så det hørtes over hele hotellet. Man snakket dessuten om at bestemor var hans mor, som enkomlig var reist fra Russland for å nekte sin sønn å gifte sig med frk. de Cominges, og for hans ulydighet hadde berøvet ham arven, og fordi han virkelig ikke hadde villet høre på henne, hadde grevinnen like for øinene på ham med flid spilt bort alle sine penger på ruletten, forat der ikke skulde bli noget igjen til ham. «Disse russer!» gjentok overkelneren med uvilje og rystet på hodet. De andre lo. Overkelneren gjorde regningen i stand. Min gevinst var allerede blitt bekjent; Karl, min korridortjener, var den første som lykkønsket mig. Men hvad hadde jeg med dem å gjøre? Jeg styrtet avsted til hotell «d'Angleterre».

Det var ennu tidlig; mr. Astley mottok ingen; da han fikk vite at det var mig, kom han ut i korri-

doren og stanset foran mig, idet han uten å si noget festet sine blyfarvede øine på mig og ventet på hvad jeg vilde si. Jeg spurte efter Polina.

«Hun er syk,» svarte mr. Astley, idet han så fast på mig som før, uten å ta øinene bort fra mig.

«Ja så, hun er virkelig hos Dem?»

«O, ja, hos mig.»

«De har altså . . . til hensikt å beholde henne hos Dem?»

«O, ja, jeg har det.»

«Mr. Astley, det vil bli skandale, det er umulig. Dertil kommer, at hun er meget syk; har De kanskje ikke merket det?»

«O, jo, jeg har merket det, og jeg har allerede sagt Dem at hun er syk. Hvis hun ikke hadde vært syk, vilde hun ikke ha tilbragt natten hos Dem.»

«Så, De vet også det?»

«Jeg vet det. Hun var igår på veien hit, og jeg vilde ha bragt henne til en slektning av mig; men siden hun var syk, så tok hun feil og gikk til Dem.»

«Nei, tenk! Nu, jeg lykkønsker Dem, mr. Astley. Apropos, De gir mig en idé: stod De ikke i hele natt under vårt vindu? Frøken Polina vilde i hele natt at jeg skulde åpne vinduet og se efter — om De ikke stod under vinduet, og derover lo hun fryktelig.»

«Virkelig? Nei, jeg stod ikke under vinduet; men jeg ventet i korridoren og gikk omkring ved hotellet.»

«Men man må dog få henne helbredet, mr. Astley.»

«O, ja, jeg har allerede tilkalt læge, og hvis hun dør, så skal De stå mig til ansvar for hennes død.»

Jeg blev forferdet. «Undskyld, mr. Astley; men hvad vil De dog gjøre?»

«Er det sant at De igår vant to hundre tusen thaler?»

«I alt bare hundre tusen floriner.»

«Nu, ser De! Så reiser De idag med morgentoget til Paris.»

«Hvorfor?»

«Alle russere som har penger, reiser til Paris,» forklarte mr. Astley med en stemme og i en tone, som om han leste det op av en bok.

«Hvad skal jeg gjøre i Paris nu om sommeren? Jeg elsker henne, mr. Astley! De vet det selv.»

«Virkelig? Jeg er overbevist om, at det ikke er så. Dessuten vil De, hvis De blir her, sikkerlig spille bort alt, og så har De ikke noget å reise til Paris med. Adjø da, jeg er fast overbevist om at De i dag reiser til Paris.»

«Godt, adjø, men til Paris reiser jeg allikevel ikke. Tenk over, mr. Astley, hvorledes det nu vil bli hos oss? Kort sagt, generalen . . . og nu det som er hendt med frøken Polina, — det vil komme ut over hele byen.»

«Ja, over hele byen; generalen, tror jeg, tenker ikke på dette, han har andre ting i hodet. Dessuten har Polina full rett til å leve hvor hun vil. Hvad angår denne familie, kan man rettest si at den ikke lenger eksisterer.»

Jeg gikk og lo over denne underlige overbevisning hos denne englender, at jeg vilde reise til Paris. «Han vil vel skyte mig i duell,» tenkte jeg, —

«hvis Polina dør, — se det er også en nett historie!» Jeg sverger at jeg hadde ondt av Polina; men forunderlig — fra det øieblikk jeg igår var trådt hen til spillebordet og begynte å skrape sammen hauger av penger, — var min kjærlighet kommet inn i et annet plan. Dette sier jeg nu; men den gang merket jeg ikke alt dette tydelig. Var jeg virkelig spiller, elsket jeg i virkeligheten Polina på en så forunderlig måte? Nei, jeg elsker henne fremdeles, det ser Gud! Men den gang da jeg forlot mr. Astley og gikk hjem, led jeg opriktig og anklaget mig selv. Men . . . men så hendte der med mig en høist underlig og dum historie.

Jeg ilte til generalen, da der plutselig ikke langt fra hans leilighet åpnedes en dør, og en ropte på mig. Det var enkefru Cominges som frk. Blanche hadde bedt om å rope på mig. Jeg trådte inn i frøkenens leilighet.

De hadde en liten leilighet som bestod av to rum. Fra soveværelset hørte jeg frk. Blanches latter og rop. Hun var i ferd med å stå op.

«A, der er han! Kom da, lille narr! Er det sant at du har vunnet et helt berg med gull og sølv? Jeg synes best om gull.»

«Ja, jeg har vunnet,» sa jeg leende.

«Hvor meget?»

«Hundre tusen floriner.»

«Stumpen min, hvor du er dum. Så kom da hit, jeg hører jo ikke noget. Hvor vi skal leve i sus og dus, ikke sant?»

Jeg gikk hen til henne. Hun veltet sig under et rosenrødt atlaskes teppe, ut fra hvilket hennes brunlige, velformede, smukke skuldrer stakk frem,

— skuldrer som man bare ser i drømmer, — halvt dekket av en batist nattdrakt, kantet med de hviteste kniplinger, — hvilket passet prektig til hennes brunlige hud.

«Min sønn, har du hjerte?» ropte hun leende, da hun fikk se mig. Hun lo alltid meget muntert og undertiden endog hjertelig.

«Alt annet . . .» begynte jeg å citere Corneille videre.

«Ser du, ser du,» begynte hun plutselig å plapre, — «for det første, finn mine strømper og hjelp mig å trekke dem på, — og for det annet, hvis du ikke er altfor dum, tar jeg dig med til Paris. Du vet jeg reiser straks.»

«Straks?»

«Om en halv time.»

Virkelig, alt var innpakket. Alle kofferter og alle hennes saker stod ferdig. Kaffeen var allerede forlengst servert.

«Nu vel, vil du, du skal få se Paris. Si mig en gang, hvad er en utschitel for noget? Du var riktig dum da du var utschitel. Hvor er mine strømper? Nu, trekk dem på mig!»

Hun stakk frem en virkelig henrivende liten fot, brunlig, liten, ikke vansiret som næsten alle de føtter er som ser så små ut i halvstøvlene. Jeg lo og begynte å trekke på henne silkestrømpen. Frk. Blanche satt imidlertid på sengekanten og pratet.

«Nu vel, hvad vil du gjøre, hvis jeg tar dig med? For det første vil jeg ha femti tusen francs. Dem gir du mig i Frankfurt. Vi reiser til Paris; der lever vi sammen, og der skal du få se stjerner på

lyse dagen. Du skal få se slike damer, som du aldri har sett. Hør!»

«Stopp, altså jeg skal gi dig femti tusen francs, og hvad blir så igjen for mig?»

«De hundre og femti tusen francs, du har glemt dem, og dessuten går jeg inn på å bo i din leilighet en måned eller to, hvad vet jeg? De hundre og femti tusen francs skal vi nok sette over styr i to måneder. Du ser, jeg er en god unge, og jeg sier dig det i forveien; men du skal få se stjerner.»

«Hvorledes, alt i to måneder?»

«Hvad! Du blir forskrekket derover? A, elendige slave! Vet du da ikke at et sådant liv i en måned er bedre enn hele din tilværelse? En måned -- og efterpå syndfloden! Men du kan ikke forstå det, gå! Gå, gå, du er det ikke verd. Ah, hvad gjør du?»

I dette øieblikk holdt jeg på å trekke strømpen på den annen fot; men jeg kunde nu ikke beherske mig lenger og kyste den. Hun trakk den tilbake og begynte å sparke mig i ansiktet med tåspissen. Til sist jagde hun mig helt bort. «Nu vel, min utschitel, jeg venter dig, hvis du vil; om et kvarter reiser jeg!» ropte hun efter mig.

Da jeg vendte hjem, var jeg allerede likesom svimmel. Hvad var årsaken til det! det var ikke min skyld at Polina hadde kastet en hel pakke penger i ansiktet på mig og endog dagen før hadde foretrukket mr. Astley for mig. Nogen av de spredte banknoter lå ennu bortover gulvet. Jeg samlet dem op. I dette øieblikk åpnedes døren, og selve overkelneren trådte inn — han hadde før ikke villet se på mig en gang — med tilbud om jeg ikke

vilde flytte ned i den prektige leilighet som grev B. nylig hadde bodd i.

Jeg blev stående og tenke mig om.

«Min regning!» ropte jeg, — «jeg reiser straks, om ti minutter. Til Paris, ja til Paris!» tenkte jeg ved mig selv — «skjebnen vil det visst så!»

Om en halv time satt vi faktisk alle tre i en felles familiekupé: jeg, frk. Blanche og fru Cominges. Frk. Blanche lo ustanselig idet hun satt og så på mig. Fru Cominges sekunderte henne; jeg vil ikke si, at jeg var glad i hu. Mitt liv var brutt i to; men siden igår var jeg allerede vant til å sette alt på ett kort. Kanskje det virkelig var så at jeg ikke tålte å ha så mange penger og derfor blev svimmel. Måskje jeg ikke fordret det bedre. Det forekom mig at dekorasjonene hadde forandret sig for en tid — men kun for en tid. — Men om en måned vil jeg være her igjen, og da . . . og da skal vi ennu en gang ta saken op med hverandre, mr. Astley! Nei, efter hvad jeg nu erindrer, var jeg den gang usigelig tung om hjertet, uaktet jeg lo om kapp med denne tosse, Blanche.

«Men hvorfor ler du da? Hvor dum du er! O, hvor dum du er!» ropte Blanche, idet hun avbrøt sin latter og begynte for alvor å skjenne på mig. «Nu ja, nu ja, ja, vi skal nok bruke op dine to hundre tusen francs; men du skal bli lykkelig som en liten konge; jeg skal selv knytte ditt slips og gjøre dig bekjent med Hortense. Og når vi har gjort ende på alle våre penger, reiser du hit og sprenger banken igjen. Hvad sa jødene til dig? Hovedsaken er — mot, og det har du, og du vil ikke bare denne gang bringe penger til mig til Pa-

ris. Hvad mig angår, så vil jeg ha femti tusen francs i rentepenger og så . . .»

«Men generalen?» spurte jeg henne.

«Generalen, du vet det selv, går hver dag ved denne tid ut efter blomster til mig. Denne gang befalte jeg ham med hensikt at han skulde opsøke de sjeldneste blomster. Den stakkar vendte tilbake, og fuglen var fløien. Han vil reise efter oss, skal du se. Ha, ha, ha! Jeg vil bli meget glad derover. I Paris vil han være mig til god nytte. Her vil mr. Astley betale for ham . . .»

Og på en sådan måte gikk det til, at jeg den gang reiste til Paris.

XVI.

Hvad skal jeg si om Paris? Alt dette var naturligvis både feberfantasi og dumhet. Jeg tilbragte i Paris i alt bare tre uker og et par dager, og i denne tid blev mine hundre tusen francs fullstendig gjort ende på. Jeg taler bare om hundre tusen; de andre hundre tusen gav jeg frk. Blanche i kontante penger, femti tusen i Frankfurt og tre dager efter i Paris femti tusen på en veksel, til hvis innfrielse hun forresten en uke senere forlangte penger av mig, «og de hundre tusen francs som vi har igjen, skal du spise op sammen med mig, min utschitel.» Hun kalte mig alltid utschitel. Det er vanseklig å forestille sig nogen mere beregnende, gjerrigere, mere knuslet art skapninger i verden, som var lik frk. Blanche. Men dette var bare med hensyn til egne penger. Hvad angår mine tusener francs, meddelte hun mig like frem, at hun behøvde dem til først å innrette sig i Paris, «så at jeg nu en gang for alltid kan begynne å leve anstendig, og nu skal ingen lenger drive mig ut av min stilling, det har jeg i det minste truffet foranstaltninger til,» tilføide hun. Forresten har jeg næsten ikke sett disse hundre tusen; hun opbevarte pen-

gene hele tiden, og i min portemoné, som hun selv hver dag undersøkte, samlet sig aldri mere enn hundre francs, og næsten bestandig var der mindre.

«Nu, hvad behøver du penger til?» sa hun undertiden med den naiveste mine, og jeg trettet ikke med henne derom. Derfor innrettet hun for disse penger sin leilighet meget, meget elegant, og da hun så førte mig inn i den nye bolig, sa hun, idet hun viste mig værelsene: «Se her, hvad man med beregning og smak kan få gjort med de nødtørftigste midler.» Denne nødtørft kostet imidlertid akkurat femti tusen francs. For de andre femti tusen skaffet hun sig en ekvipasje, hester, dessuten gav vi to baller, det vil si to soaréer, hvor både Hortense og Lisette og Cleopatra var til stede — kvinner som i mange, ja i mange henseender var bemerkelsesverdige og dertil langt fra stygge. På disse to soaréer var jeg nødt til å spille den høist dumme rolle som vert, motta og underholde udannede parvenyer og kjøbmenn, som er umulige på grunn av sin uvitenhet og uforskammethet, forskjellige løitnanter og ynkelige forfattere og journalister, som troppet op i moderne frakk, med strågule hansker og som brystet sig ved sin egoisme og viktighet i en grad som var utenkelig endog hos oss i Petersburg, — og det vil si meget. De fant også på å le av mig; men jeg drakk mig full av champagne og opholdt mig for mig selv i et bakværelse. Alt dette var mig i høieste grad motbydelig. «Det er en utschitel,» sa Blanche om mig, — «han har vunnet to hundre tusen francs, som han uten mig ikke visste hvorledes han skulde få gjort ende på. Siden vil han igjen bli utschitel; vet ikke

nogen av Dere en plass for ham? Man må gjøre noget for ham.»

Jeg begynte å ta min tilflukt til champagnen meget ofte, fordi jeg stadig var meget sørgmodig til sinns og kjedet mig forferdelig. Jeg levde i et ekte borgerlig, ekte merkantilt miljø, hvor hver sou blev beregnet og veid. Blanche elsket mig slett ikke i de to første uker, det merket jeg; det er sant, hun holdt på at jeg klædte mig elegant, og hun knyttet hver dag mitt slips, men i sin sjel nærte hun opriktig hat til mig. Jeg brydde mig ikke det minste om det. Kjed og trist vennet jeg mig til å gå til «chateau des fleurs», hvor jeg regelmessig hver aften drakk mig full og lærte kankan, — som man forresten danset meget slett der — og til slutt erhvervet jeg en viss berømthet heri. Til sist lærte Blanche å forstå mig bedre; hun hadde fra først av satt sig den idé i hodet, at jeg hele tiden under vårt samliv vilde gå med blyant og notisbok i hånden og notere alt, hvor meget hun hadde opbrukt, hvor meget hun hadde stjålet, hvor meget hun vilde komme til å bruke, og hvor meget hun ennu vilde komme til å stjele. Og naturligvis var hun overbevist om, at det vilde bli batalje om hvert tifrancsstykke. Og til hvert av mine angrep, som hun i forveien hadde tenkt sig, hadde hun i god tid forberedt sig på svar; men da hun ikke blev gjenstand for nogen sådanne angrep fra min side, begynte hun først selv med sine imøtegåelser. Undertiden begynte hun meget ivrig; men da hun så at jeg taug, — som oftest lå jeg på chaiselongen og så ubevegelig op i taket — så begynte hun endog til sist å bli fornærmet. Først tenkte hun at jeg var

simpelthen dum, en «utschitel», og hun avbrøt da sine meddelelser, sannsynligvis i den tanke: «Han er jo dum; der er ingen grunn til å bringe dette på bane, når han ikke har nogen forståelse derav.» Hun pleide da å stanse; men ti minutter efter begynte hun igjen — dette hendte i den siste tid da hennes forbruk var mest vanvittig, forbruk som var over vår evne: for eksempel da hun byttet hester og kjøpte et par for seksten tusen francs.

«Nu, så er du altså ikke vred for det, bibs?» spurte hun og kom nærmere hen til mig.

«N—e—e—i! Du kje—e—der mig!» sa jeg og skjøv henne bort fra mig med hånden; men dette var for henne så interessant, at hun straks satte sig ved siden av mig.

«Ser du, når jeg bestemte mig til å betale så meget, så var det fordi det var et leilighetskjøp. Man kan igjen selge dem for tyve tusen francs.»

«Jeg tror, jeg tror det; hestene er smukke, og du har nu et herlig forspann; det vil komme til stor nytte; men nu nok om det.»

«Du er altså ikke vred?»

«Hvorfor skulde jeg det? Du gjør rett i at du anskaffer dig nogen nødvendige ting. Alt dette vil senere være dig til nytte. Jeg innser at du virkelig må skaffe dig et godt grunnlag; ellers vil du ikke nå millionen. Her er våre hundre tusen francs bare en begynnelse, en dråpe i havet.»

Blanche, som aller minst hadde ventet sådant resonnement av mig — istedenfor spetakkel og bebreidelser — var som fallen fra skyene.

«Så er du . . . så er du altså! Men du har da ånd til å forstå. Vet du, gutten min, du er bare en

utschitel — men du burde være født som prins! Du er altså ikke bedrøvet over at pengene våre går så fort?»

«Nå, de, bare så fort som mulig!»

«Men . . . vet du . . . men si mig en gang, er du kanskje rik? Men vet du, du forakter pengene altfor meget. Hvad vil du gjøre siden, si mig det?»

«Siden reiser jeg til Hamburg, og der skal jeg vinne hundre tusen francs en gang til.»

«Ja, ja, det er rett, det er utmerket! Og jeg vet, at du ubetinget vil vinne og bringe pengene hit. Si mig en gang, ja du vil bringe det derhen at jeg virkelig vil elske dig. Nu vel, fordi du er sådan, vil jeg hele denne tid elske dig og ikke en eneste gang være utro mot dig. Ser du, hele denne tid har jeg ikke elsket dig fordi jeg trodde du ikke var annet enn en utschitel — en slags lakei, ikke sant? — men jeg har allikevel vært dig tro, fordi jeg er en snild pike.»

«Nu lyver du! Og den Albert, den officer med det brune hår. Så jeg det kanskje ikke forrige gang?»

«O, o, men du er . . .»

«Nu, du lyver, du lyver; eller tror du kanskje at jeg ergrer mig derover? Det blåser jeg i; ungdommen må rase ut. Du kan da ikke jage ham bort, når du kjente ham før mig, og du elsker ham. Men det sier jeg dig bare, penger skal du ikke gi ham, hører du?»

«Så er du ikke vred for det heller? Men du er da en virkelig filosof, vet du det? En virkelig filosof!» ropte hun begeistret. «Nu vel, jeg skal elske

dig, jeg skal elske dig — du skal se du skal bli tilfreds.»

Og virkelig, fra den dag av blev hun også likesom mere hengiven, endog et visst vennskap viste hun mig, og således hengikk våre siste ti dager. De lovte «stjerner» har jeg ikke sett noget til; men i visse henseender har hun virkelig holdt ord. Dessuten gjorde hun mig bekjent med Hortense, som var en meget bemerkelsesverdig dame i sitt slags og i vår krets kaltes *Thérèse filosof*.

Forresten, det lønner sig ikke å utbre sig om dette; alt dette vilde kunne gi stoff til en særegen fortelling, med en egen koloritt, som jeg dog ikke vil innflette her. Saken er den, at jeg av all makt ønsket at alt dette skulde ende fortest mulig. Men våre hundre tusen francs strakk til, som jeg allerede har sagt, næsten en måned, — hvilket jeg opriktig talt var forbauset over; i det minste kjøpte Blanche for åtti tusen av disse penger, forskjellige ting, og vi opbrukte slett ikke mere enn tyve tusen francs, — og ikke desto mindre strakk det til. Blanche som mot slutten endog var næsten opriktig mot mig — i det minste i visse ting løi hun ikke for mig — tilstod at gjeld i det minste ikke vilde falle mig til byrde, gjeld som hun hadde vært nødt til å stifte: — «Jeg har ikke gitt dig regninger og veksler å underskrive,» sa hun til mig, — «fordi jeg hadde ondt av dig; men en annen vilde sikkert ha gjort det og bragt dig i fengsel. Ser du, ser du hvor jeg har elsket dig, og hvor god jeg er! Hvor meget vil ikke bare dette forbannede bryllup koste mig!»

Der blev virkelig holdt et bryllup hos oss. Det

fant sted mot slutten av vår måned, og man må anta at det slukte det aller siste bunnfall av mine hundre tusen francs; dermed var også saken slutt, det vil si, dermed sluttet også vår måned, og jeg fikk formell avskjed efter dette.

Dette gikk således for sig: En uke efterat vi hadde bosatt oss i Paris, ankom generalen. Han kom like til Blanche og blev fra sin første visitt av så godt som stadig hos oss. Han hadde dog en egen leilighet ensteds i byen. Blanche mottok ham fornøid, med jubel og latter, og omfavnet ham endog; det kom så vidt at hun ikke slapp ham, og han måtte ledsage henne overalt: på boulevardene, på spaserturer, i teatret og til bekjente. Til dette bruk var generalen ennu til nytte; han var meget staselig og presentabel — nokså høi av vekst, med farvet kinnskjegg og knebelsbart — han hadde tidligere gjort tjeneste blandt kyrasserne — med et imponerende ansikt, som dog var noget opsvulmet. Hans manerer var elegante, sin bonjour bar han meget chic. I Paris begynte han å bære sine ordener. Å spasere omkring på boulevarden med en sådan var ikke blott mulig, men også *anbefalelsesverdig,* hvis man kan uttrykke sig så. Den gode og enfoldige general var svært fornøid med dette; han hadde aldeles ikke gjort regning på det, da han kom til oss efter sin ankomst til Paris. Han skalv formelig av skrekk, da han kom; han hadde tenkt at Blanche vilde skrike op og la ham jage bort; og derfor blev han rent begeistret ved denne sakens vending, og hele denne måned levde han i en slags vanvittig-henrykt sinnstilstand; og slik var han da jeg reiste. Først her fikk jeg vite i alle enkelthe-

ter hvorledes det var gått ham efter vår plutselige avreise fra Roulettenburg: Han hadde den samme morgen fått et slags slaganfall. Han besvimte og lå derefter en hel uke næsten som en vanvittig og fantaserte. Han blev tatt under lægebehandling; men plutselig løp han sin vei, satte sig i en kupé og rullet avsted til Paris. Blanches mottagelse viste sig naturligvis å være det aller beste lægemiddel for ham; dog, merkene efter sykdommen blev lenge igjen hos ham tross hans glade og begeistrede sinnstilstand. Tenke eller bare det å føre en alvorlig samtale var han aldeles ikke i stand til; i sådant tilfelle sa han bare til hver setning: «Hm!» og nikket med hodet — på den måte kom han sig fra det. Ofte lo han; men det var en nervøs, sykelig latter, akkurat som krampelatter; til andre tider kunde han sitte hele timer, mørk som natten og med sine buskete øienbryn tett sammentrukket. Det var meget som han ikke lenger kunde huske; han var distré inntil det utrolige, og han hadde vennet sig til å tale med sig selv. Bare Blanche kunde sette liv i ham; og anfallene av mørk, gretten sinnstilstand hos ham — når han hadde trukket sig tilbake i en krok — betydde bare at han ikke hadde sett Blanche på lenge, eller at Blanche var kjørt ensteds hen og ikke hadde tatt ham med, eller hun ikke hadde kjærtegnet ham før hun reiste. Mens dette stod på, vilde han ikke ha kunnet si hvad han ønsket, og selv visste han ikke, at han var mørk og trist. Efter å ha sittet således en time eller to — jeg la to ganger merke til det, da Blanche var kjørt ut hele dagen, sannsynligvis til sin Albert — begynte han plutselig å bli urolig og

se sig omkring som om han søkte noget og å fremkalle noget i sin erindring; men da han ikke så nogen og heller ikke husket hvad han vilde spørre om, falt han igjen tilbake til sin glemselstilstand, inntil plutselig Blanche viste sig, munter, løssluppen, festlig påklædt, med sin klingende latter; hun løp hen til ham, begynte å nappe i ham og endog kysste ham — hvormed hun forresten sjelden lykksaliggjorde ham. En gang blev generalen så glad over dette, at han begynte å gråte, — jeg blev meget forbauset derover.

Blanche begynte straks fra det øieblikk han var dukket op hos oss, å optre som hans advokat likeoverfor mig. Hun blev endog likefrem veltalende; hun minnet om at hun hadde vært generalen utro for min skyld, at hun næsten var hans brud og hadde gitt ham sitt ord, at han for hennes skyld hadde forlatt sin familie, og til slutt at jeg hadde vært i tjeneste hos ham og burde skamme mig ... Jeg sa ikke noget til alt dette, og hun plapret vekk. Til sist satte jeg i å le, og dermed var den sak slutt, d. v. s. hun trodde først at jeg var en dumrian; men mot enden blev hun stående ved den mening, at jeg var et meget godt og fornuftig menneske. Med ett ord, jeg hadde til slutt den lykke ubetinget og fortjene denne verdige dames fulle velvilje. — Blanche var forresten i realiteten et meget godt menneske, — naturligvis kun i sitt slags; jeg hadde fra begynnelsen ikke vurdert henne således. — «Du er et forstandig og godt menneske,» sa hun til slutt til mig, — «og . . . og . . . bare skade at du er en slig dumrian! Intet, intet vil du komme til å eie!»

«En ekte russer, en kalmukk!» — Hun sendte mig nogen ganger avsted for å spasere med generalen i gatene, akkurat som en tjener med sin mynde. Jeg førte ham forresten både i teatret og til Bal-Mabile og i restauranter. Hertil gav Blanche oss penger, uaktet generalen hadde sine egne, og han syntes svært godt om å ta frem sin lommebok når folk så det. En gang måtte jeg næsten bruke makt for å hindre ham i å kjøpe for syv hundre francs en brosje, som han var blitt så inntatt i, i Palais Royal, og som han — det koste hvad det vilde — ønsket å skjenke Blanche. Nu, hvad var vel en brosje til syv hundre francs for henne? Og generalen eide vel i alt ikke mere enn tusen francs. Jeg har aldri kunnet få vite, hvorfra de var kommet i hans eie. Jeg antar fra mr. Astley, og det så meget mere som han hadde betalt for ham og hans i hotellet. Hvad det spørsmål angår, hvorledes generalen anskuet mig hele denne tid, så tror jeg at han aldeles ingen anelse hadde om mitt forhold til Blanche. Han hadde vel på en eller annen uklar måte fått høre, at jeg hadde vunnet en kapital; men han antok sikkert at jeg hos Blanche inntok en stilling som en privatsekretær eller kanskje bare som tjener. I det minste talte han stadig nedlatende med mig likesom før, og som han var en overordnet; ja, han gikk endog så vidt at han en og annen gang irettesatte mig. En gang ved morgenkaffen hjemme hos oss var han så morsom at både jeg og Blanche kom i voldsom latter. Han var aldeles ikke noget sensibelt menneske; men plutselig følte han sig krenket av mig, hvorfor — det forstår jeg ennu ikke. Naturligvis forstod han

det ikke selv. Kort sagt, han førte en tale uten begynnelse eller ende, uten sammenligning, skrek at jeg var en guttunge, at han skulde lære mig . . . at han skulde la mig forstå . . . og så videre. Men ingen av oss kunde forstå noget. Blanche lo ustanselig; til sist fikk vi på en måte beroliget ham og fikk ham med på en spasertur. Mangen gang bemerket jeg forresten at han var sørgmodig, at det var nogen eller noget som gjorde ham ondt, at han savnet nogen, enda Blanche var til stede. I sådanne øieblikk begynte han to ganger å tale med mig; men aldri kunde jeg bli klok av hans tale, han tilbakekalte i sin erindring sin tjeneste, sin avdøde hustru, sin husstand og sitt gods. Falt han da på et eller annet ord — gledet han sig ved det og gjentok det hundre ganger i løpet av dagen, uaktet det hverken gav noget uttrykk for hans følelser eller tanker. Jeg prøvde å tale med ham om hans barn; men han frigjorde sig fra det ved sin før nevnte hurtigtale og gikk fortest mulig over til et annet emne. «Ja, ja! Barna, barna, De har rett, barna!» Kun en gang blev han rørt, — vi var på veien med ham til teatret: «De ulykkelige barn,» — sa han plutselig, — «ja, min herre, de u-lyk-kelige barn!» Også siden gjentok han nogen ganger den samme aften ordene: «Ulykkelige barn!» Da jeg en gang begynte å tale om Polina, blev han endog rasende: «Denne utakknemlige kvinne,» ropte han, «hun er ondskapsfull og utakknemlig! Hun har bragt skam over familien! Hvis her gaves lover, skulde jeg nok gå strengt til verks mot henne! Ja, min herre, ja, min herre!» Hvad angikk Degrier, tålte han ikke en gang å høre hans

navn nevne: «Han har ødelagt mig,» sa han, — «han har rundstjålet mig, han har satt mig kniven for strupen! I hele to år var han min mare! Hele måneder i trekk har jeg sett ham i drømme! Det — det, det . . . O, tal aldri mere til mig om ham!»

Jeg så, at der var forståelse mellem dem; men jeg taug som sedvanlig. Blanche var den første som meddelte mig det, det var akkurat en uke før vi skulde skilles: «Han har gode utsikter,» sa hun til mig; «bestemor er nu virkelig syk og vil komme til å dø snart. Mr. Astley har sendt telegram derom; innrøm selv at han dog er hennes arving. Og selv om det ikke skulde være så, er dog ingen større skade skjedd. For det første har han sin pensjon, og for det annet skal han bo i et bakværelse og vil bli lykkelig der. Jeg vil bli «fru generalinne». Jeg vil få adgang til de beste kretser» — Blanche svermet alltid for det — «senere vil jeg bli russisk godseier, jeg vil få et slott, mushikker, og så vil jeg få min million.»

«Nu, men hvis han begynner å bli sjalu . . . og fordrer . . . Gud vet hvad — forstår du?»

«O, nei, nei, nei! Hvorledes vil han våge! Jeg har tatt forholdsregler, vær rolig for det. Jeg har fått ham til å underskrive nogen veksler i Alberts navn. Skulde han bare — så vil han straks bli straffet; men han vil ikke våge det.»

«Nu, så gift dig . . .»

Bryllupet blev holdt uten særlig festlighet, stille, i familiekretsen. Innbudt var Albert og dessuten en av de nærmeste. Hortense, Cleopatra og de andre av dem blev holdt aldeles borte. Brudgommen interesserte sig overordentlig meget for sin nye stil-

ling. Blanche selv knyttet hans slips, selv inngned hun hans hår med pomade, og i sin bonjour og sin hvite vest så han ut trér comme il faut.

«Han er dog riktig comme il faut,» erklærte Blanche for mig, idet hun kom ut av hans værelse, likesom om tanken på at generalen var comme il faut også hadde forbauset henne selv. Jeg var så lite opmerksom på enkelthetene, da jeg deltok i alt dette i egenskap av en doven tilskuer, så jeg har glemt meget av hvorledes det gikk for sig. Jeg husker bare at Blanche viste sig overhodet ikke å hete de Cominges, likesom heller ikke hennes mor hette enkefru de Cominges — men du Placet. Hvorfor de til nu hadde kalt sig de Cominges, vet jeg ikke. Men generalen var også meget tilfreds med dette, og han syntes bedre om du Placet enn om de Cominges. Om morgenen på bryllupsdagen gikk han i fullt festskrud op og ned i salongen og gjentok for sig selv: «Frøken Blanche du Placet, Blanche du Placet, du Placet! Frøken Biancha av Placet!» og en viss tilfredshet strålte i hans ansikt. I kirken, hos mairen og hjemme ved frokosten var han ikke bare glad og tilfreds, men endog stolt. Der var hendt noget med dem begge. Blanche begynte også å føre sig med en viss verdighet.

«Jeg må nu opføre mig ganske anderledes,» sa hun meget alvorlig på mig; — «men, ser du, jeg har ikke tenkt på en vemmelig ting: tenk dig, jeg har til nu ikke kunnet lære mitt nuværende navn: Sagorjanski, Sagosianski, fru generalinne de Sago — Sago, disse pokkers russiske navn, så sier vi fru generalinnen med de fjorten konsonanter. Hvor det er bekvemt, ikke sant?»

Til slutt skiltes vi, og Blanche, den dumme Blanche, felte endog tårer ved min avskjed. «Du var en bra gutt,» sa hun hulkende. «Jeg trodde du var dum, og du så ut til det; men det klær dig godt.» Og da hun hadde trykket min hånd for siste gang, ropte hun plutselig: «Vent!» og styrtet inn i sitt budoir og kom om et minutt tilbake og gav mig to tusenfrancssedler. Jeg vilde ikke for nogen pris ha trodd det! «Disse vil være dig til nytte, du er kanskje en meget lærd utschitel; men du er et fryktelig dumt menneske. Mere enn to tusen gir jeg dig ikke under nogen omstendighet, fordi du — du vil bare spille dem bort. Nu, farvel! Vi skal alltid være gode venner, og hvis du igjen vinner, kom bare til mig, og du skal bli lykkelig!»

Jeg hadde selv igjen ennu omtrent femti francs; dessuten hadde jeg et prektig ur til tusen francs, gull-kraveknapper med diamanter og så videre, så det ennu kunde strekke til nokså lang tid uten at jeg behøvde å nære bekymringer. Jeg slo mig med vilje ned i denne lille by for å samle mig litt, og først og fremst for å vente på mr. Astley. Jeg visste sikkert at han vilde komme hit og stanse her et døgn, i forretningsanliggender. Av ham vil jeg få vite om alt . . . og så — så direkte til Homburg. Til Roulettenburg vil jeg ikke reise, kanskje næste år. I virkeligheten sier man at det er et dårlig tegn å prøve lykken to ganger i rad ved det samme bord, og i Homburg foregår det ikke spill.

XVII.

Et år og åtte måneder er nu hengått siden jeg sist kastet et blikk i disse optegnelser, og først nu kom jeg, på grunn av bekymringer og sorg, på den tanke å adsprede mig, og i så fall lese dem igjennem. Jeg stanset altså den gang ved det at jeg reiste til Homburg. Gud! Hvor jeg var forholdsvis lett om hjertet da jeg den gang nedskrev de siste linjer! Det vil si, ikke så at det var med lett hjerte — men med hvilken selvtillit, med hvilke urokkelige forhåpninger! Tvilte jeg vel da det aller minste på mig selv? Og nu er der hengått mere enn halvannet år, og jeg er nu efter min mening verre stillet enn en tigger! Hvad er en tigger! Jeg blåser i fattigdommen! Jeg har likefrem ødelagt mig i bunn og grunn. Forresten — der er intet som jeg kan sammenligne mig med, og der er ingen grunn til moralpreken. Intet kan være dummere enn moral i en sådan tid. O, I selvtilfredse folk — med hvilken stolt selvtilfredshet er ikke disse pratmakere beredt til å lese sine sentenser for en! Dersom de visste, i hvilken grad jeg føler det motbydelig i min nuværende stilling, så vilde deres tunge ikke bevege sig for å belære mig.

Og hvad, hvad nytt kan de si mig, som jeg ikke allerede vet? Og kommer det da an derpå? Saken er her den at — en omdreining av hjulet og alt forandrer sig, og disse moralister selv vil være de første — jeg er sikker på det — som vilde komme med vennskapelige, spøkefulle ord og lykkønske mig. Og alle vil ikke vende sig således bort fra mig som nu. Ja, blås på dem alle! Hvad er jeg nu? Et null. Hvad kan jeg være imorgen? Imorgen kan jeg stå op fra de døde og begynne å leve på nytt! Jeg kan finne mennesket i mig så lenge det ennu ikke er gått til grunne.

Jeg reiste virkelig den gang til Homburg; men . . . jeg var derefter igjen i Roulettenburg, jeg var også i Spa, jeg var også i Baden, hvorhen jeg reiste i egenskap av kammertjener hos rådmann Hintze, et avskyelig menneske, som her var min herre. Ja, jeg har vært lakei, hele fem måneder! Dette hendte straks efter gjeldsfengslet. — Jeg satt i fengsel i Roulettenburg for en gjeld som jeg hadde stiftet der. En ukjent person kjøpte mig løs, — hvem var det? Mr. Astley? Polina? Jeg vet ikke; men gjelden blev betalt, i alt to hundre thaler, og jeg blev fri. — Hvor skulde jeg gjøre av mig? Jeg kom altså til denne Hintze. Det var en ung og lettsindig mann, han likte å dovne sig; men jeg forstod å tale og skrive tre sprog. Jeg kom først i tjeneste hos ham som en slags sekretær med en lønn av tredve gulden om måneden, men jeg sluttet hos ham som en virkelig lakei: han hadde ikke råd til å holde sekretær, og han slo av på min gasje; jeg hadde intetsteds å gå, jeg blev derfor der — og på en sådan måte blev det av sig selv til at jeg blev

lakei. Jeg spiste ikke og drakk ikke op alt mens jeg var i tjenesten; men i løpet av fem måneder hadde jeg spart sammen sytti gulden. En gang, det var forresten i Baden, meddelte jeg ham at jeg ønsket å skilles fra ham, og samme aften drog jeg til ruletten. O, hvor mitt hjerte banket! Nei, det var ikke pengene som var mig dyrebare! Den gang — ønsket jeg bare, at den følgende dag skulde alle disse Hintzer, alle disse overkelnere, alle disse fine damer der i Baden — at de skulde tale om mig, fortelle min historie, beundre mig, rose mig og bukke for min nye gevinst. Alt dette var barnaktige fantasier og sorger; men . . . hvem vet: kanskje jeg igjen vil møtes med Polina, jeg skulde da fortelle henne alt, og hun skulde få se at jeg hadde hevet mig over alle disse dumme skjebnens slag . . . O, det er ikke pengene som er mig så dyrebare! Jeg er sikker på at jeg igjen vilde kaste dem til en eller annen Blanche og på nytt kjøre i Paris tre uker med eget hesteforspann til seksten tusen francs. Jeg vet godt at jeg ikke er gjerrig; jeg tror endog at jeg er ødsel — men dog, med hvilken beven, med hvilken hjertebeklemmelse lytter jeg ikke til croupierens rop: trente et un, rouge impair et passe, eller: qatre, noir, pair et manque. Med hvilken grådighet ser jeg ikke på spillebordet, hvor louisdorer, friedrichsdorer og thalere ligger omkring, på rublene av gullmynter, når de fra croupierens skuffel spredes omkring i hauger som brenner som ild, eller til alenlange ruller av sølv som ligger omkring hjulet. Ennu mens jeg var på vei til spillesalen, to saler fra den, og såvidt kunde høre klangen av pengene som blev skjøvet omkring

på bordene — kom jeg næsten i en krampaktig tilstand.

O, den aften da jeg bar mine sytti gulden til spillebordet, var også merkverdig. Jeg begynte med ti gulden og satte dem igjen på passe. Til passe har jeg overtro . . . Jeg tapte. Jeg hadde seksti gulden i sølv igjen; jeg tenkte over — og foretrakk zéro. Jeg satte hver gang på zéro fem gulden; fra den tredje gang jeg satte, kom plutselig zéro ut; jeg holdt næsten på å dø av glede, da jeg fikk hundre og fem og sytti gulden. Den gang jeg vant hundre tusen gulden, var jeg ikke så glad. Straks satte jeg hundre gulden på rødt, — vant; to hundre på rødt — vant; alle fire hundre på sort — vant; alle åtte hundre på manque — vant; sammen med det fra før hadde jeg tusen og syv hundre gulden, og det — på mindre enn fem minutter. Ja, i slike øieblikk glemmer man alle tidligere ulykker! Jeg hadde fått dette ved å risikere mere enn livet, og — se, nu var jeg igjen i menneskers tall!

Jeg leide et værelse, lukket mig inne og satt til klokken næsten tre og talte mine penger. Da jeg våknet om morgenen, var jeg ikke lenger lakei. Jeg bestemte mig til den samme dag å reise til Homburg; der hadde jeg ikke tjent som lakei, og der hadde jeg ikke sittet i gjeldsfengsel. En halv time før toget skulde gå, begav jeg mig avsted for å gjøre to innsatser, og jeg tapte da halvannet tusen floriner. Jeg reiste allikevel til Homburg, og nu har jeg alt vært her en måned. . . .

Jeg lever naturligvis i en stadig uro, spiller med små innsatser og venter på ett eller annet, beregner, står hele dager ved spillebordet og *iakttar* spil-

let, også i søvne ser jeg spillet; — men under alt dette synes jeg at jeg er blitt likesom forstenet, likesom sittende fast i dynd. Jeg slutter dette av det inntrykk jeg fikk ved møtet med mr. Astley. Vi hadde ikke sett hverandre siden jeg reiste til Paris, og vi møttes nu uventet; det gikk således til: Jeg gikk ut i haveanleggene og regnet ut at jeg nu var næsten uten penger, — men at jeg dog hadde femti gulden, — dessuten hadde jeg i hotellet, hvor jeg leier et lite værelse, forleden dag betalt min regning fullt ut. På den måte var det mulig for mig bare én gang å gå til ruletten, — vant jeg endog bare litt, kunde jeg fortsette spillet; hvis jeg tapte — måtte jeg igjen bli lakei, i tilfelle jeg da ikke straks fant en russer som behøvde en huslærer. Optatt av denne tanke gikk jeg min daglige spasertur gjennem parken og skogen til nabofyrstendømmet. Undertiden tilbragte jeg omkring fire timer på min spasertur og vendte tilbake til Homburg, trett og sulten. Jeg var neppe gått ut av haveanleggene og inn i parken, da jeg plutselig fikk se mr. Astley på en benk. Han hadde først fått se mig og ropte på mig. Jeg satte mig ved siden av ham. Da jeg hos ham la merke til en viss kulde, la jeg straks demper på min glede; ellers vilde jeg ha gledet mig forferdelig over å treffe ham.

«De er altså her! Jeg tenkte mig det at jeg vilde treffe Dem,» sa han. «Bry Dem ikke med å fortelle: jeg vet, jeg vet alt; hele Deres liv i disse år og åtte måneder er mig bekjent.»

«Bah! Se hvor De har interesse for Deres gamle venner!» svarte jeg. «Det gjør Dem ære at De ikke

glemmer . . . Stopp dog litt, De bringer mig på en tanke: var det Dem som kjøpte mig løs fra gjeldsfengslet i Roulettenburg, hvor jeg satt for en gjeld på to hundre gulden? En ubekjent kjøpte mig fri.»

«Nei, o nei; jeg kjøpte Dem ikke fri fra gjeldsfengslet i Roulettenburg, hvor De satt for en gjeld på to hundre gulden; men jeg visste at De satt for en sådan gjeld.»

«Så vet De dog hvem det var som kjøpte mig løs?»

«O nei, jeg kan ikke si at jeg vet hvem det var som gjorde det.»

«Forunderlig; for våre russere er jeg ikke kjent av nogen, og russerne her vilde vel neppe løskjøpe mig; der i Russland er det nok så, at rettroende løskjøper rettroende. Derfor tenkte jeg mig at en særling av en englender i lunefullhet hadde gjort det.»

Mr. Astley hørte på mig med en viss forundring. Sannsynligvis hadde han trodd å finne mig motløs og nedslått.

«Dog, det gleder mig meget å se at De fullstendig har bevart Deres åndelige uavhengighet, ja sogar Deres gode humør,» sa han med temmelig ubehagelig mine.

«Det vil si, i Deres indre skjærer De tenner av ergrelse over at jeg ikke er nedslått og ydmyk,» sa jeg leende.

Han forstod ikke straks; men da han forstod, smilte han.

«Deres bemerkninger behager mig. Jeg gjenkjenner i disse ord min fordums kloke, gamle, be-

geistrede og samtidig kyniske venn; bare russerne kan på en og samme tid forene i sig så mange motsetninger. Det er sant, mennesket liker å se sin beste venn for sig i fornedrelsestilstand; på sådan fornedrelse grunnes for største delen vennskapet; det er en gammel sannhet som er kjent av alle erfarne folk. Men i nærværende tilfelle forsikrer jeg Dem, at jeg virkelig av hjertet gleder mig over at De ikke har tapt motet. Si mig, har De til hensikt å opgi spillet?»

«O, til pokker med det! Jeg vil straks opgi det, hvis jeg bare . . .»

«Når De bare har vunnet igjen det tapte? Det tenkte jeg mig; si ikke mere — jeg vet, — De sa det uforvarende, følgelig sa De sannhet. Si mig, foruten spillet, beskjeftiger De Dem ikke med noget annet?»

«Nei, ikke med noget annet . . .»

Han begynte å eksaminere mig. Jeg visste intet, jeg hadde næsten ikke tittet i en avis, og hele denne tid hadde jeg absolutt ikke åpnet en bok.

«De er blitt aldeles sløv,» bemerket han, «De har ikke bare sagt Dem løs fra livet, fra Deres egne og samfundets interesser, fra Deres plikter som borger og menneske, fra Deres venner — og det har De dog en gang hatt — De har ikke blott vendt Dem bort fra hvilket som helst annet mål undtagen å vinne i spill, — men De har endog kastet Deres erindringer over bord. Jeg husker Dem fra en varm og stor stund i Deres liv; men jeg er sikker på at De har glemt alle Deres beste inntrykk fra den tid. Deres fantasier, Deres nuværende daglige ønsker går ikke ut over pair og impair, rouge

noir, de tyve midterste og så videre, og så videre, det er jeg sikker på!»

«Nok, mr. Astley, jeg ber Dem, minn mig ikke derom,» ropte jeg ergerlig, næsten opirret, — «De må vite, at jeg aldeles ikke har glemt noget; men bare for en tid har jeg jaget alt dette ut av mitt hode, endog mine erindringer, — så lenge til jeg får forbedret min stilling radikalt: da . . . da skal De se jeg skal stå op fra de døde!»

«Om ti år vil De ennu være her,» sa han. — «Jeg vedder med Dem, at jeg da skal minne Dem om dette — hvis jeg lever — på denne samme benk.»

«Nu kan det være nok,» avbrøt jeg utålmodig, — «og for å bevise Dem, at jeg ikke således har glemt alt forbigangent, så la mig få vite hvor frøken Polina nu er. Hvis det ikke var Dem som kjøpte mig løs, så var det sikkert henne. Siden hin tid har jeg ikke hatt nogen efterretning om henne.»

«Nei, o nei! Jeg tror ikke at hun har kjøpt Dem løs. Hun er nu i Schweiz, og De vilde gjøre mig en stor glede, hvis De vilde ophøre å spørre mig om miss Polina,» — sa han bestemt, til og med ergerlig.

«Det betyr at hun i høi grad har såret også Dem,» sa jeg med en uvilkårlig latter.

«Miss Polina — er den beste av alle skapninger, hun fortjener den største aktelse; men jeg gjentar for Dem, De vil berede mig en stor behagelighet, hvis De ophører å spørre om henne. De har aldri kjent henne, og hennes navn i Deres munn anser jeg for en krenkelse av min moralske følelse.»

«Ja så! Forresten har De ikke rett; og hvad skulde jeg vel tale med Dem om undtagen dette,

døm selv? Alle våre erindringer består jo i dette. Bli bare ikke urolig — jeg behøver ikke å få vite noget om Deres intime, hemmelige saker . . . Jeg interesserer mig bare så å si for frøken Polinas ytre stilling, alene om hennes nuværende ytre forhold. Det kan da sies i to ord.»

«Nu vel, men på den betingelse, at med disse to ord er alt avgjort. Miss Polina var lenge syk; hun er også nu syk; en tid bodde hun hos min mor og søster i det nordlige England. For et halvt år siden døde hennes grandtante, — De husker den forrykte dame, og efterlot henne personlig syv tusen pund. Nu er Polina på reise i Schweiz sammen med min gifte søsters familie. Hennes lille bror og søster er der også sørget for ved bestemors testamente, og de får undervisning i London. Generalen, deres stefar, døde av slag for en måned siden i Paris. Frøken Blanche omgikkes ham godt; men alt som han fikk av bestemor, lyktes det henne å overføre på sig . . . Se, det er alt, tror jeg.»

«Og Degrier? Er ikke også han på reise i Schweiz?»

«Nei, Degrier er ikke på reise i Schweiz, og jeg vet ikke hvor han er; dessuten rår jeg Dem én gang for alle til å undgå lignende hentydninger og uedle sammenstillinger, ellers skal De ubetinget få med mig å gjøre.»

«Hvorledes! Tross våre tidligere vennskapelige forbindelser?»

«Ja, tross våre tidligere venskapelige forbindelser.»

«Jeg ber tusen ganger om forlatelse, mr. Astley. Men tillat mig dog å si: heri er der intet krenkende

eller tarvelig; jeg anklager ikke frøken Polina for noget. Og dessuten er en franskmann og en russisk dame nevnt i sin almindelighet — det er en sådan sammenstilling, mr. Astley, som vi to hverken kan definitivt utgrunne eller forstå.»

«Hvis De ikke vil nevne Degrier sammen med det annet navn, vil jeg be Dem forklare mig, hvad De forstår under uttrykket: «En franskmann og en russisk dame.» Hvad er det for en sammenstilling? Hvorfor har De her nevnt nettop en franskmann og en russisk dame?»

«Ser De, det interesserer også Dem. Men det er et langt tema, mr. Astley. Her er det nødvendig å vite meget i forveien. Forresten, dette er et viktig spørsmål — hvor latterlig det enn ved første øiekast kan synes å være. En franskmann, mr. Astley — det er den fullendte, smukke form. De som er englender, kan være uenig i dette; jeg som er russer, er også uenig, om det for min del kun er av misundelse; men våre damer kan være av en annen mening. De kan finne Racine unaturlig, hul og parfymert; og lese ham vil de visst ikke. Jeg finner ham også unaturlig, hul og parfymert, fra ett synspunkt endog latterlig; men han er henrivende, mr. Astley, og det er hovedsaken — han er en stor poet, enten vi to vil anerkjenne ham eller ikke. Franskmannens nasjonale form, det vil si pariserens, har på en tid da vi ennu var bjørner, utviklet sig til en skjønn form. Revolusjonen har fått adelskapet i arv. Nu kan den simpleste franskman ha manerer, optreden, uttrykk, ja endog tanker av helt igjennem smukk form uten å være delaktig deri hverken av egen drift eller av sjel eller

hjerte; alt dette er tilfalt ham som arv. I og for sig kan de være tommere enn tomme og simplere enn simple. Nu, mr. Astley, sier jeg Dem, at der i verden ikke finnes skapning som er mere tillitsfull og opriktig enn den gode, forstandige og ikke altfor forskruede russiske dame. En Degrier som optrer i en eller annen sådan rolle og altså optrer maskert — kan erobre hennes hjerte med usedvanlig letthet; han har den elegante form, mr. Astley, og vedkommende dame holder denne form for å være hans egen sjel, den naturlige form for hans sjel og hjerte, og ikke for en klædning som er tilfalt ham som arv. Til største ubehagelighet for Dem må jeg tilstå, at englenderne for største delen er kantede og uskjønne; men de russiske damer forstår nokså våkent å bedømme skjønnheten og er meget begjærlig efter den. Men til å kunne gjøre forskjell på sjelens skjønnhet og personlighetens originalitet, dertil behøves uten sammenligning mere selvstendighet og frihet enn våre kvinner har, og da mest våre unge damer, — og i hvert fall mere erfaring. Frøken Polina — tilgi, det uttalte kan man ikke ta igjen — må ha meget, meget lang tid for å bestemme sig for å foretrekke Dem for den avskyelige Degrier. Hun vil skatte Dem, bli Deres venn og åpne for Dem hele sitt hjerte; men i det hjerte vil dog den forhatte, simple fyr, den ekle og smålige ågrer, Degrier, ha herredømmet. Det vil forbli dermed, så å si bare på grunn av egensinn og egenkjærlighet, fordi den samme Degrier har vist sig for henne kun én gang i glorien av en elegant marquis, av en blasert liberal, som er blitt utarmet (virkelig?) ved at han har hjulpet hennes

familie og den lettsindige general. Alle disse historier kom først senere for dagen. Men det gjør intet til saken, at de har vist sig; gi henne dog nu den forrige Degrier — se det er hvad hun behøver. Og jo mere hun hater den nuværende Degrier, desto mere lenges hun efter den forrige, uaktet den forrige kun har eksistert i hennes fantasi. De er sukkerfabrikant, mr. Astley?»

«Ja, jeg er medinnehaver av den bekjente sukkerfabrikk Lowell & Co.»

«Nu, ser De, mr. Astley. På den ene side en sukkerfabrikant og på den annen — Apollon Belvedere; det lar sig ikke på nogen måte forene. Men jeg er ikke sukkerfabrikant, jeg er bare en ubetydelig spiller på ruletten, og jeg har også vært lakei, hvad frøken Polina sikkert allerede vet, fordi hun har, tror jeg, et godt opdagelsespoliti!»

«De er vred, og derfor sier De alt dette tøv,» sa mr. Astley koldblodig og eftertenksom. «Dessuten er der ingen originalitet i Deres ord.»

«Enig! Men deri ligger jo det forskrekkelige, min edle venn, at alle disse mine anklager, hvor forvillede, hvor simple, hvor vaudevilleaktig de enn måtte være, så er de dog sannhet! Og dog har vi to intet kunnet opnå.»

«Dette er noget avskyelig nonsens . . . for . . . for . . . vet De!» ropte mr. Astley med bevende stemme og funklende øine — «vet De, utakknemlige og uverdige, elendige og ulykkelige menneske, at jeg er kommen til Homburg utelukkende i hennes ærend for å se Dem, tale med Dem lenge og alvorlig og meddele henne alt — Deres følelser, tanker, forhåpninger og . . . erindringer!»

«Virkelig! Er det mulig?» ropte jeg, og tårene rant i strømmer fra mine øine. Jeg kunde ikke holde dem tilbake, og det, tror jeg, skjedde for første gang i mitt liv.

«Ja, De ulykkelige menneske, hun elsket Dem, og jeg kan nu åpenbare dette for Dem, fordi De er — et fortapt menneske! Jeg tror endog at De, om jeg sier Dem, at hun fremdeles elsker Dem, allikevel — vil bli her tross alt! Ja, De har ødelagt Dem. De hadde nogen begavelse, en livlig karakter, og De var et ikke dårlig menneske; De kunde endog være blitt nyttig for Deres fedreland, som har så godt behov for folk; men — De vil bli her, og Deres liv er til ende. Jeg anklager Dem ikke. Efter min anskuelse er alle russere sådan eller har hang til å bli sådan. Hvis det ikke er ruletten, så er det noget annet lignende. Undtagelsene er altfor sjeldne. De er ikke den første som ikke forstår hvad arbeide er — jeg taler ikke om Deres folk —. Ruletten — det er et spill som fortrinsvis er russisk. Inntil nu har De vært ærlig og vilde før være lakei enn å stjele . . . Men jeg synes det er forferdelig å tenke på hvorledes det vil bli i fremtiden. Det er nok, lev vel! De behøver penger, kan jeg tenke? Her har De ti louisdorer, mer vil jeg ikke gi Dem, fordi De spiller dem så allikevel bort. Ta dem, og lev vel! Ta dem!»

«Nei, mr. Astley, efter alt som De har sagt . . .»

«Ta . . . a!» ropte han. «Jeg er overbevist om, at De ennu er et anstendig menneske, og jeg gir Dem dem som en venn kan gi til en sann venn. Hvis jeg kunde være viss på at De vilde opgi spillet, Homburg, og reise til Deres fedreland, — vilde jeg

straks være beredt til å gi Dem tusen pund, forat De kunde begynne et nytt liv. Men nettop derfor gir jeg Dem ikke tusen pund, men bare ti louisdorer, fordi tusen pund eller ti louisdorer — for nærværende er Dem fullstendig ett og det samme; alt sammen vil De spille bort. Ta dem og lev vel!»

«Jeg skal ta dem, hvis De tillater mig å omfavne Dem til avskjed.»

«O ja, med fornøielse!»

Vi omfavnet hinannen hjertelig, og mr. Astley gikk sin vei.

Nei, han har ikke rett! Hvis jeg har vært skarp og dum angående Polina og Degrier, så har han vært skarp og snar i sin dom om russerne. Om mig selv taler jeg ikke. Forresten . . . forresten, alt dette er imidlertid ikke så: alt er ord, ord og ord, og det er handling som behøves. Hovedsaken er her nu Schweiz! Imorgen ja — o, hvis jeg kunde reise imorgen! Jeg må bli gjenfødt på nytt, opstå! Jeg ma bevise dem . . . Polina skal vite, at jeg ennu kan bli menneske. Jeg behøver bare . . . nu er det forresten sent, — men imorgen . . . O, jeg har en forutfølelse, dette kan ikke være anderledes. Jeg har nu femten louisdorer, og jeg begynte med femten gulden! Hvis jeg begynner forsiktig . . . o. er jeg da virkelig, virkelig et så lite barn? Forstår jeg virkelig ikke selv, at jeg er et fortapt menneske? Men — hvorfor kan jeg ikke opstå? Ja! Det gjelder bare, om det kun er én gang i livet, å være beregnende og tålmodig og — se det er alt! Det gjelder, om det bare er én gang, å være karakterfast, og jeg kan på én time forandre hele min skjebne! Hovedsaken er — karakter. Jeg må bare

huske på hvorledes det var med mig i denne henseende for syv måneder siden i Roulettenburg, før mitt definitive tap. O, det var et bemerkelsesverdig tilfelle av besluttsomhet: jeg tapte den gang alt, alt. Jeg går ut av kurhuset og opdager — at der i min vestelomme er ennu en gulden: «Ah, der har jeg altså til å spise middag for!» tenkte jeg; men da jeg hadde gått nogen skritt, betenkte jeg mig og vendte tilbake. Jeg satte denne gulden på manque, — den gang var turen til manque, — og virkelig, der er noget særeget i ens følelser, når man i fremmed land, langt fra fedrelandet og venner, uten å vite hvad man idag skal spise, setter den siste, den aller siste gulden på spill! Jeg vant, og efter tyve minutters forløp forlot jeg kurhuset med et hundre og sytti gulden i lommen. Det er et faktum! Der ser man hvad den siste gulden undertiden kan bety! Og hvorledes hadde det gått, hvis jeg den gang hadde tapt motet, hvis jeg ikke hadde våget å bestemme mig? . . .

Imorgen, imorgen skal alt få en ende.